

DIAGNOZA PROBLEMU PRZEMOCY NA TERENIE MIASTA LUBLINIEC

MIEJSKI OŚRODEK
POMOCY SPOŁECZNEJ
W LUBLIŃCU

RAPORT Z BADAŃ
PRZEPROWADZONYCH
W 2021 ROKU

**Zdjęcie na stronie tytułowej pochodzi ze strony: <https://pl.wikipedia.org/wiki/Lubliniec>*

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie	5
Metodologia badań własnych	6
Cele i etapy procesu badawczego	6
Problematyka badania	7
Dobór próby	8
Wybór metod i technik badawczych	9
Wykorzystane narzędzia badawcze	11
Etyka prowadzonych badań	11
Opis obszaru objętego diagnozą	12
Położenie Miasta Lubliniec	12
Uwarunkowania demograficzne	13
Rynek pracy	16
Infrastruktura sportowa, rekreacyjna i kulturalna	17
Edukacja i wychowanie	19
Organizacje i stowarzyszenia	20
Szacunkowa skala problemu przemocy w rodzinie	21
Zasoby Miasta Lubliniec w zakresie przeciwdziałania i rozwiązywania problemu uzależnień	25
Prezentacja wyników badania przeprowadzonego wśród dorosłych mieszkańców	27
Struktura badanej próby	27
Problem przemocy	30
Działania profilaktyczne	41
Prezentacja wyników badania przeprowadzonego wśród uczniów	45
Struktura badanej próby	45
Problem przemocy	46
Działania profilaktyczne	56
Prezentacja wyników badania przeprowadzonego wśród nauczycieli i pedagogów szkolnych	59
Struktura badanej próby	59
Problem przemocy	60
Działania profilaktyczne i pomocowe	65
Prezentacja wyników badania przeprowadzonego wśród pracowników MOPS w Lublińcu	70
Struktura badanej próby	70
Problem przemocy	71
Działania profilaktyczne i pomocowe	75
Analiza SWOT	79
Wnioski z badań	82
Dorośli mieszkańcy	83
Uczniowie	85
Nauczyciele i pedagodzy szkolni	87
Pracownicy MOPS w Lublińcu	88
Rekomendowane działania profilaktyczne	90
Bibliografia	97

Spis tabel, wykresów i rysunków	98
Spis tabel.....	98
Spis wykresów.....	98
Spis rysunków	102
Załączniki	103
Załącznik nr 1	103
Załącznik nr 2	105
Załącznik nr 3	105

W p r o w a d z e n i e

Przemiany technologiczne, ekonomiczne i społeczno-kulturowe, które dokonały się w XX w. były przyczyną przeobrażeń w sferze życia społecznego i doprowadziły do zmiany starych i powstania nowych **problemów społecznych**. Problem społeczny określany jest jako niekorzystne dla społeczności zjawisko, zagrażające, niebezpieczne i konieczne do wyeliminowania. O problemie społecznym mówimy wówczas, gdy dane zjawisko spełnia kilka kryteriów:

- dotyczy wielu osób w społeczności,
- ma charakter powtarzający się, a nie jednorazowy,
- jest postrzegane i odczuwane przez członków danej społeczności jako istotne dolegliwości w życiu zbiorowym,
- domaga się rozwiązania i można mu zaradzić poprzez zbiorowe działanie¹.

Wśród problemów społecznych występujących w polskiej rzeczywistości wymieniane są między innymi: alkoholizm, narkomania, nikotynizm, ubóstwo, bezrobocie, przemoc, hazard, bezradność opiekuńczo-wychowawcza oraz wykluczenie społeczne. Elementem działań na rzecz społeczności lokalnej i jednocześnie produktem identyfikującym natężenie i rozpoznającym charakter problemów społecznych jest **diagnoza społeczna**.

Termin diagnoza społeczna używany jest w szerokim i węższym znaczeniu. W szerokim znaczeniu diagnozą społeczną są społeczne badania, w których zbiera się dane szczegółowe, porządkuje je i interpretuje w celu udzielenia odpowiedzi na pytania: „jak jest? co to jest? dlaczego tak jest?”. Celem takiej diagnozy jest poznanie problemów, a przedmiotem są różne zjawiska społeczne. O diagnozie społecznej w węższym znaczeniu mówimy, gdy badania dotyczą rozpoznawania zdarzeń i sytuacji społecznych ze względu na ich dotkliwość i potrzebę zmian. Zgodnie z tą definicją, przedmiotem badania są zdarzenia i sytuacje społecznie dotkliwe, celem – zmiana społeczna, efektem zaś – przede wszystkim wnioski i zalecenia dla praktyki². Diagnozę społeczną przeprowadza się w celu:

- identyfikacji przyczyn wywołujących sytuacje problemowe,
- rozpoznania skali problemów społecznych w danym układzie administracyjnym,
- ukazania regionalnych, lokalnych uwarunkowań problemów społecznych,
- analizy podejmowanych działań zmierzających do rozwiązania sytuacji problemowej lub jej złagodzenia,
- analizy proponowanych rozwiązań przez politykę społeczną regionu.

Rzetelnie przeprowadzona diagnoza jest fundamentem do planowania różnych programów rozwiązywania problemów społecznych. Wiedza, którą dostarcza nam diagnoza pozwala na odpowiednią alokację zasobów w polecane programy. Dlatego jakość wykonanej diagnozy jest znacząca dla tworzenia właściwych i adekwatnych działań w społeczeństwie.

¹ Kwaśniewski J., Rola diagnozy w rozwiązywaniu problemów społecznych, s. 7.

² Szatur – Jaworska B., Diagnoza i diagnozowanie w polityce społecznej, s. 109.

Metodologia badań własnych

Rozdział ten poświęcony jest zagadnieniom związanym z procesem badawczym, formułowaniem problematyki badania oraz doбором metod służących odpowiedzi na pytania składające się na problematykę. Zaprezentowane zostały również wykorzystane narzędzia badawcze, próba badawcza oraz etyka prowadzonych badań.

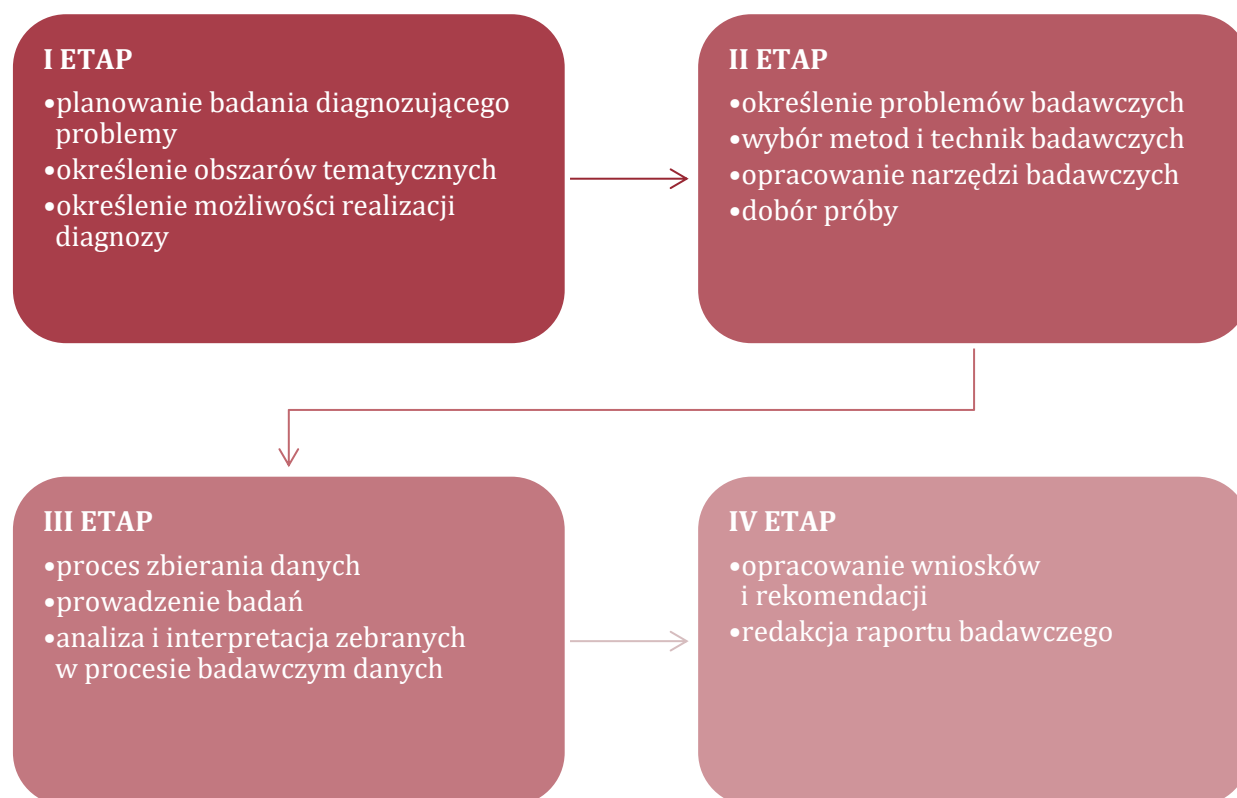
Cele i etapy procesu badawczego

Głównym celem podjętych badań było rozpoznanie skali oraz charakteru problemów przemocy występujących na terenie Miasta Lubliniec. **Szczegółowe cele** obejmowały:

- identyfikację natężenia problemów przemocy wśród różnych grup mieszkańców (dzieci, młodzieży, dorosłych mieszkańców),
- zbadanie charakteru i uwarunkowań problemów,
- określenie przyczyn występujących problemów,
- wskazanie rozwiązań, które przyczynią się poprawy lub/i rozwiązania sytuacji problemowej.

Przeprowadzone badanie diagnozujące problemy społeczne składało się z kilku etapów, które zostały przedstawione poniżej.

Rysunek 1. Etapy procesu badawczego

Źródło: opracowanie własne

Problematyka badania

Podstawą badań jest określenie **problemów badawczych** będących zespołem pytań, na które odpowiedzi ma dostarczyć badanie. Sformułowanie problemów badawczych ułatwia analizę całego zagadnienia, pomaga w zaplanowaniu badań, sprzyja lepszemu doborowi narzędzi badawczych, a także chroni badacza przed pominięciem ważnych aspektów badanego problemu. Przyjmując powyższe określenie problemu badawczego, w niniejszej pracy sformułowano następujące pytania badawcze:

1. Jakie jest natężenie problemu przemocy w rodzinie i cyberprzemocy wśród dorosłych mieszkańców Miasta Lubliniec?
2. Jaka jest skala przemocy w rodzinach dzieci i młodzieży, przemocy rówieśniczej oraz cyberprzemocy?
3. Jakie postawy społeczne przejawiają mieszkańcy Miasta Lubliniec względem problemu przemocy?
4. Jaki jest charakter występującego wśród różnych grup społecznych problemu przemocy?
5. Jakie zasoby instytucjonalne i pozainstytucjonalne występują na terenie Miasta Lubliniec w zakresie rozwiązywania i przeciwdziałania problemom przemocy?
6. Jakie działania przyczynią się do rozwiązania lub zapobiegania przemocy w rodzinie, przemocy rówieśniczej oraz cyberprzemocy.

Poniżej zaprezentowane zostały problemy społeczne, do których odnosił się zakres prac badawczych.

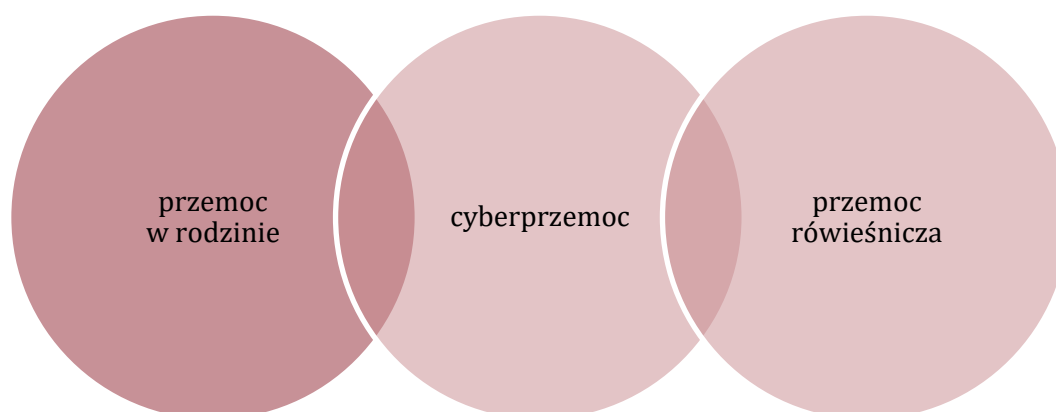
Przemoc w rodzinie – przemoc jest intencjonalnym i zamierzonym działaniem człowieka, które ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary. Definicja przemocy w rodzinie wg ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie mówi, że: „*Przemoc w rodzinie należy rozumieć jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa albo dobra osobiste osób najbliższych lub innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą*”.

Przemoc rówieśnicza – WHO określa przemoc jako „*użycie z rozmysłem siły lub groźenie nią, przeciw sobie, innej osobie, grupie lub społeczności, co prowadzi do zranienia, śmierci, lub szkody psychicznej, a także do zaburzeń rozwojowych i upośledzenia społecznego*”³. Nowym problemem, który pojawia się coraz częściej wśród polskich uczniów to zjawisko cyberbullyingu lub inaczej mówiąc cyberprzemocy.

Cyberprzemoc (cybermobbing, cyberbullying, agresja elektroniczna, elektroniczna przemoc rówieśnicza) – stosowanie przemocy poprzez: prześladowanie, zastraszanie, nękanie, wyśmiewanie innych osób z wykorzystaniem Internetu i narzędzi typu elektronicznego takich jak: SMS, e-mail, witryny internetowe, fora dyskusyjne w Internecie, portale społecznościowe i inne.

³ *Przemoc i agresja w szkołach w Europie – sposoby przeciwdziałania*, Polskie Biuro Eurydice, Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, Warszawa 2007.

Rysunek 2. Podsumowanie dotyczące obszarów tematycznych ujętych w diagnozie problemu przemocy na terenie Miasta Lubliniec

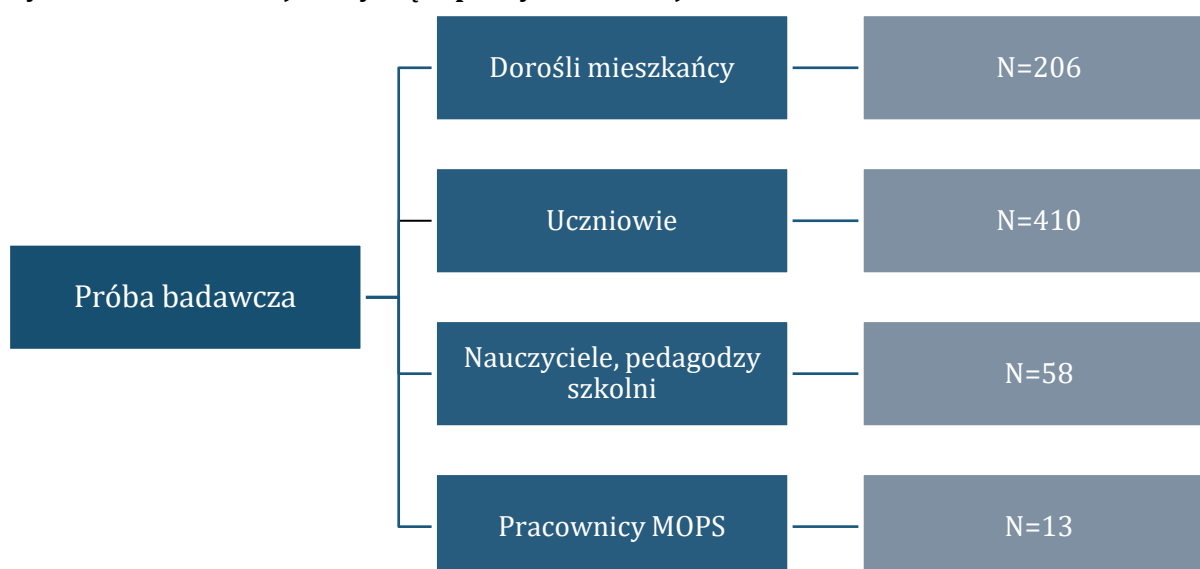

Źródło: opracowanie własne

D o b ó r p r ó b y

Badanie zostało zrealizowane na reprezentatywnej próbie osób. Wartością niniejszego projektu badawczego jest fakt, że **wzięły w nim udział różne grupy społeczne**, co miało na celu dogłębne poznanie badanych zjawisk. Realizacja badań rozpoczęta została w czerwcu, a zakończona w lipcu 2021 roku. Badaniem objęci zostali dorośli mieszkańcy Miasta Lubliniec (powyżej 18 roku życia), dzieci i młodzież (uczniowie szkół podstawowych i ponadpodstawowych), nauczyciele i pedagodzy szkolni oraz pracownicy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lublińcu. Łącznie wzięło w nim udział 687 osób. Szczegółowy rozkład próby badawczej zaprezentowany został poniżej.

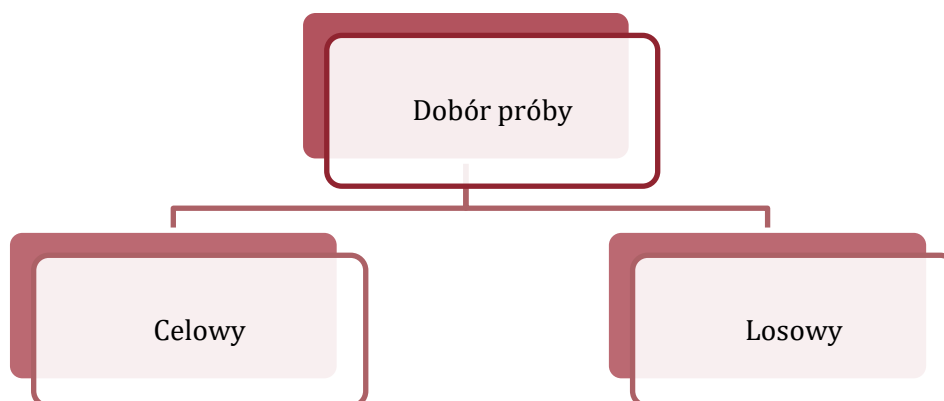
Rysunek 3. Informacje dotyczące próby badawczej

Źródło: opracowanie własne

Jednym z elementów poprzedzających realizację badań jest **dobór próby badawczej**. Badana zbiorowość najczęściej jest zbyt liczna, aby zbadać wszystkich członków, dlatego wybiera się jej reprezentację. Występują dwa typy doboru próby: losowy i nielosowy. Podejmując decyzję o wyborze doboru próby, kierowano się tym, jaki jest cel badań. Wykorzystany w przypadku badań pracowników jednostek oświatowych oraz Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej **celowy dobór próby** umożliwił taki dobór respondentów, by stanowili oni jak najbardziej wartościowe źródło informacji o badanym zjawisku. Przy realizacji badań ilościowych zastosowano **losowy dobór próby**, gwarantujący każdej jednostce z populacji generalnej równą szansę wzięcia udziału w badaniu.

Rysunek 4. Wykorzystany dobór próby

Źródło: opracowanie własne

Wybór metod i technik badawczych

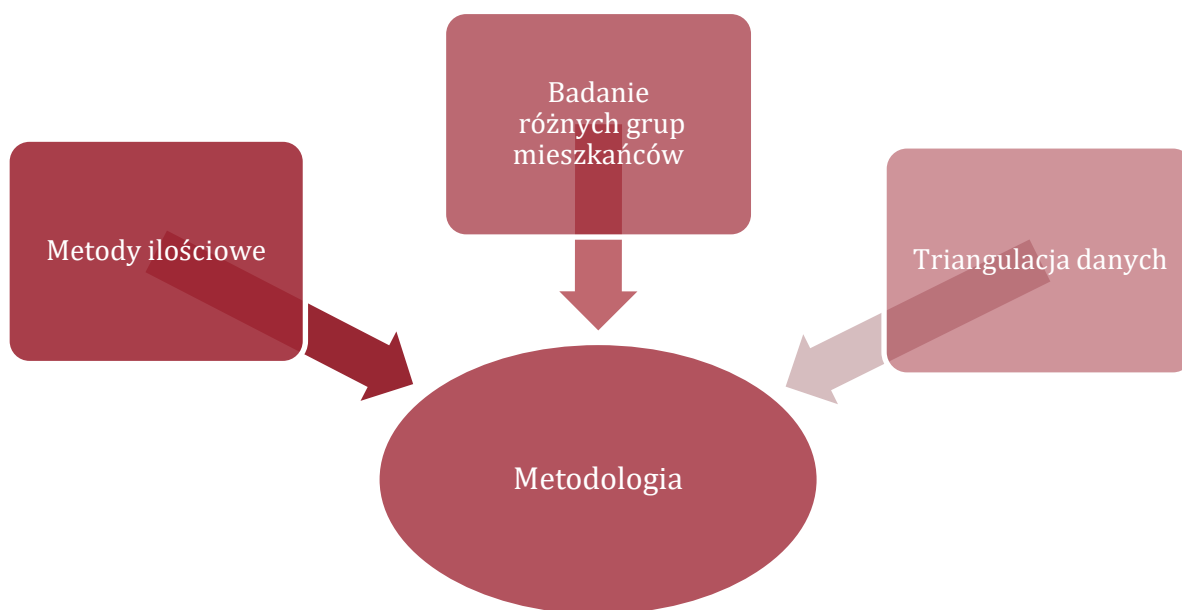
Przez **metodę badawczą** rozumie się na ogół system założeń i reguł pozwalających na takie uporządkowanie praktycznej lub teoretycznej działalności, aby można było osiągnąć cel, do jakiego się świadomie zmierza⁴. Wyróżnia się metody ilościowe i jakościowe. Zarówno jedne, jak i drugie są użyteczne w prowadzeniu badań socjologicznych. Wszystko zależy od tego jakich danych potrzebujemy. Badacze jakościowi szukają odpowiedzi na pytania „jak?”, „dlaczego?”, skupiając się na pojedynczych jednostkach lub małych grupach. Badania te mają na celu zrozumienie głębszych przyczyn zachowań ludzi. Z racji tego, że obejmują niewielką liczbę badanych, wyników nie można uogólniać do całej populacji. Metody badań ilościowych posługują się głównie liczbami i odpowiadają na pytania „ile?” i „jak często?”. Ten typ badań przeprowadzany jest na większą skalę, niż w metodach jakościowych, a jego wyniki można przekładać na populację⁵.

W badaniu zastosowano **triangulację danych** polegającą na użyciu danych z różnych źródeł, np. zebranych w różnych momentach czasu, czy też od różnych odbiorców. Poprzez pozyskanie informacji zebranych z różnych źródeł można spojrzeć na dane zjawisko z wielu punktów widzenia. Triangulacja pozwala na uzyskanie bardziej wiarygodnych i pogłębionych wniosków.

⁴ Sztumski J., Wstęp do metod i technik badań społecznych, s. 60.

⁵ Przewłocka J., CAWI- specyfika, wykorzystanie, perspektywa rozwoju, s. 97.

Rysunek 4. Informacje dotyczące metodologii badawczej

Źródło: opracowanie własne

Badanie wśród wszystkich grup przeprowadzone zostało przy wykorzystaniu **metody ilościowej**. Zastosowano do tego **technikę CAWI** (ang. *Computer-Assisted Web Interview* - wspomagany komputerowo wywiad przy pomocy strony WWW) zakładającą prowadzenie badań za pomocą kwestionariuszy ankiet udostępnianych drogą elektroniczną. Dzięki tej technice i specjalnie do tego przygotowanej platformie internetowej, możliwe było zrealizowanie badania na dużej grupie respondentów i zachowaniu pełnej anonimowości badania. Badanie wśród dzieci i młodzieży zostało przeprowadzone za pośrednictwem jednostek oświatowych znajdujących się na terenie Miasta Lubliniec, za zgodą dyrekcji wszystkich placówek.

Rysunek 5. Wykorzystane do przeprowadzenia badań metody i techniki badawcze

Źródło: opracowanie własne

W ramach przeprowadzonych badań, wykorzystano również **analizę danych zastanych (Desk Research)**, czyli technikę badawczą polegającą na kompilacji, analizowaniu oraz przetwarzaniu danych i informacji pochodzących z istniejących źródeł, a następnie formułowaniu na ich podstawie wniosków dotyczących badanego problemu. Analizie poddane zostały dane z Głównego Urzędu Statystycznego oraz programy wykonawcze, raporty, sprawozdania i analizy w zakresie polityki społecznej prowadzonej na terenie Miasta Lubliniec.

Wykorzystane narzędzia badawcze

Narzędziem badawczym nazywamy przedmiot służący do realizacji technik badań, czyli wszystko to, co można wykorzystać do zbierania i rejestrowania badanych faktów, informacji i zjawisk. Narzędzia badawcze użyte do zbierania danych zbudowane zostały odrębnie do każdej grupy badawczej, uwzględniając jej charakter i ogólne cele badania.

Do przeprowadzenia badań wykorzystano **kwestionariusz ankiety**. Zawarte w nim dla wszystkich badanych grup pytania, miały charakter zamknięty, opatrzony kafeterią zamkniętą lub półotwartą. Każdy kwestionariusz opatrzony był tzw. metryczką, zawierającą pytania o płeć, wiek, klasę, wykształcenie i stan cywilny pozwalającą na identyfikację struktury badanej próby. Respondenci przed wypełnieniem ankiety informowani byli o celu prowadzonych badań oraz zapewniani o całkowitej anonimowości.

Wyniki przedstawione w raporcie mają charakter procentowy. Ewentualne dysproporcje związane są z zaokrągleniem do liczb całkowitych (maksymalnie +/- 3%).

Etyka prowadzonych badań

Podczas prowadzenia badań społecznych wyróżnia się kilka **podstawowych reguł**, jakimi powinien kierować się badacz, aby nasze badania były prowadzone w sposób etyczny. Wśród nich wymienia się między innymi:

- **świadomą zgodę** respondenta, który ma pełną wiedzę, co do charakteru swojego uczestnictwa w badaniu,
- **unikanie wprowadzania w błąd** respondentów,
- zagwarantowanie badanym **poufności** oraz **uszanowania ich prywatności**,
- **niedopuszczenie do sytuacji celowych pominięć i manipulacji** w trakcie zbierania i analizy danych,
- **podmiotowe** traktowanie badanych osób,
- **nieszkodzenie** w żaden sposób badanym,
- **jasne i precyzyjne** informowanie badanych o korzyściach i obciążeniach.

Badane przez nas osoby wypełniały ankietę samodzielnie, co ma niebagatelną rolę w badaniu postaw i opinii względem delikatnych kwestii. Za każdym razem przed przystąpieniem do badania, uczestnicy zostawali informowani o pełnej anonimowości badania, został wyjaśniony cel oraz instrukcja wypełniania arkusza ankiety. Stosowanie się do wyżej wymienionych zasad wpłynęło dla to, że badania przeprowadzone zostały w sposób etyczny.

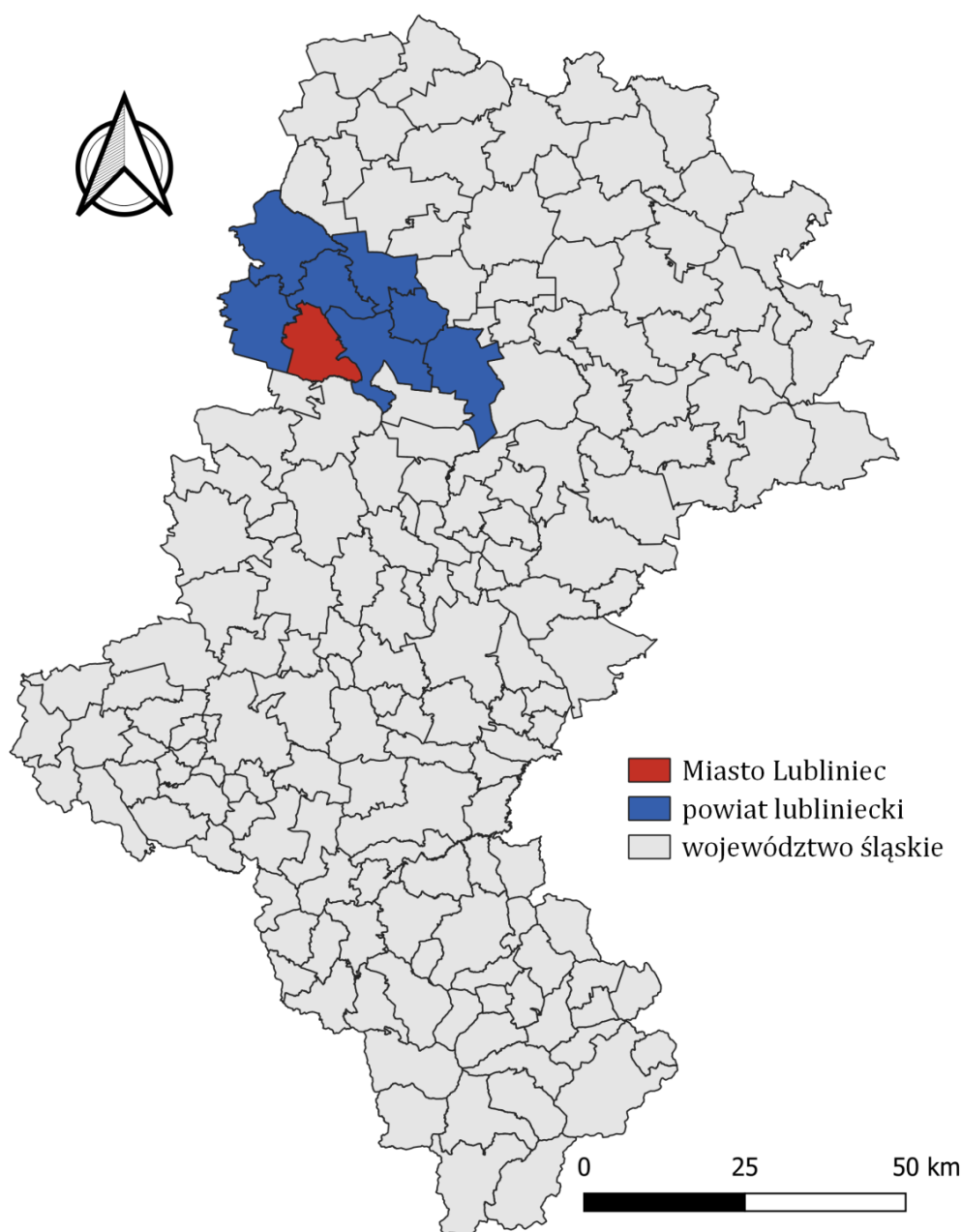
Opis obszaru objętego diagnozą

Położenie Miasta Lubliniec

Miasto Lubliniec to **gmina miejska** położona w północno-zachodniej części województwa śląskiego, w centralnej części powiatu lublinieckiego. Usytuowana jest na terenie doliny Małej Panwi, a przez nią przepływa rzeka – Lublinica, będąca prawym dopływem Małej Panwi, a zarazem szczególnym symbolem i wizytówką Miasta. Lubliniec obejmuje powierzchnię 89,8 km², z czego tereny zalesione stanowią znaczący obszar – niemal 70%, z kolei 20% to tereny rolnicze. Miasto Lubliniec sąsiaduje z gminami Krupski Młyn od południa, Koszęcin od wschodu, Pawonków od strony zachodniej i Kochanowice od północy.

Rysunek 6. Położenie Miasta Lubliniec na mapie województwa śląskiego

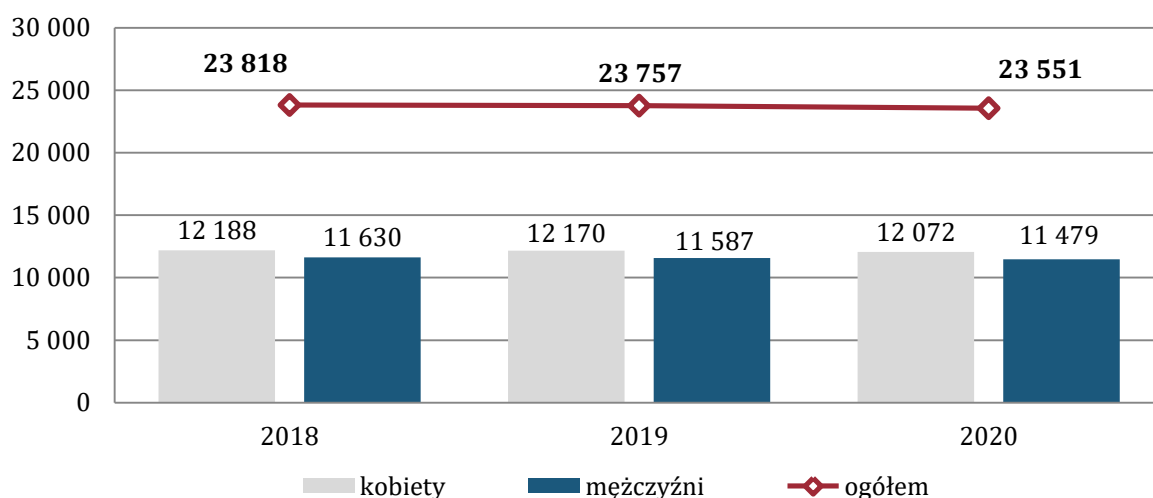
Źródło: opracowanie własne na podstawie Bazy Danych Obiektów Topograficznych (BDOT10k)

Uwarunkowania demograficzne

Obraz aktualnego stanu społeczeństwa jest możliwy do przedstawienia między innymi dzięki analizie **struktury demograficznej**. Miasto Lubliniec zamieszkuje 23 551 osób, w tym 12 072 kobiety i 11 479 mężczyzn (stan na 31.12.2020 roku). Na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba mieszkańców nieznacznie się zmniejszyła, co obrazuje przedstawiony poniżej liniowy rodzaj wykresu. W stosunku do 2018 roku widoczny jest spadek o 1,1%. Współczynnik feminizacji wynosił w omawianym roku 105, co oznacza, że na każdych 100 mężczyzn przypadało 105 kobiet.

Wykres 1. Liczba mieszkańców Miasta Lubliniec w latach 2018-2020

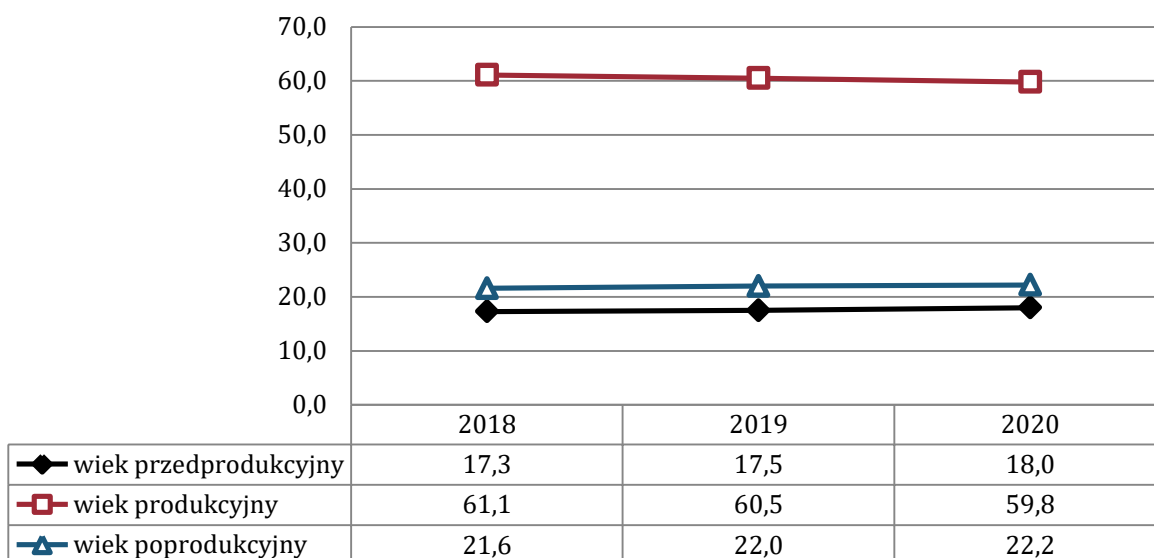
Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Struktura ludności w Mieście Lubliniec według **ekonomicznych grup wieku** w roku 2020 przedstawia się następująco:

- 18,0% jest w wieku przedprodukcyjnym – 15 lat i mniej;
- 59,8% mieszkańców jest w wieku produkcyjnym – dla kobiet jest to między 16-59 rokiem życia, a dla mężczyzn między 16-64;
- 22,2% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym (65 lat i więcej dla mężczyzn, 60 lat i więcej dla kobiet).

Poniższy wykres prezentuje ekonomiczne grupy wieku w Mieście Lubliniec na przestrzeni lat 2018-2020. Dostrzegalny jest znaczny wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności. Odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym nieznacznie wzrósł, natomiast osób w wieku produkcyjnym uległ zmniejszeniu. Udział osób w poszczególnych ekonomicznych grupach wieku w 2020 roku prezentował się nieco odmiennie od wskaźników w całym województwie śląskim, gdzie osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowiły 17,2%, w wieku produkcyjnym – 59,1%, natomiast w wieku poprodukcyjnym – 23,7%.

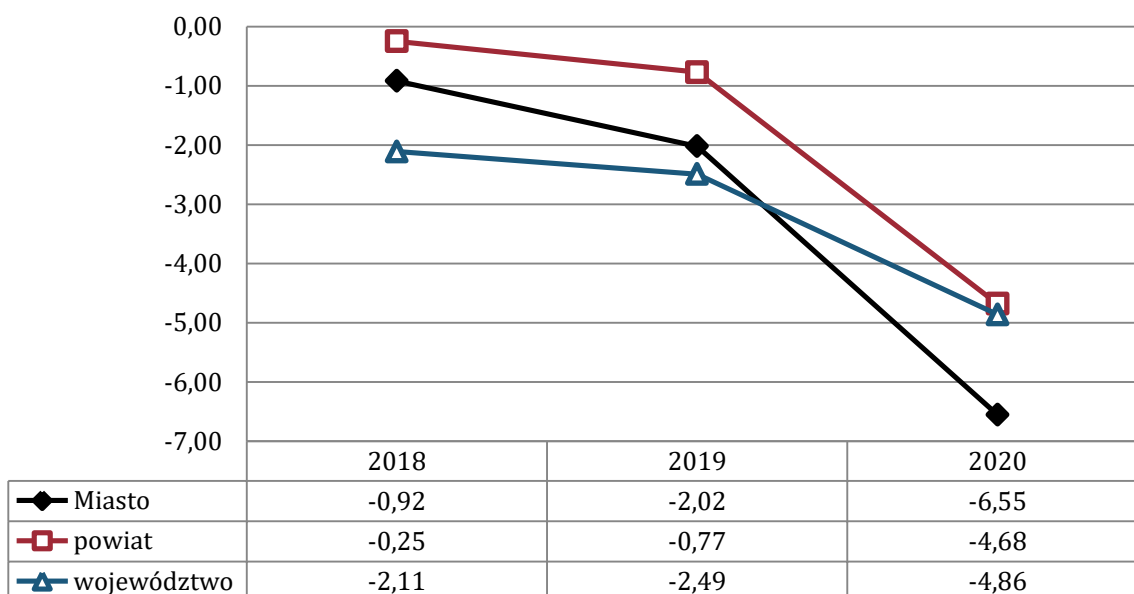
Wykres 2. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w Mieście Lubliniec w latach 2018-2020 (w procentach)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Kolejną analizowaną kwestią dotyczącą uwarunkowań demograficznych jest **przyrost naturalny**, czyli różnica między liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów. W Mieście Lubliniec w 2020 roku przyrost naturalny na 1000 ludności kształtował się na poziomie -6,55 co oznacza, że wskaźnik ten przyjął znacznie niższą wartość niż w powiecie lublinieckim (-4,68) oraz w województwie śląskim (-4,86). W stosunku do 2019 roku można zauważyć znaczne pogłębienie się ujemnego przyrostu naturalnego na 1000 ludności zarówno w Mieście, powiecie, jak i w całym województwie.

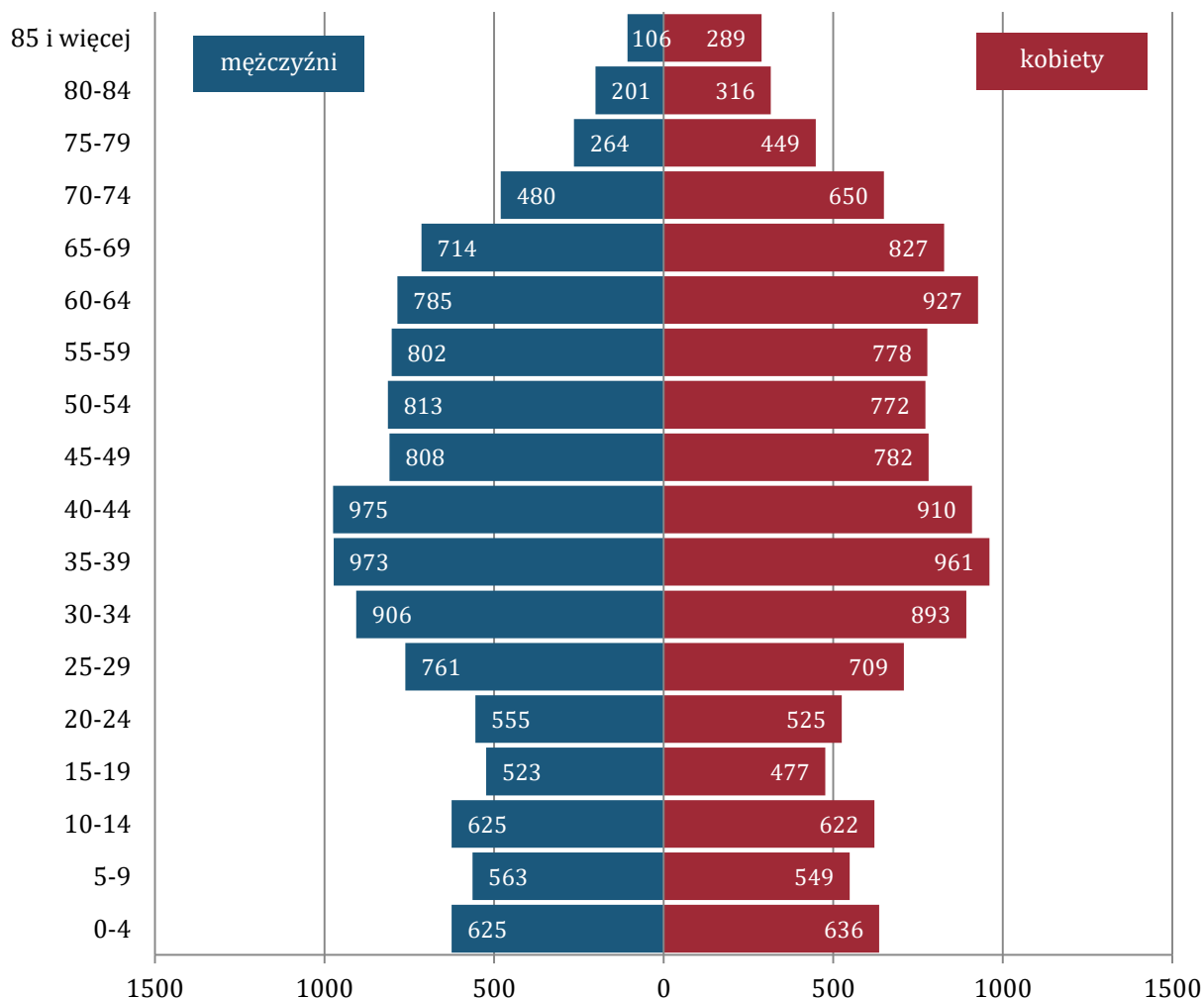
Wykres 3. Przyrost naturalny na 1000 ludności w Mieście Lubliniec w porównaniu do powiatu lublinieckiego i województwa śląskiego na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Poniżej przedstawiona została **piramida wieku** mieszkańców Miasta Lubliniec według stanu na 2020 rok. Najwięcej mieszkańców było w omawianym roku w grupach wiekowych 35-39 lat (1 934 osoby), 40-44 lat (1 885 osób), 30-34 lat (1 799 osób) oraz 60-64 lat (1 712 osób).

Wykres 4. Piramida wieku mieszkańców Miasta Lubliniec według stanu na 2020 rok

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

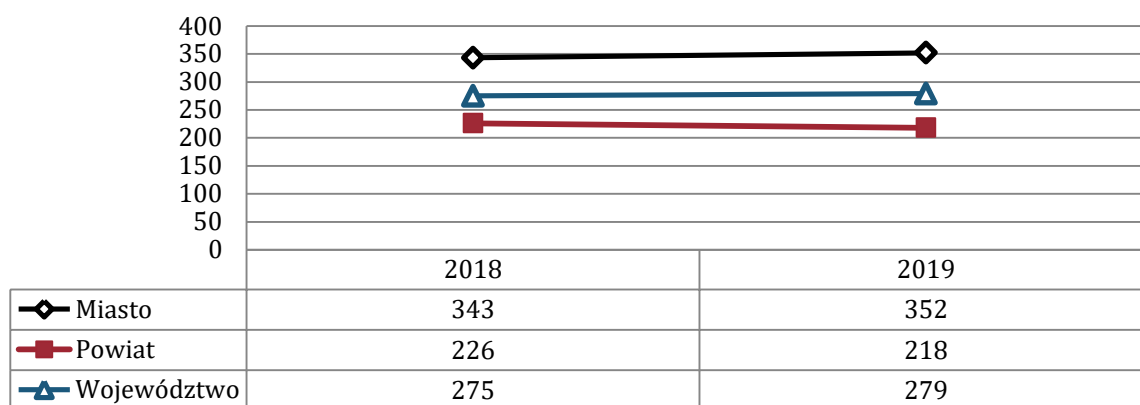
Rynek pracy

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego za 2019 rok, w Mieście Lubliniec na 1000 mieszkańców pracowały 352 osoby⁶. W porównaniu do 2018 roku wskaźnik ten uległ zwiększeniu. Liczba osób pracujących na 1000 ludności była w Gminie znacznie wyższa niż w całym powiecie oraz województwie.

Wykres 5. Liczba osób pracujących na 1000 ludności w Mieście

Lubliniec w porównaniu do powiatu lublinieckiego i województwa śląskiego w latach 2018 i 2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

W 2020 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy zarejestrowanych było 3,4% mieszkańców Miasta Lubliniec, przy czym udział kobiet był wyższy od mężczyzn o 1,1 pp. Na przestrzeni lat 2018-2019 dostrzec można pozytywną, malejącą tendencję w tym zakresie, jednak w 2020 roku udział bezrobotnych mieszkańców Miasta znacznie się zwiększył (o 0,9 pp.). W całym województwie osoby bezrobotne stanowiły w 2020 roku 3,4% wszystkich mieszkańców, a więc sytuacja w Mieście była pod tym względem taka sama i jednocześnie podobna w odniesieniu do powiatu lublinieckiego.

Tabela 1. Udział bezrobotnych mieszkańców Miasta Lubliniec zarejestrowanych w PUP w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci w latach 2018-2020 w porównaniu do powiatu lublinieckiego i województwa śląskiego (w procentach, stan na koniec grudnia)

Lp.	wyszczególnienie		2018	2019	2020
1	Miasto	ogółem	2,9	2,5	3,4
		mężczyźni	2,3	2,0	2,9
		kobiety	3,6	3,0	4,0
2	Powiat	ogółem	3,5	3,1	3,6
		mężczyźni	2,6	2,3	2,6
		kobiety	4,6	4,0	4,7

⁶ Bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, wg faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności.

3	Województwo	ogółem	2,9	2,5	3,4
		mężczyźni	2,3	2,0	2,9
		kobiety	3,6	3,0	4,0

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Ze zjawiskiem **długotrwałego bezrobocia** mamy do czynienia w przypadku osoby zarejestrowanej w urzędzie pracy jako bezrobotnej przez okres powyżej 12 miesięcy. Jest to zjawisko niekorzystne z punktu widzenia rynku pracy, ponieważ najczęściej świadczy o tym, że bezrobotny nie ma zamiaru czy możliwości podjęcia zatrudnienia bądź uzyskuje dochody z nielegalnych źródeł. Poniższa tabela przedstawia liczbę długotrwale bezrobotnych mieszkańców Miasta Lubliniec oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców, w porównaniu do powiatu lublinieckiego oraz województwa śląskiego. W latach 2018-2020 ich udział w Mieście ulegał wahaniom. W 2020 roku nieco ponad połowę wszystkich zarejestrowanych w PUP mieszkańców stanowiły osoby długotrwale bezrobotne. Sytuacja w Lublińcu prezentowała się nieco gorzej w odniesieniu do województwa i jednocześnie podobnie w porównaniu do całego powiatu.

Tabela 2. Liczba długotrwale bezrobotnych mieszkańców Miasta Lubliniec oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Miasta w porównaniu do powiatu lublinieckiego oraz województwa śląskiego w latach 2018-2020 (stan na koniec grudnia)

Lp.	wyszczególnienie		2018	2019	2020
1	Miasto	liczba osób	260	239	256
		udział (%)	52	56	53
2	Powiat	liczba osób	912	804	886
		udział (%)	54	55	53
3	Województwo	liczba osób	39 097	29 024	37 793
		udział (%)	49	44	42

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Infrastruktura sportowa, rekreacyjna i kulturalna

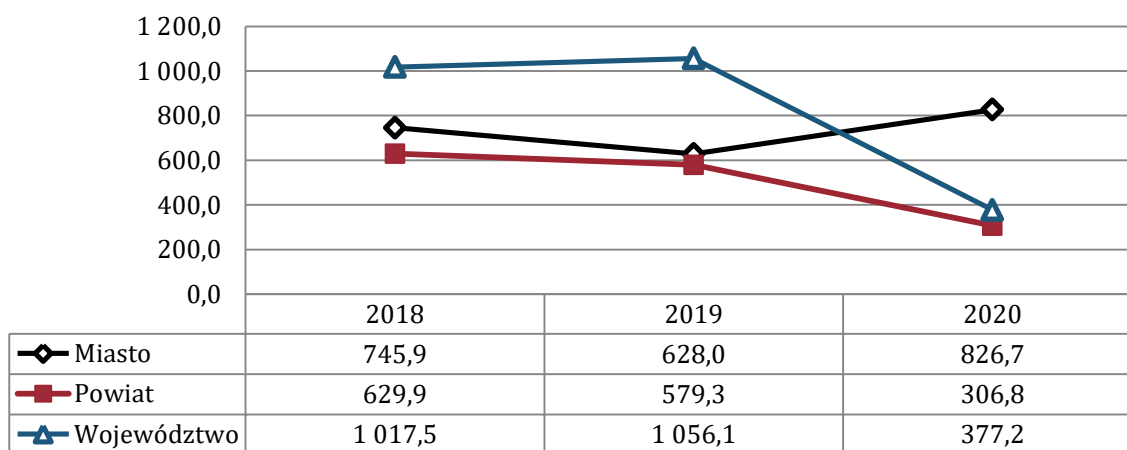
Działalność kulturalną na terenie Lublińca prowadzi między innymi **Miejski Dom Kultury**. Według Statutu prowadzi on działalność kulturową poprzez rozbudzanie zainteresowań oraz potrzeb kulturalnych mieszkańców, przygotowanie do odbioru i tworzenia wartości kulturalnych, edukację i wychowanie oraz organizowanie masowych imprez. W ramach działalności Miejskiego Domu Kultury funkcjonuje także Kino „Karolinka” i „Galeria pod Glinianym Aniołem” oraz liczne zespoły i sekcje, w tym „Teatr po Pracy”, „Miejska Młodzieżowa Orkiestra Dęta”, „Klub Zdrowego Stylu Życia”, „Gospelsi” i „Akademia Kreatywności”. Mieszkańcy mają możliwość skorzystania z bogatej oferty artystycznej MDK. Wśród zajęć dla mieszkańców przewidziane są: rękodzieło kreatywne, malarstwo emocjonalne, plastyka, ceramika, dziecięca scena teatralna, młodzieżowa scena teatralna, studio piosenki, taniec, nauka gry na instrumentach dętych, język japoński, aerobik i rytmika.

W zakresie upowszechniania kultury na terenie Miasta działalność prowadzi również **Miejsko-Powiatowa Biblioteka Publiczna im. J. Lompy w Lublińcu**. Biblioteka służy rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb czytelniczych oraz informacyjnych mieszkańców Miasta i powiatu, upowszechnianiu wiedzy i nauki, rozwojowi kultury, a także dba o sprawne funkcjonowanie sieci bibliotecznej i systemu informacyjnego na terenie Miasta oraz powiatu lublinieckiego. Biblioteka w Lublińcu zajmuje się także upowszechnianiem kultury i wiedzy, poprzez organizowanie imprez i wydarzeń kulturalnych dla dzieci, w tym zajęć w trakcie wakacji i ferii, spotkań literackich, konkursów, lekcji bibliotecznych, a także organizowanie spotkań autorskich. W ramach działalności Biblioteki mieszkańcy mogą brać udział w licznych wydarzeniach historycznych i patriotycznych, które odbywają się na terenie Miasta.

Ważnym zasobem w zakresie rozwoju kulturalnego mieszkańców jest Muzeum Pro Memoria Edith Stein. Kamienica, będąca siedzibą Muzeum była miejscem odbywania się licznych wydarzeń organizowanych przez Bibliotekę, placówki edukacyjne i organizacje pozarządowe, takie jak: spotkania autorskie, slajdowiska podróżnicze, wykłady tematyczne, warsztaty kreatywne, wystawy, debaty, warsztaty terapeutyczne i inne spotkania. Przy Muzeum prowadzone jest Centrum Informacji Turystycznej, prowadzące rejestr turystów i promujące najważniejsze zabytki i atrakcje kulturowe świadczące o bogatej historii regionu.

Dane Głównego Urzędu Statystycznego wskazują na to, że w 2020 roku **liczba uczestników imprez kulturalnych na 1000 ludności** w Mieście Lubliniec znacznie przewyższała ich liczbę na terenie całego powiatu i województwa. Jednocześnie w powiecie i województwie w 2020 roku nastąpił spadek omawianego wskaźnika, a w Mieście Lubliniec jego wzrost. Obrazuje to poniższy wykres.

Wykres 6. Liczba uczestników imprez kulturalnych na 1000 ludności w Mieście Lubliniec w porównaniu do powiatu lublinieckiego i województwa śląskiego na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Do **infrastruktury sportowo-rekreacyjnej** Lublińca należą szlaki rowerowe o łącznej długości 120 km, 5 boisk wielofunkcyjnych, w tym Orlik, 15 placów zabaw, z czego 10 połączonych jest z siłowniami zewnętrznymi, 2 siłownie zewnętrzne, skatepark, 2 parki do ćwiczeń przeznaczonych do street workout-u, Trasa Zdrowia PZU, Park Miejski, a także Stadion Miejski z bieżnią i boiskiem piłkarskim oraz budynkiem socjalnym.

Edukacja i wychowanie

Miasto Lubliniec jest **organem prowadzącym dla przedszkolnych oraz szkolnych jednostek oświatowych**. W ramach realizacji zadań oświatowych prowadzi: 7 przedszkoli samorządowych oraz 4 szkoły podstawowe. Ponadto, na terenie Lublińca działalność prowadzi 8 niepublicznych przedszkoli i niepubliczny Zespół Szkół im. Św. Edyty Stein. W Mieście funkcjonuje także Żłobek Miejski przeznaczony dla 80 dzieci oraz 3 niepubliczne żłobki i 1 klub dziecięcy. Poniżej zaprezentowana została liczba uczęszczających do szkół uczniów, liczba oddziałów szkolnych oraz nauczycieli. W porównaniu do poprzedniego roku szkolnego liczba uczniów we wszystkich jednostkach uległa zmniejszeniu. Wzrosła natomiast liczba zatrudnionych nauczycieli.

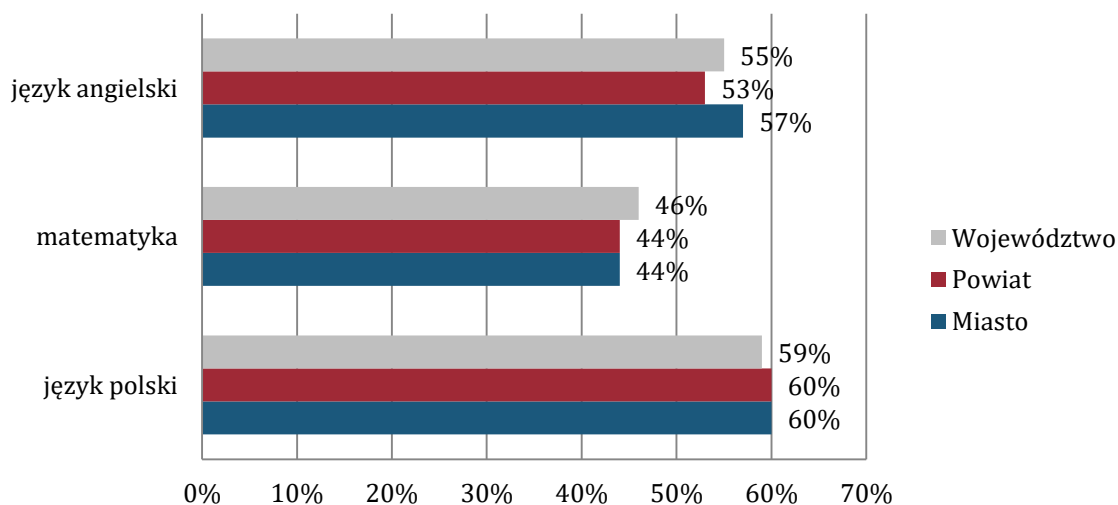
Tabela 3. Wykaz jednostek oświatowych wraz z liczbą uczniów, oddziałów oraz nauczycieli w roku szkolnym 2018/2019 i 2019/2020

Wyszczególnienie	Liczba uczniów		Liczba oddziałów		Liczba nauczycieli	
	2018/ 2019	2019/ 2020	2018/ 2019	2019/ 2020	2018/ 2019	2019/ 2020
SP nr 1	665	597	29	27	65	67
SP nr 2	352	336	16	15	36	39
SP nr 3	505	459	21	20	49	50
SP nr 4	368	318	16	14	38	39

Źródło: Raport o stanie miasta Lubliniec za rok 2020

Na poniższym wykresie przedstawione zostały **wyniki egzaminu ósmoklasisty** uczniów z Miasta Lubliniec, w porównaniu do wyników uczniów z całego powiatu i województwa. Z zebranych danych wynika, że nastolatki z Lublińca uzyskali z języka polskiego i matematyki podobne wyniki jak uczniowie z całego województwa oraz powiatu. Największe różnice występują w przypadku języka angielskiego, gdzie uczniowie z Miasta osiągnęli nieco lepsze wyniki.

Wykres 7. Wyniki egzaminu ósmoklasisty uczniów z terenu Miasta Lubliniec, powiatu lublinieckiego i województwa śląskiego w 2020 roku

Źródło: <https://mapa.wyniki.edu.pl/MapaEgzaminow/>

Organizacje i stowarzyszenia

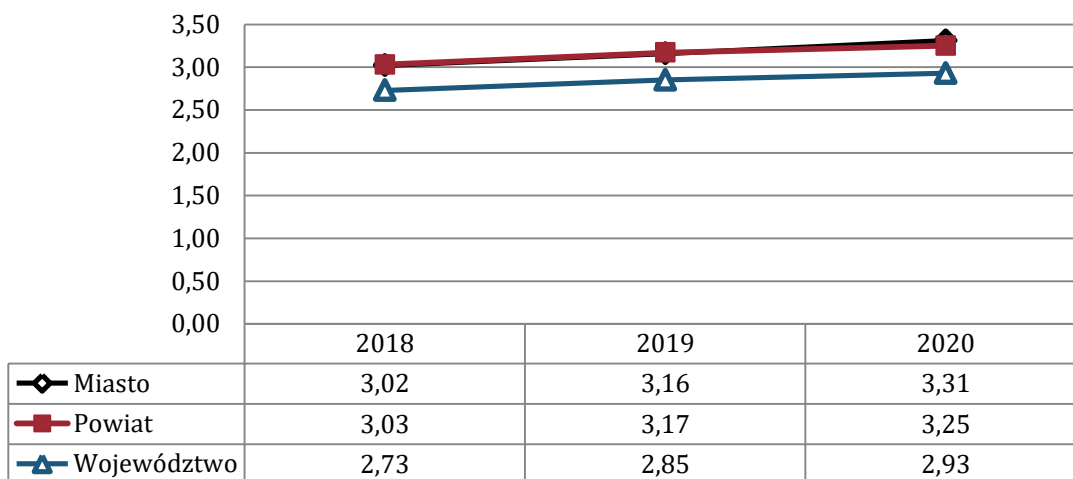
Organizacjami pozarządowymi są podmioty niebędące jednostkami sektora finansów publicznych w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych lub przedsiębiorstwami, instytucjami badawczymi, bankami i spółkami prawa handlowego będącymi państwowymi lub samorządowymi osobami prawnymi, nie działające w celu osiągnięcia zysku. Na terenie Miasta Lubliniec funkcjonuje szereg organizacji pozarządowych o różnym profilu działalności, tj. z zakresu zdrowia fizycznego, wsparcia rodzin, pomocy osobom z niepełnosprawnościami, przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy oraz integracji osób starszych. Wśród nich można wymienić:

- Lublinieckie Stowarzyszenie Trzeźwościowe „NADZIEJA”,
- Stowarzyszenie „Złote Lata”,
- Terenowy Komitet Ochrony Praw Dziecka,
- Uniwersytet III Wieku w Lublińcu,
- Caritas Diecezji Gliwickiej Stacja Opieki w Lublińcu,
- Polski Czerwony Krzyż - Zarząd Rejonowy,
- Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów,
- Komenda Hufca ZHP,
- Liga Obrony Kraju,
- Zarząd Rejonowy w Lublińcu,
- Lubliniecki Klub Oyama Karate,
- Lubliniecki Klub Sportowy „SPARTA”,
- Akademia Sportowa,
- Sporting Football Academy,
- Lublinieckie Towarzystwo Tenisowe,
- Ochotnicza Straż Pożarna w Lublińcu,
- Polskie Stowarzyszenie Diabetyków – Koło Powiatowe w Lublińcu,
- Polski Związek Niewidomych, Okręg Śląski w Częstochowie, Koło PZN Lubliniec,
- Związek Weteranów i Rezerwistów WP,
- Społeczne Towarzystwo Siatkarskie „Victoria”,
- Stowarzyszenie Amicus,
- Stowarzyszenie Ścieżka Marzeń,
- Stowarzyszenie Zespołu Pieśni i Tańca „HALKA”,
- Katolickie Stowarzyszenie Wychowawców o. Lubliniec,
- Ognisko Towarzystwa Krzewienia Kultury Fizycznej „PEDAGOG”,
- Uczniowski Klub Sportowy „Olimpijczyk”,
- Uczniowski Klub Sportowy przy Gimnazjum Nr 1,
- Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe Lublinieckie WOPR,
- Wojskowy Klub Biegacza „META”,
- Związek Byłych Żołnierzy Zawodowych i Oficerów Rezerwy Wojska Polskiego - Koło Nr 6 w Lublińcu,
- Społeczne Towarzystwo Badmintona „ENERGIA”⁷.

⁷ <https://lubliniec.eu/index.php/ngo/baza-organizacji.html>

W 2020 roku **wskaźnik fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1000 mieszkańców** w Mieście Lubliniec wyniósł 3,31 i tym samym był wyższy niż w poprzednich dwóch latach. W odniesieniu do danych powiatowych wskaźnik ten przyjął w 2020 roku podobną wartość, natomiast w porównaniu do całego województwa – znacznie wyższą.

Wykres 8. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców w Mieście Lubliniec w porównaniu do powiatu lublinieckiego i województwa śląskiego na przestrzeni lat 2018-2020

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

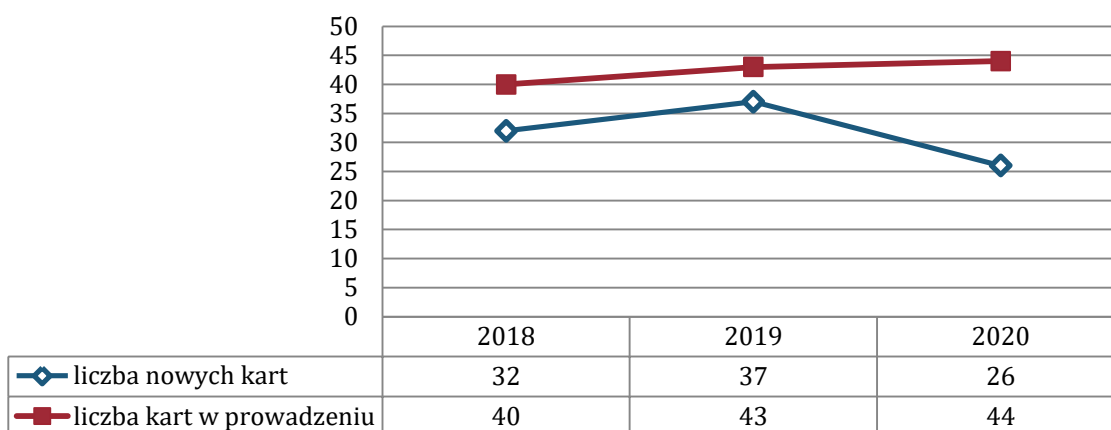
Szacunkowa skala problemu przemocy w rodzinie

Przemoc w rodzinie jest problemem złożonym i ma wiele definicji. Powszechnie przemoc traktowana jest jako akt godzący w osobistą wolność jednostki prowadzący do jej fizycznej, a także psychicznej szkody. Zgodnie z art. 12 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 218 z późn. zm.), przemoc w rodzinie to „jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne osób dotkniętych przemocą”.

W 2020 roku odnotowano **26 nowych Niebieskich Kart**, w 2019 roku było ich 37, natomiast w 2018 roku – 32. Spadek wszczętych procedur w 2020 roku spowodowany był pandemią Covid-19 i wprowadzonymi w związku z nią obostrzeniami, a nie zmniejszeniem się natężenia tego zjawiska. W 2020 roku liczba prowadzonych procedur „Niebieskie Karty” w porównaniu do 2018 roku uległa zwiększeniu o 10%.

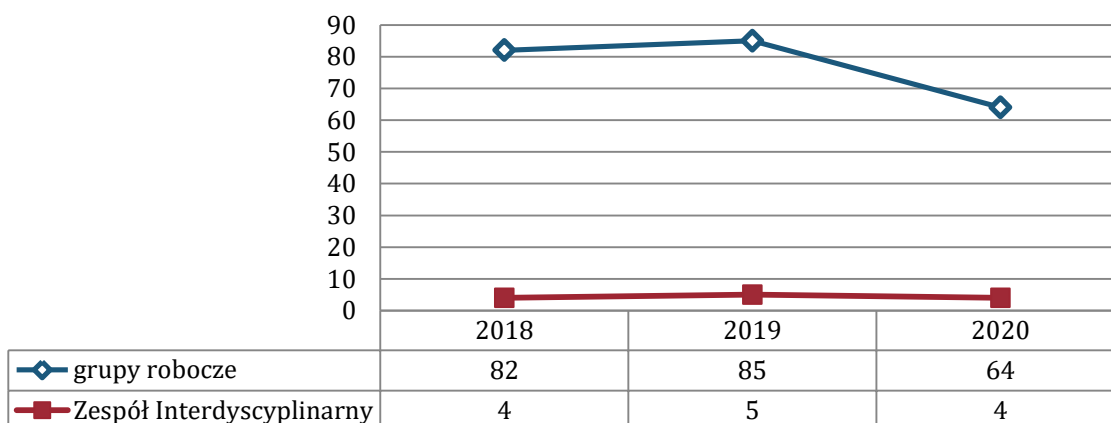
Wykres 9. Liczba prowadzonych procedur „Niebieskie Karty” w latach 2018-2020

Źródło: Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2025

W 2020 roku odbyły się **64 spotkania grup roboczych**, czyli o 21 mniej niż w 2019 i 18 mniej niż w 2018 roku. Zmniejszenie się ich liczby również ma związek z pandemią Covid-19.

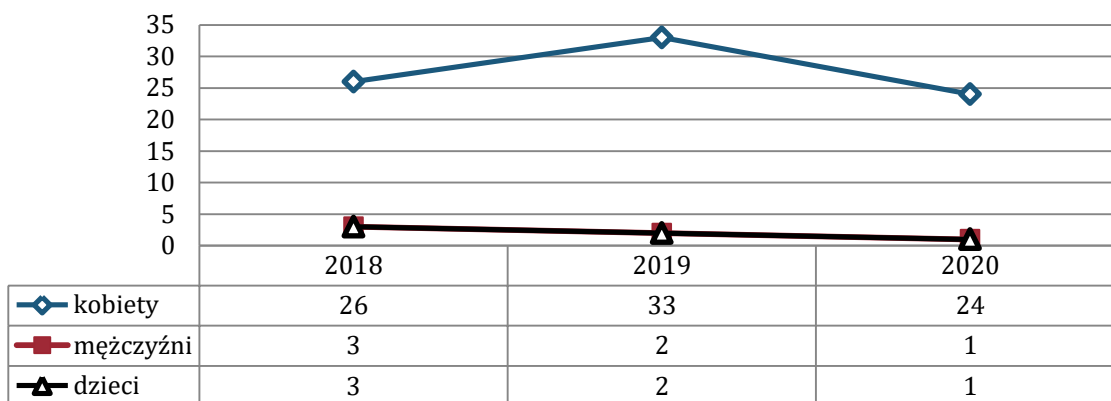
Wykres 10. Liczba posiedzeń grup roboczych i Zespołu Interdyscyplinarnego w latach 2018-2020

Źródło: Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2025

Poniżej przedstawiona została **liczba wypełnianych formularzy Niebieska Karta w stosunku do osób doznających przemocy** z podziałem na płeć. Osobami doznającymi przemocy zdecydowanie częściej były kobiety. W latach 2018-2020 spadła liczba mężczyzn oraz dzieci dotkniętych tym problemem (na co również wpływ miała trudna sytuacja epidemiologiczna).

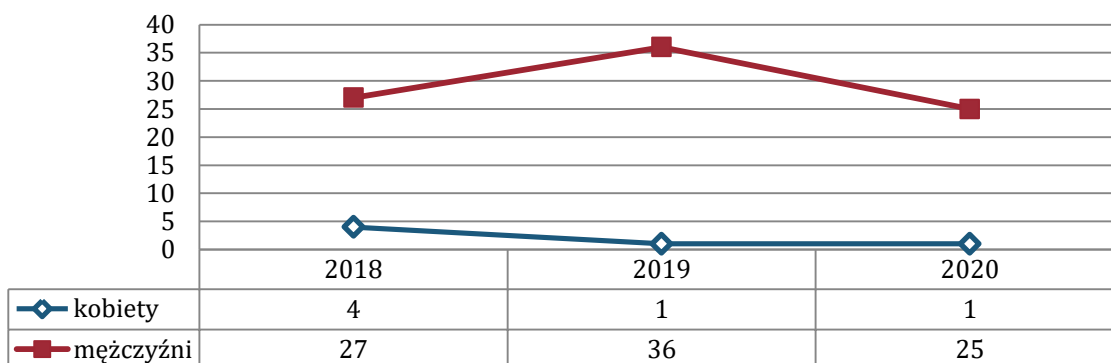
Wykres 11. Liczba wypełnianych formularzy Niebieska Karta z podziałem na płeć w stosunku do osób doznających przemocy w Lublińcu w latach 2018-2020

Źródło: Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2025

Z danych statystycznych wynika, że **osoby stosujące przemoc** to przede wszystkim mężczyźni. W 2018 roku było to 27 osób, w 2019 roku – 36 osób, natomiast w 2020 roku – 25.

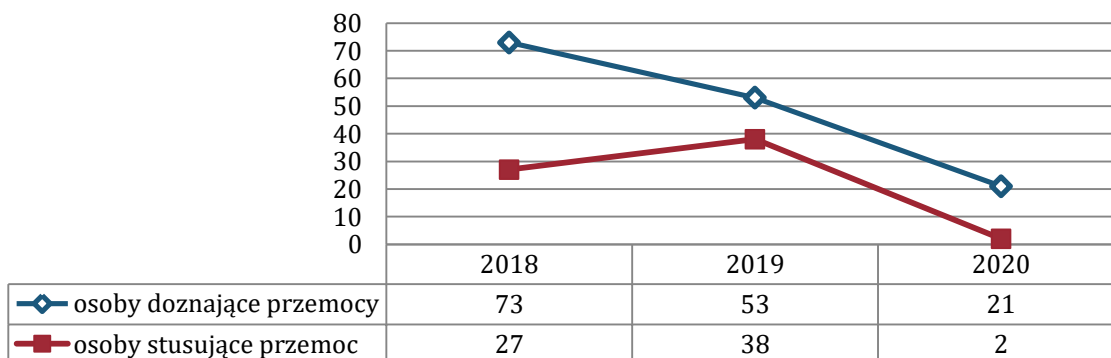
Wykres 12. Liczba wypełnianych formularzy Niebieska Karta z podziałem na płeć w stosunku do osób stosujących przemoc w Lublińcu w latach 2018-2020

Źródło: Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2025

Do funkcjonującego na terenie Lublińca **Punktu Konsultacyjnego** zgłaszają się głównie osoby doznające przemocy. W 2020 roku udzielono porad 21 osobom doznającym przemocy, w 2019 roku – 53 osobom, z kolei w 2018 roku – 73. Warto zwrócić uwagę na znaczny spadek liczby osób stosujących przemoc zgłaszających się do Punktu w 2020 roku.

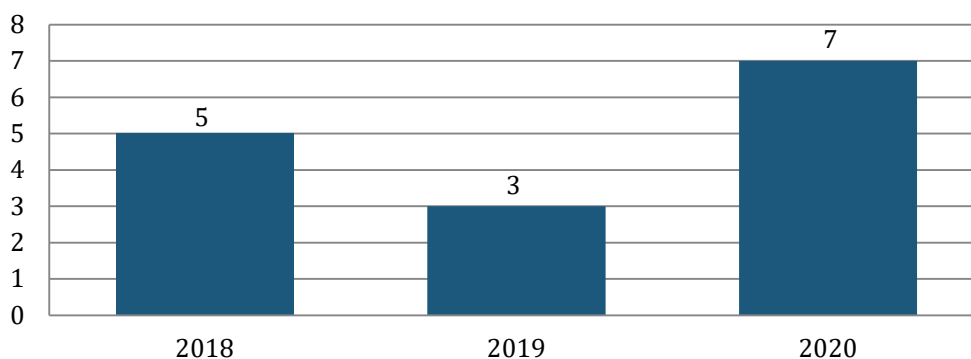
Wykres 13. Liczba klientów Punktu Konsultacyjnego w Lublińcu w latach 2018-2020

Źródło: Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2025

Kolejną analizowaną kwestią jest liczba osób skazanych w Sądzie Rejonowym w Lublińcu **o znęcanie się fizyczne lub psychiczne** nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku w zależności od sprawcy zgodnie z art. 207 kk. W 2020 roku dostrzegalny jest wzrost ich liczby w stosunku do poprzednich lat. W 2018 roku skazano 5 osób, w 2019 roku – 3 osoby, natomiast w 2020 roku – 7 osób.

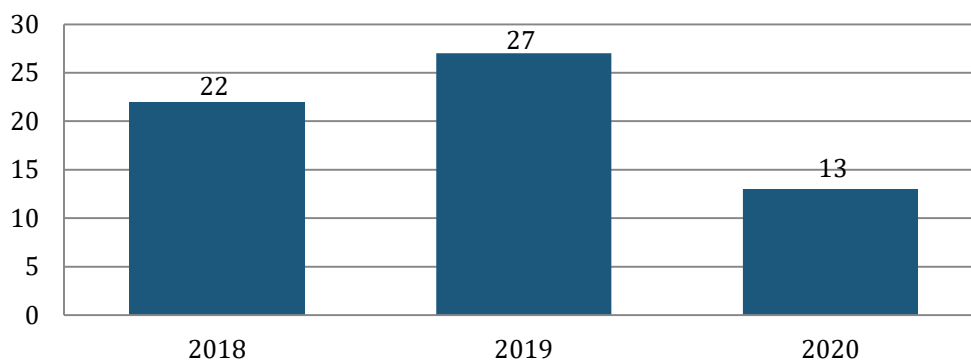
Wykres 14. Liczba osób skazanych w Sądzie Rejonowym w Lublińcu zgodnie z art. 207 kk „kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku w zależności od sprawcy, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat” w latach 2018-2020

Źródło: Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2025

Zmniejszyła się z kolei liczba popełnionych **przestępstw związanych z przemocą domową dotyczącą znęcania nad rodziną**. Sytuacja ta również może mieć związek z pandemią Covid-19 i ograniczonymi możliwościami zgłaszania problemu w instytucjach pomocowych.

Wykres 15. Liczba popełnionych przestępstw związanych z przemocą domową dotyczącą znęcania nad rodziną art. 207 kk w latach 2018-2020

Źródło: Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2025

Do osób stosujących przemoc w rodzinie skierowane są **programy korekcyjno-edukacyjne**. Ich celem jest przede wszystkim zahamowanie przemocy w rodzinie oraz zmiana zachowań i postaw osób stosujących przemoc w rodzinie. W 2020 roku z powodu pandemii Covid-19 nie prowadzono programów korekcyjno-edukacyjnych. W 2019 nie było osób zainteresowanych takim projektem, z kolei w 2018 roku wzięły w nim udział 2 osoby, a ukończyła 1 osoba.

Podsumowując zebrane dane można stwierdzić, że na przestrzeni ostatnich dwóch lat problem przemocy w rodzinie utrzymywał się w Mieście Lubliniec na stałym poziomie. Spadki spowodowane są natomiast ograniczeniami wynikającymi z pandemii Covid-19, a nie zmniejszeniem się skali zjawiska przemocy.

Zasoby Miasta Lubliniec w zakresie przeciwdziałania i rozwiązywania problemu uzależnień

Działaniami mającymi na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie w Mieście Lubliniec zajmuje się między innymi **Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie** powołany przez Burmistrza Miasta Lublińca. W skład Zespołu weszli pracownicy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lublińcu, Policji, Sądu i Zespołu Kuratorskiego, Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówek oświatowych oraz Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej. Zespół Interdyscyplinarny pełni funkcję strategiczno-koordynującą polegającą na kształtowaniu lokalnej polityki przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Dane na temat **zasobów instytucjonalnych** umożliwiających zapobieganie i rozwiązywanie problemu przemocy w rodzinie na terenie Miasta Lubliniec wraz z obszarami ich działania przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 4. Dane na temat zasobów instytucjonalnych umożliwiających zapobieganie i rozwiązywanie problemu przemocy w rodzinie na terenie Miasta Lubliniec wraz z obszarami ich działania

L.P.	nazwa instytucji	obszar działania
1	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	– Wczesna diagnoza, – poradnictwo, – realizacja procedury „Niebieskie Karty”, – udzielanie wsparcia finansowego i rzeczowego, – wydawanie ulotek edukacyjno-informacyjnych, – organizowanie pomocy psychologicznej dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, – prowadzenie lokalnych kampanii edukacyjnych, – udział w ogólnopolskich kampaniach społecznych związanych z profilaktyką przemocy i uzależnień.
2	Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i grupy robocze	– Diagnozowanie problemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, – podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku, – inicjowanie interwencji w środowiskach dotkniętych przemocą w rodzinie, – rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym, – inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc, – opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach wystąpienia przemocy w rodzinie, – monitorowanie sytuacji rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz rodzin zagrożonych wystąpieniem przemocy, – dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz efektów tych działań.

3	Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	– Realizacja działań wynikających z ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii.
4	Jednostki oświatowe	– Wczesna diagnoza, – realizacja procedury „Niebieskie Karty”, – realizacja projektów profilaktycznych podejmujących problematykę przemocy, – udział w kampaniach edukacyjno-informacyjnych.
5	Policja	– Realizacja procedury „Niebieskie Karty”, – podejmowanie interwencji w przypadku naruszenia przepisów ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, – monitorowanie sytuacji rodziny z problemem przemocy.
6	Służba zdrowia	– Wczesna diagnoza, – przekazywanie informacji na temat różnych form pomocy, – realizacja procedury „Niebieskie Karty”.
7	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	– Prowadzenie specjalistycznego poradnictwa, – opracowanie i realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, – współuczestnictwo w opracowaniu i realizacji programów służących działaniom profilaktycznym, mających na celu udzielanie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie, – zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia.

Źródło: opracowanie własne

Można wyróżnić również podmioty będące pomocne w rozwiązywaniu problemów dotyczących przemocy w rodzinie, w tym w zakresie prowadzenia działalności profilaktycznej, takie jak:

- Urząd Miejski,
- Straż Miejska,
- Publiczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna,
- instytucje kultury, sportu i rekreacji,
- instytucje kościelne,
- Punkt Konsultacyjny,
- Prokuratura Rejonowa,
- Sąd Rejonowy,
- lokalne organizacje pozarządowe.

W ramach działalności **Punktu Konsultacyjnego** udzielane jest bezpłatne poradnictwo, które obejmuje: wstępną informację i edukację nt. metod, form pomocy oraz możliwości podjęcia leczenia uzależnień, współuzależnienia i przeciwdziałania przemocy domowej, konsultacje specjalistów ds. uzależnień (dla osób uzależnionych i współuzależnionych od alkoholu lub innych środków psychoaktywnych), poradnictwo i konsultacje psychologów, porady prawne, udostępnienie klientom materiałów edukacyjnych i informacyjnych (adresów placówek specjalistycznych).

Prezentacja wyników badania przeprowadzonego wśród dorosłych mieszkańców

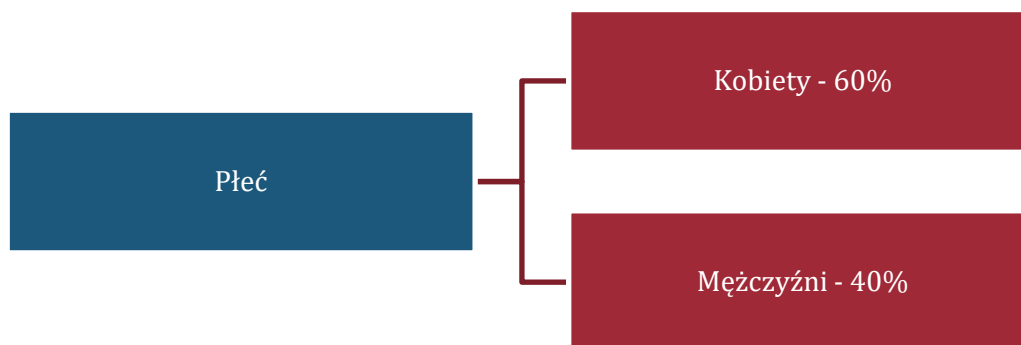

W niniejszym rozdziale przedstawiona została skala problemu przemocy występująca wśród dorosłych mieszkańców Miasta Lubliniec. Zaprezentowana została ponadto opinia respondentów na temat przemocy oraz działań profilaktycznych podejmowanych w Mieście.

Struktura badanej próby

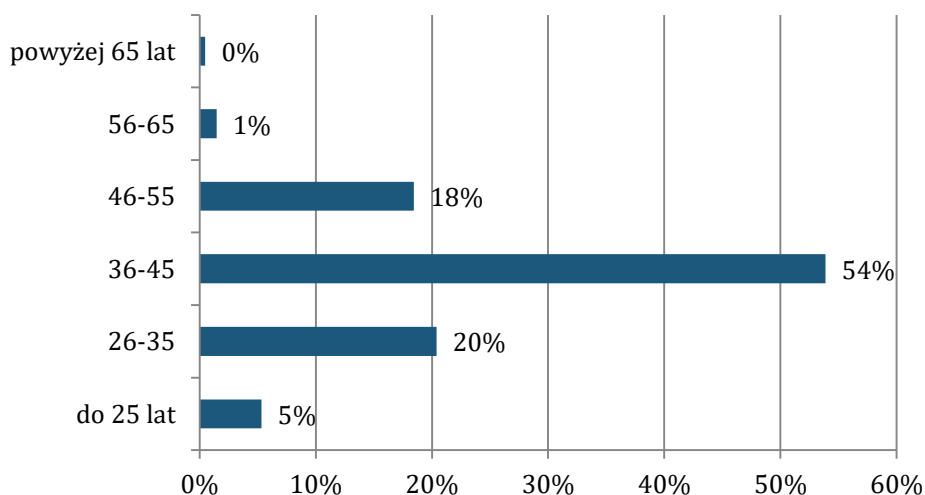
W badaniu diagnozującym problem przemocy na terenie Miasta Lubliniec, wzięło udział 206 dorosłych mieszkańców. Większość respondentów stanowią kobiety (60%), natomiast 40% badanej społeczności to mężczyźni.

Rysunek 7. Płeć:

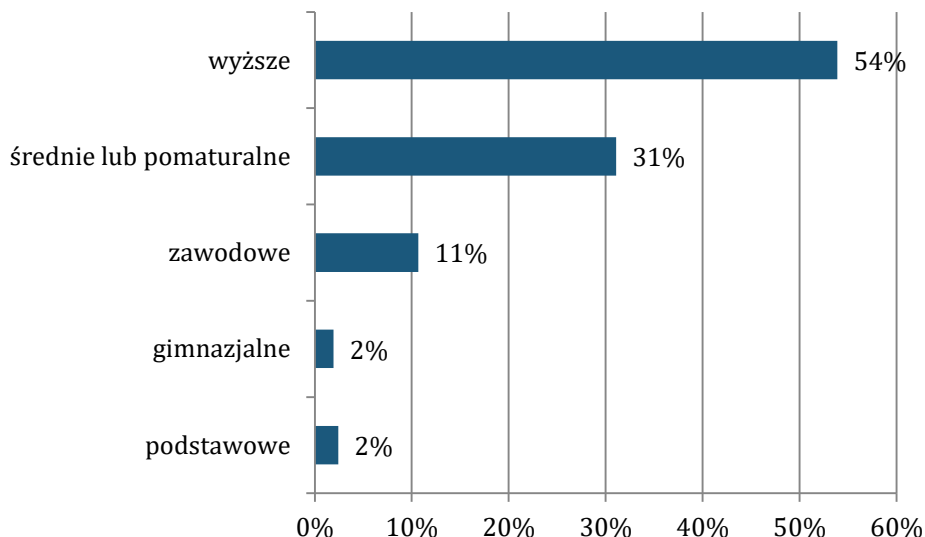
Analiza struktury badanej grupy pokazuje, iż badani mieszkańcy są mocno zróżnicowani pod względem wieku. Najliczniejszą grupę stanowią respondenci między 36-45 rokiem życia (54%), między 26-35 rokiem życia (20%) oraz między 46-55 rokiem życia (18%). Mniejszą aktywnością w badaniu sondażowym wykazali się respondenci do 25 roku życia (5%). Najmniejszą grupą osób biorących udział w badaniu są osoby w wieku 56-65 lat (1%).

Wykres 16. Wiek:

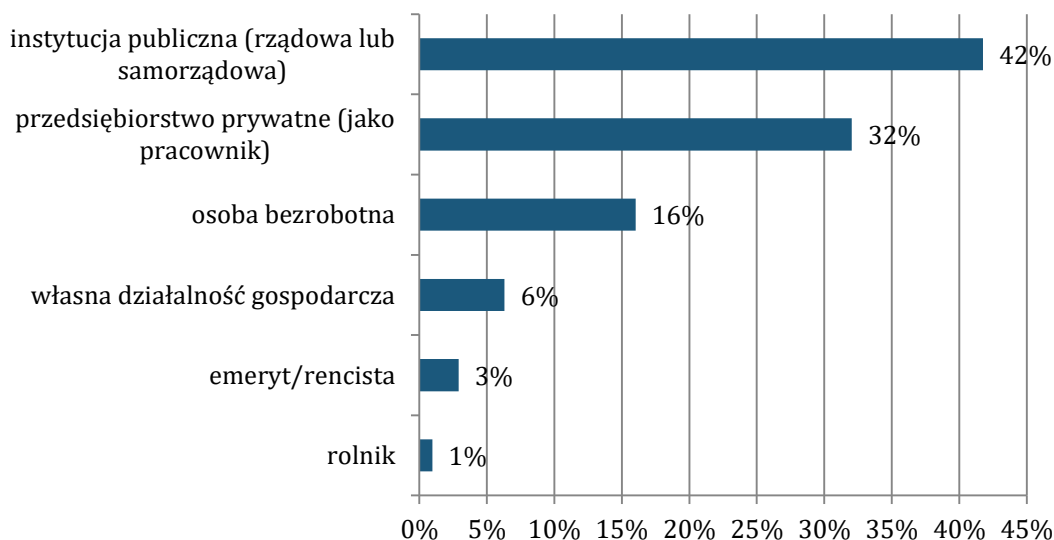
Największy udział w badaniu mieli dorośli mieszkańcy legitymujący się wykształceniem wyższym (54%) oraz średnim lub pomaturalnym (31%). Co dziesiąty kwestionariusz ankiety wypełniony został przez respondenta z wykształceniem zawodowym (11%), 2% z wykształceniem podstawowym i również 2% - podstawowym.

Wykres 17. Wykształcenie:

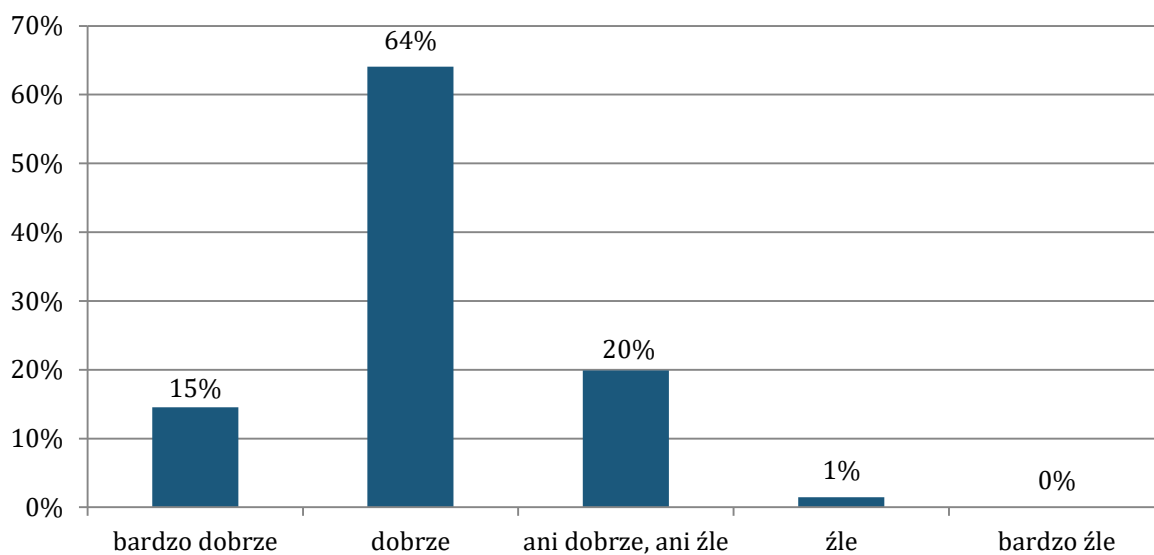
42% osób biorących udział w badaniu pracuje w instytucji publicznej (rządowej lub samorządowej), 32% w przedsiębiorstwie prywatnym jako pracownik, natomiast 6% prowadzi własną działalność gospodarczą. 16% stanowią osoby bezrobotne, 3% emeryci/renciści, a 1% rolnicy.

Wykres 18. Miejsce zatrudnienia:

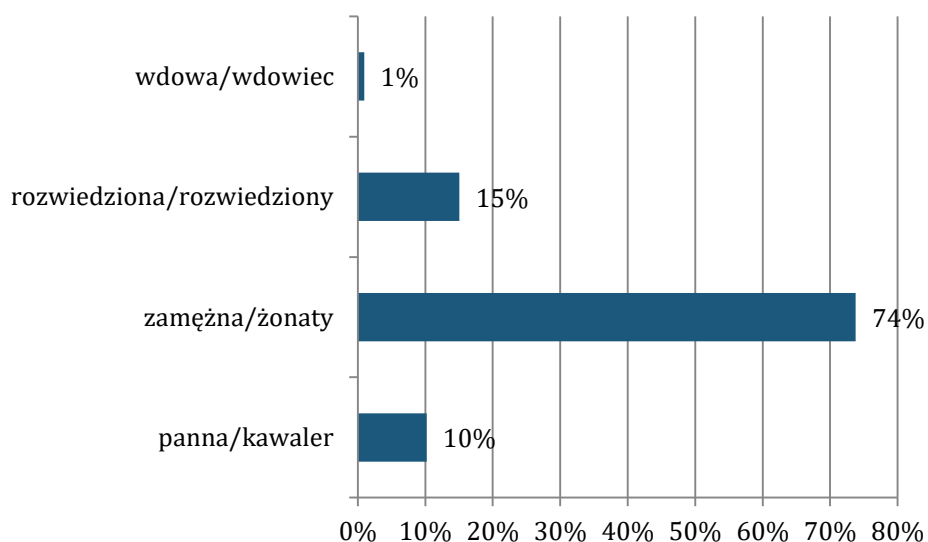
Analiza sytuacji materialnej badanej grupy pokazuje, że większość mieszkańców jest z niej zadowolonych – 64% ocenia ją dobrze, a 15% bardzo dobrze. 20% określiło swoją sytuację materialną jako ani dobrą, ani złą, natomiast 1% jako złą.

Wykres 19. Jak ocenia Pan/i swoją sytuację materialną?

Stan cywilny osób biorących udział w badaniu przedstawia się następująco: większość dorosłych mieszkańców jest zamężna/zonata (74%), 10% badanych to osoby stanu wolnego, 15% stanowią osoby rozwiedzione, natomiast 1% - wdowy/wdowcy.

Wykres 20. Stan cywilny:

Problem przemocy

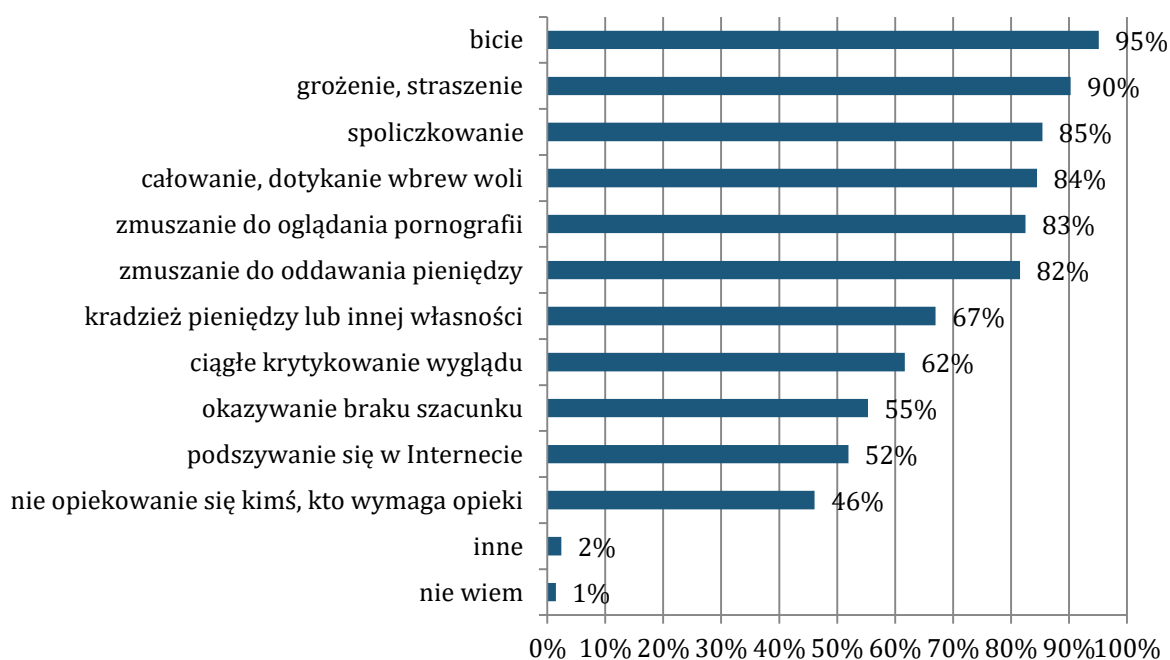
Przemoc jest to intencjonalne działanie lub zaniechanie działania jednej osoby wobec drugiej, które wykorzystując przewagę sił narusza prawa i dobra osobiste jednostki, powodując cierpienia i szkody. Może przybierać różne formy. Wyróżnia się przemoc fizyczną, psychiczną, ekonomiczną, seksualną i zaniedbanie. Skutki przemocy są dla osób jej doznających długotrwałe i istotnie wpływają na ich codzienne funkcjonowanie. Realizowane na przestrzeni lat badania i prowadzone statystyki pokazują, że problem ten dotyka rocznie dziesiątki tysięcy osób. Warto przy tym pamiętać, że jest to bardzo wrażliwy temat i ludzie nierzadko boją się lub wstydzą przyznać, że dotyczy ich bezpośrednio. Jak wynika z danych statystycznych odnoszących się do przemocy w rodzinie gromadzonych przez policję, w 2019 roku ogólna liczba osób doznających przemocy kształtowała się na poziomie 88 032⁸. O skali problemu przemocy świadczą również badania przeprowadzone w 2014 roku na zlecenie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej w ramach projektu „Diagnoza i porównanie skali zjawiska przemocy w rodzinie oraz ocena efektywności działań podejmowanych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie”. Wynika z nich, że co trzeci respondent zna osobiście w swoim otoczeniu/sąsiedztwie takie rodziny, o których słyszał lub wie, że dochodzi w nich do różnych form przemocy wobec kobiet. Przypadki przemocy wobec mężczyzn zna natomiast co piąty ankietowany. Z deklaracji osób biorących udział w badaniu wynika, że odsetek osób doświadczających przemocy w ciągu całego swojego życia kształtował się na poziomie 24,7%⁹. Przemoc w rodzinie stanowi jeden z poważniejszych problemów współczesnych państw na całym świecie. Przeciwdziałanie temu zjawisku powinno zajmować więc priorytetowe miejsce wśród zadań realizowanych zarówno na szczeblu krajowym, jak i lokalnym.

Dalsza część raportu stanowi próbę oszacowania skali problemu przemocy występującego wśród dorosłych mieszkańców Miasta Lubliniec oraz przedstawia ich opinię na temat tego zjawiska. W pierwszym pytaniu respondentów spytano o to, która z wymienionych sytuacji jest ich zdaniem aktem przemocy. W największym stopniu mieszkańcy za przemoc uznają bicie (95%), grożenie, straszenie (90%), spoliczkowanie (85%), całowanie, dotykanie wbrew woli (84%), zmuszanie do oddawania pieniędzy (82%) oraz zmuszanie do oglądania pornografii (83%). Ponad połowa mieszkańców uważa, że aktem przemocy jest kradzież pieniędzy lub innej własności (67%), ciągłe krytykowanie wyglądu (62%), okazywanie braku szacunku (55%) oraz podszywanie się w Internecie (52%). Najmniej głosów uzyskała odpowiedź „nieopiekowanie się kimś, kto wymaga opieki” (46%).

⁸<http://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przemoc-w-rodzinie/50863,Przemoc-w-rodzinie.html>

⁹ Miedzik M., Godlewska-Szurkowska J., *Badania porównawcze oraz diagnoza skali występowania przemocy w rodzinie wśród osób dorosłych i dzieci, z podziałem na poszczególne formy przemocy wraz z opisem charakterystyki ofiar przemocy i sprawców. Raport cząstkowy, wyniki badań PSDB dla Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2014.*

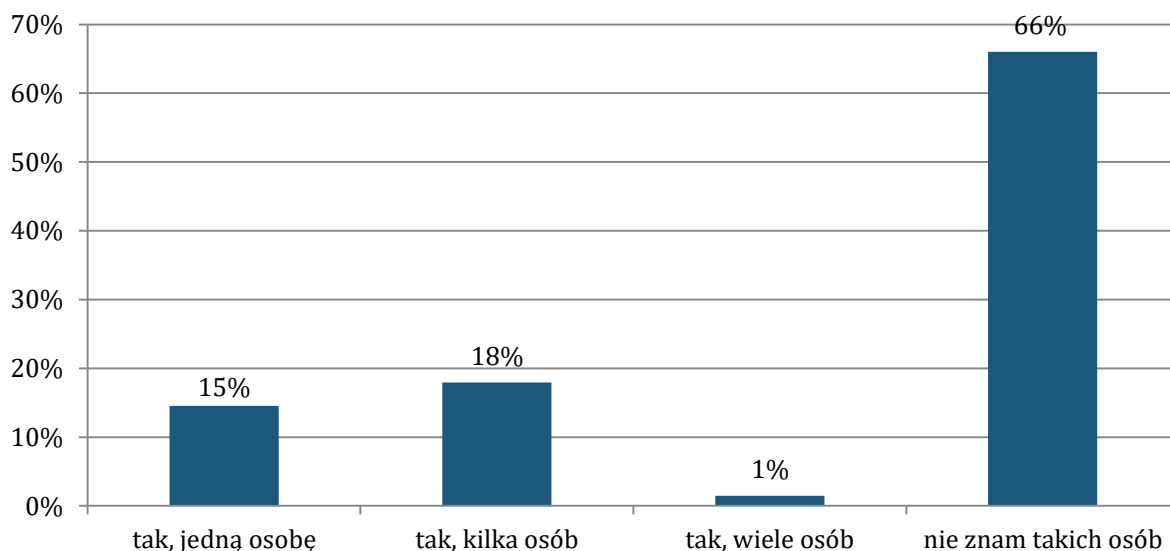
Wykres 21. Które z wymienionych poniżej sytuacji są Pana/i zdaniem aktem przemocy?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Kolejne pytanie zadane respondentom miało na celu określenie odsetka mieszkańców deklarujących znajomość na terenie Miasta Lubliniec osób, doświadczających przemocy domowej. Na znajomość kogoś zmagającego się z tym problemem wskazało 34% badanych. Ponad połowa ankietowanych nie zna osób, które doświadczają przemocy domowej (66%).

Wykres 22. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu?

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci dorośli mieszkańcy, którzy znają w swoim otoczeniu kogoś doświadczającego przemocy domowej.

70 osób

Większość respondentów zna osobę dorosłą doświadczającą przemocy w swoim domu (53 osoby, tj. 78%). Co trzeci odpowiadający na to pytanie badany wskazał na dziecko (24 osoby, tj. 35%), a 15% zna osobę starszą (10 osób).

Wykres 23. Kim jest osoba, która doświadcza przemocy w swoim domu?

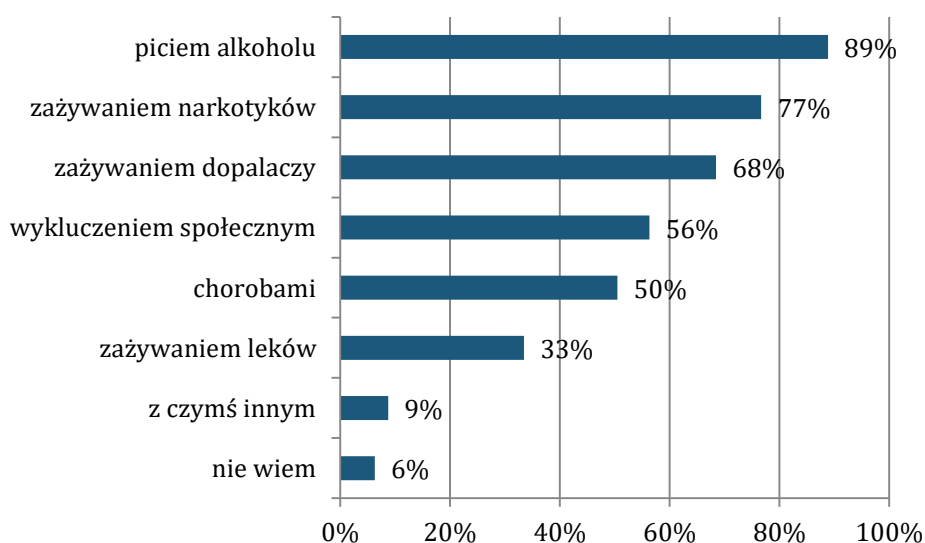
Odpowiedź	%	Liczba odp.
dzieckiem	35%	24
osobą dorosłą mającą 18-60 lat	78%	53
osobą starszą (powyżej 60 r.ż.)	15%	10

Na kolejne pytanie odpowiadali wszyscy dorośli mieszkańcy.

206 osób

W kolejnym pytaniu mieszkańcy mieli wskazać przyczyny przemocy domowej. Zdaniem większości mieszkańców problem przemocy w rodzinie związany jest z piciem alkoholu (89%). Część respondentów uważa, że jej źródłem jest: zażywanie narkotyków (77%), zażywanie dopalaczy (68%), wykluczenie społeczne (56%), choroby (50%) oraz zażywanie leków (33%). Wśród innych przyczyn mieszkańcy wymienili stres, problemy z psychiką, nieradzenie sobie z nadmiarem obowiązków, potrzebę kontroli, chęć dominacji, brak umiejętności panowania nad negatywnymi emocjami, czy też brak wartości moralnych.

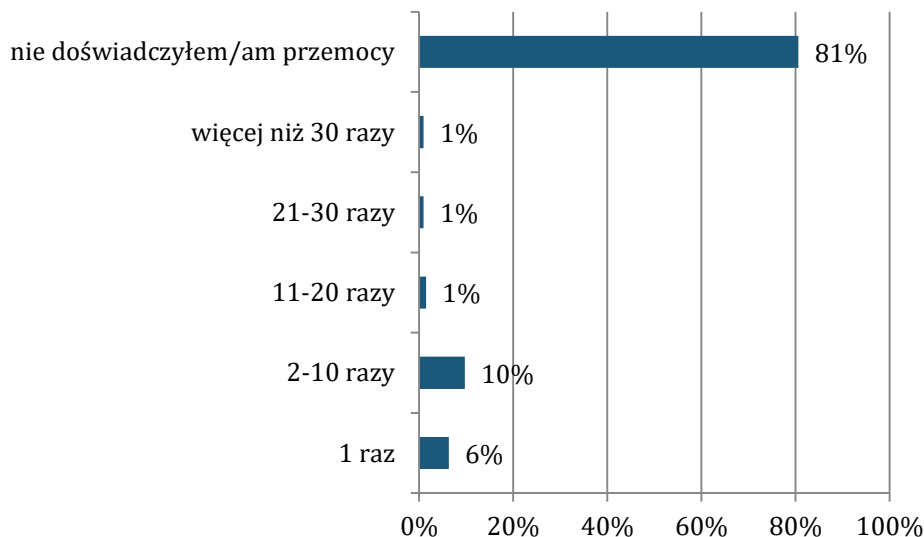
Wykres 24. Z czym Pana/i zdaniem związany jest problem przemocy domowej?

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Skala problemu przemocy w Mieście Lubliniec została zweryfikowana również dzięki odpowiedziom respondentów na pytanie o to, jak często w okresie ostatnich 12 miesięcy zdarzyło się im doświadczyć tego problemu. Z zebranych danych wynika, że kiedykolwiek w życiu przemocy doznało 19% mieszkańców, z czego 6% doświadczyło jej 1 raz, 10% – 2-10 razy, 1% – 11-20 razy, kolejny 1% – 21-30 razy i również 1% – więcej niż 30 razy.

Tabela 5. Jak często, w okresie 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i doświadczyć przemocy?

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci dorośli mieszkańcy, którzy doświadczyli przemocy.

40 osób

Poniższa tabela przedstawia odpowiedzi mieszkańców dotyczące rodzajów doznawanej przemocy. Można zauważyć, że dorośli mieszkańcy najczęściej doświadczały przemocy psychicznej (34 osoby, tj. 87%). Na drugim miejscu pod względem liczby wskazań znalazła się przemoc ekonomiczna oraz mobbing (8 osób, tj. 21%), natomiast na trzecim przemoc fizyczna (6 osób, tj. 15%). Najmniej odpowiedzi padło na przemoc seksualną oraz zaniedbanie (2 osoby, tj. 5%).

Tabela 6. Jakiego rodzaju przemocy Pan/i doznała w ciągu ostatnich 12 miesięcy?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
przemoc psychiczna	87%	34
przemoc ekonomiczna	21%	8
mobbing	21%	8
przemoc fizyczna	15%	6
przemoc seksualna	5%	2
zaniedbanie	5%	2
nie wiem	3%	1

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Spytaliśmy respondentów również o to, kto stosował wobec nich przemoc. Analiza materiału badawczego wykazała, że najczęściej osób doznało przemocy ze strony męża/żony (13 osób, tj. 35%), partnera/partnerki oraz kolegi/koleżanki z pracy (10 osób, 27%). W dalszej kolejności badani wskazywali na: nieznajomych, pracodawcę (5 osób, tj. 14%), mamę, dziecko/dzieci (3 osoby, tj. 8%) oraz tatę i brata (1 osoba, tj. 3%). W odpowiedzi „inne” pojawili się: znajoma, były partner, były mąż i dyrektor.

Tabela 7. Kto stosował wobec Pana/i przemoc?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
mąż/żona	35%	13
partner/partnerka	27%	10
kolega/koleżanka z pracy	27%	10
inne osoby	16%	6
nieznajomy/a	14%	5
pracodawca	14%	5
mama	8%	3
dziecko/dzieci	8%	3
tata	3%	1
brat	3%	1
dziadkowie	0%	0
siostra	0%	0

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Na pytanie o miejsce doświadczenia przemocy, najczęściej odpowiedzi padło na dom (30 osób, tj. 79%). 11 mieszkańców (29%) wskazało na pracę, 6 respondentów na miejsce publiczne (16%), natomiast 1 badany na inne miejsca (3%).

Tabela 8. Gdzie doświadczył/a Pan/i przemocy?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
w domu	79%	30
w pracy	29%	11
w miejscu publicznym	16%	6
na uczelni	3%	1
inne	0%	0

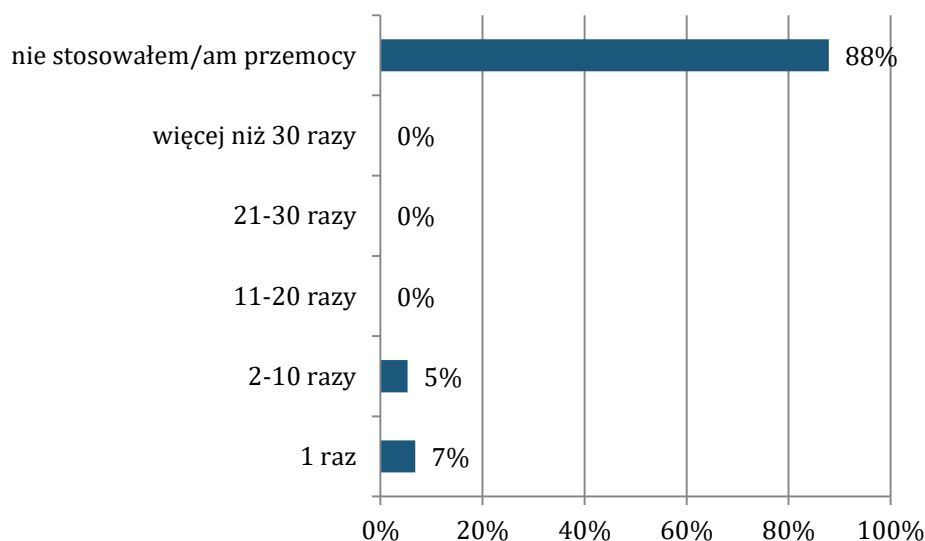
**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Na kolejne pytanie odpowiadali wszyscy dorośli mieszkańcy.

206 osób

Zebrane w procesie badawczym dane pokazują, iż do stosowania przemocy przyznała się nieco mniejsza część badanych, niż w przypadku doznawania przemocy – 12% udzieliło na pytanie o stosowanie przemocy, twierdzącej odpowiedzi. W ciągu ostatnich 12 miesięcy badani stosowali przemoc 1 raz (7%) lub 2-10 razy (5%).

Tabela 9. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy doszło do sytuacji gdzie zastosował/a Pan/i przemoc wobec drugiej osoby?

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci dorośli mieszkańcy, którzy przyznali, że stosowali przemoc.

25 osób

Poniższa tabela przedstawia odpowiedzi mieszkańców dotyczące rodzajów stosowanej przemocy. Można zauważyć, że dorośli mieszkańcy najczęściej stosowali przemoc psychiczną (13 osób, tj. 57%), natomiast stosunkowo często przemoc fizyczną (9 osób, tj. 39%) i zaniedbanie (4 osoby, tj. 17%).

Tabela 10. Jakiego rodzaju przemoc Pan/i zastosował/a w ciągu ostatnich 12 miesięcy?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
przemoc psychiczna	57%	13
przemoc fizyczna	39%	9
zaniedbanie	17%	4
mobbing	4%	1
nie wiem	4%	1
przemoc seksualna	0%	0
przemoc ekonomiczna	0%	0

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Interesowało nas również w stosunku do kogo respondenci stosowali przemoc. Najczęściej wskazywaną odpowiedzią okazało się dziecko/dzieci (17 osób, tj. 71%). W dalszej kolejności pod względem częstotliwości wskazań dorośli mieszkańcy deklarowali stosowanie przemocy wobec męża/żony (7 osób, tj. 29%), kolegi/koleżanki z pracy (2 osoby, tj. 8%), rodziców, partnera/partnerki i rodzeństwa (1 osoba, tj. 4%).

Tabela 11. W stosunku do kogo zastosował/a Pan/i zachowanie przemocowe?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
dziecko/dzieci	71%	17
mąż/żona	29%	7
kolega/koleżanka z pracy	8%	2
rodzice	4%	1
partner/partnerka	4%	1
rodzeństwo	4%	1
nieznajomy/a	0%	0
dziadkowie	0%	0
inne osoby	0%	0

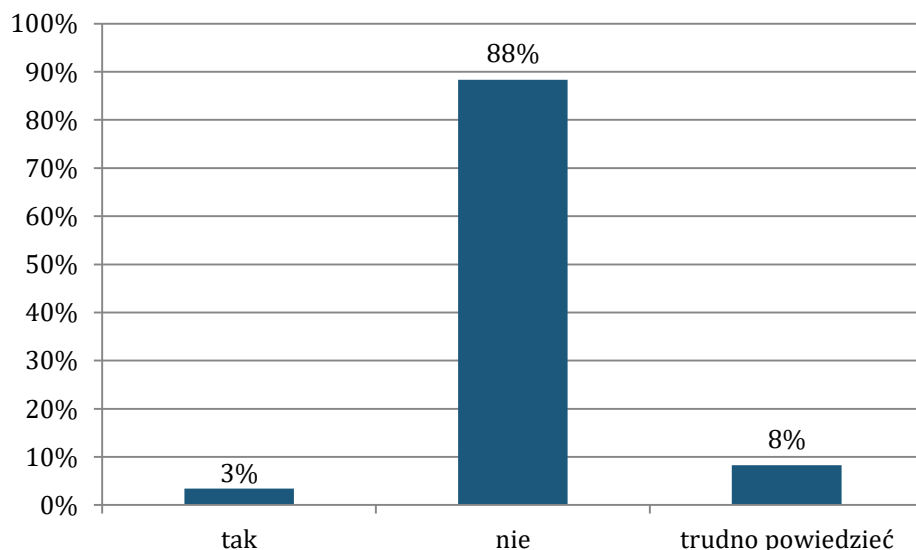
**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Na kolejne pytanie odpowiadali wszyscy dorośli mieszkańcy.

206 osób

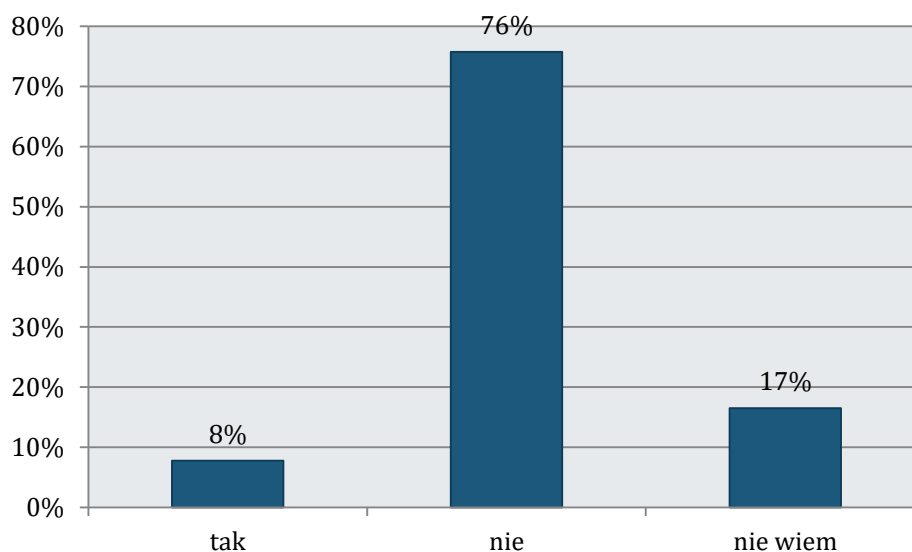
Odpowiedzi respondentów na następne pytanie pokazują aktualną skalę przemocy występującej wśród rodzin na terenie Miasta Lubliniec. Zebrany materiał badawczy wykazał, że przemoc domowa dotyczy 3% dorosłych mieszkańców biorących udział w badaniu. 8% ankietowanych miało trudność w jednoznacznym określeniu, czy w ich domu występuje ten problem.

Wykres 25. Czy w Pana/i domu występuje problem przemocy?

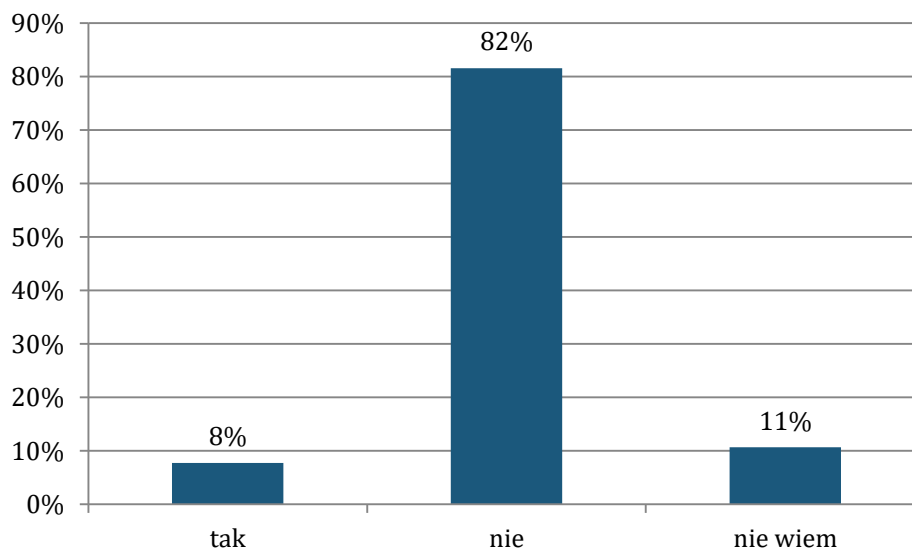
Mieszkańcy zostali zapytani również o to, czy ich zdaniem kary fizyczne stosowane wobec dzieci, są dobrą metodą wychowawczą. Zdaniem 76% ankietowanych nie jest to dobra metoda, 8% mieszkańców uważa stosowanie przemocy jako dobry środek wychowawczy, natomiast 17% zaznaczyło odpowiedź „nie wiem”.

Wykres 26. Czy Pana/i zdaniem stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci jest dobrą metodą wychowawczą?

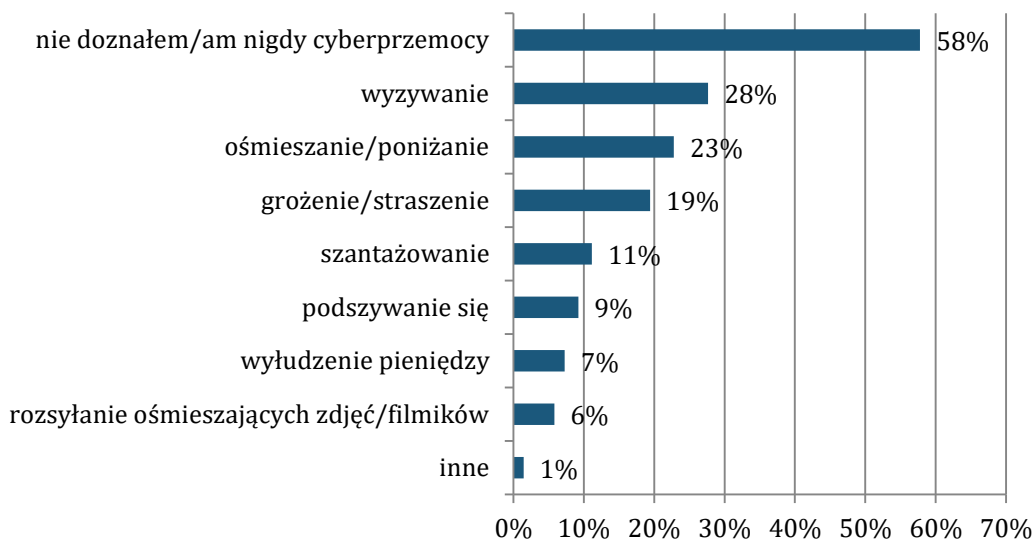
Następne pytanie zadane respondentom miało na celu zbadanie ich opinii względem stosowania przemocy. Analizując odpowiedzi badanych możemy zauważyć, że przeważająca część mieszkańców uważa, iż przemocy w żadnym przypadku nie można usprawiedliwiać (82%). Brak wiedzy w tym zakresie zadeklarowało 11%, natomiast 8% jest zdania, że stosowanie przemocy można usprawiedliwić.

Wykres 27. Czy Pana/i zdaniem istnieją okoliczności usprawiedliwiające stosowanie przemocy?

Aby ocenić skalę zjawiska cyberprzemocy wśród dorosłych mieszkańców Miasta Lubliniec, poprosiliśmy ankietowane osoby o udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy zdarzyło im się doświadczyć, którejś z niżej wymienionych form cyberprzemocy. Zebrany materiał badawczy wykazał, że cyberprzemocy doznała niemal połowa badanych (42%). Większość osób doświadczyła wyzywania (28%), ośmieszania/poniżania (23%), grożenia/straszenia (19%) oraz szantażowania (11%). Mniejsza część mieszkańców doznała w sieci podszywania się (9%), rozsyłania ośmieszających zdjęć/filmików (6%), a także wyłudzenia pieniędzy (7%).

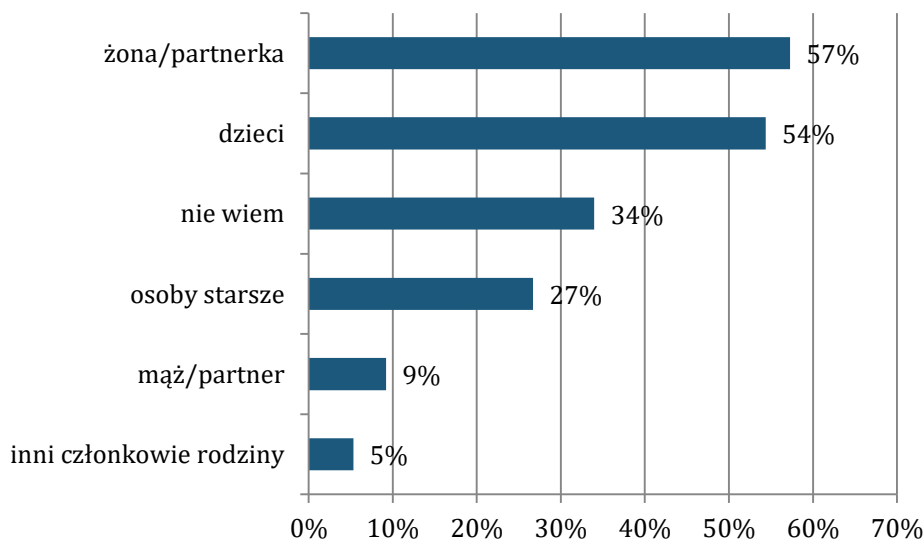
Wykres 28. Czy doznał/a Pan/i kiedykolwiek, którejś z niżej wymienionych form cyberprzemocy?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Opinia dorosłych mieszkańców na temat osób najczęściej doznających przemocy w rodzinie na terenie Miasta jest następująca: 57% stwierdziło, że przemocy najczęściej doznaje żona/partnerka, 54% wskazało na dzieci, według 27% są to osoby starsze, dla 9% mąż/partner, a dla 5% inni członkowie rodziny. 34% respondentów stwierdziło, że nie ma na ten temat wiedzy.

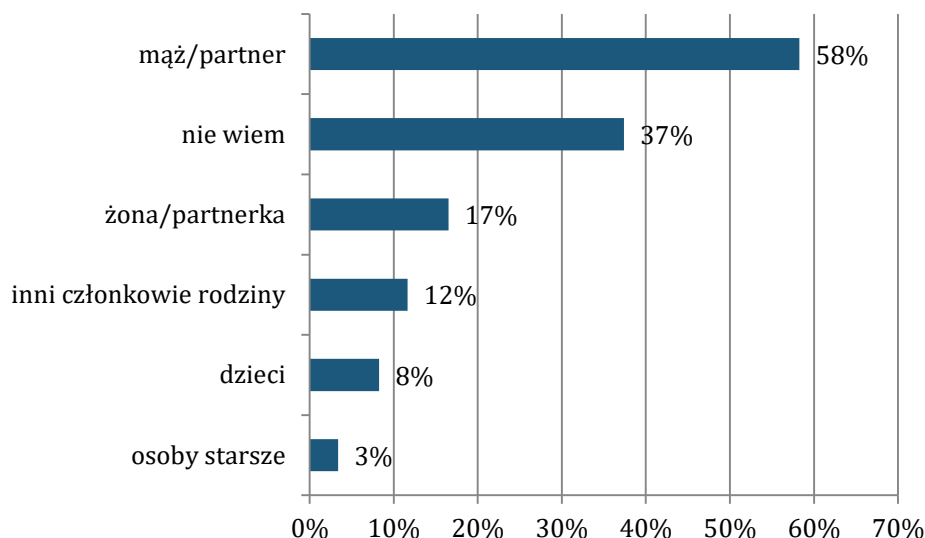
Wykres 29. Kto wg Pani/Pana wiedzy jest najczęściej osobą doznającą przemocy w rodzinie na terenie Miasta Lubliniec?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Osobą najczęściej stosującą przemoc w rodzinie, według większości ankietowanych jest mąż/partner – taką odpowiedź zaznaczyło 58% badanych. 17% stwierdziło, że to żona/partnerka najczęściej stosuje przemoc, 8% wskazało na dzieci, natomiast 3% na osoby starsze. Podobnie jak w poprzednim pytaniu tak i teraz, znaczna część ankietowanych nie wyraziła swojej opinii w tym zakresie ze względu na brak wiedzy (37%).

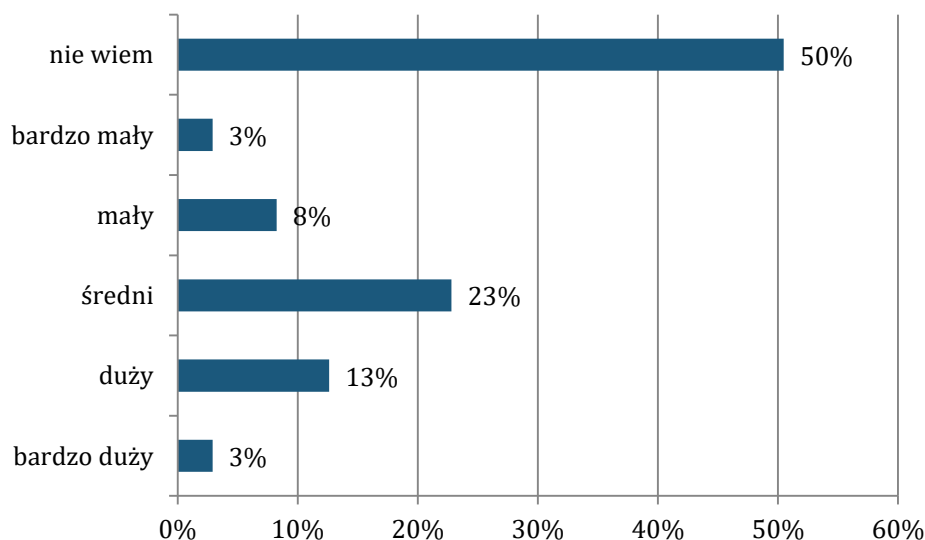
Wykres 30. Kto wg Pani/Pana wiedzy jest najczęściej osobą stosującą przemoc w rodzinie na terenie miasta Lubliniec?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

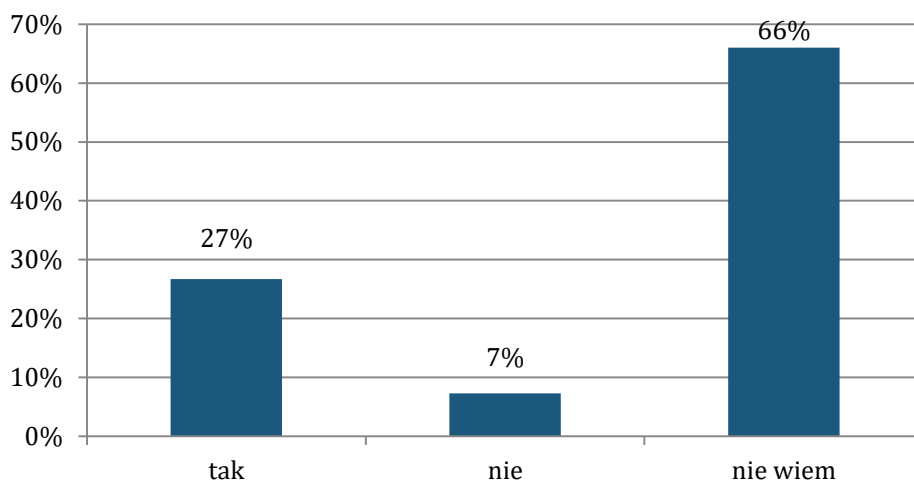
W kolejnym pytaniu respondentów spytano o to, jak oceniają poziom natężenia problemu przemocy w rodzinie na terenie Miasta. Łącznie 16% uważa, że natężenie jest duże lub bardzo duże. O średnim natężeniu przekonanie ma 23%, o małym 8%, z kolei o bardzo małym 3%. Połowa mieszkańców zaznaczyła odpowiedź „nie wiem” (50%).

Wykres 31. Jak ocenia Pan/i poziom natężenia problemu przemocy w rodzinie na terenie miasta Lubliniec?

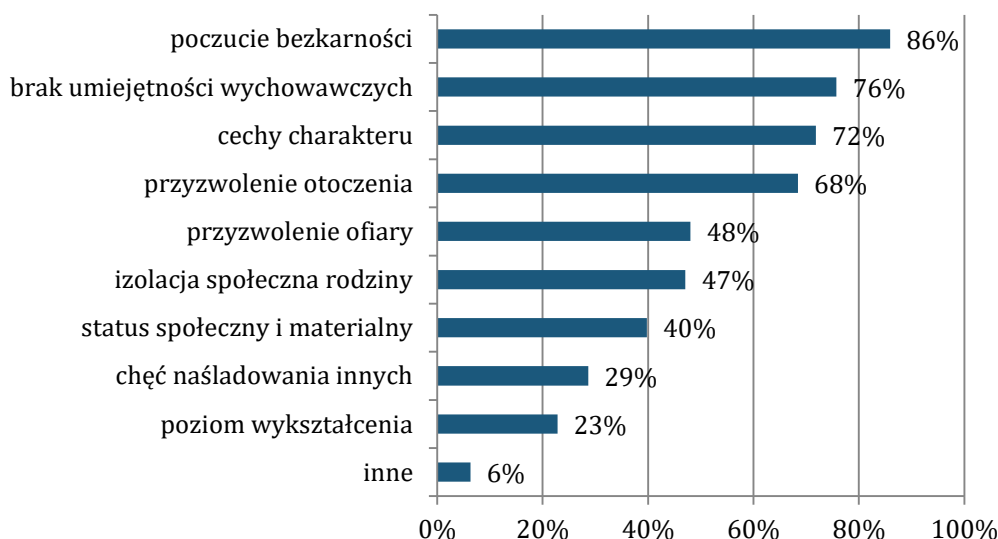
Zdaniem średnio co czwartego respondenta, na terenie Miasta Lubliniec istnieje ryzyko nasilenia się problemu przemocy w rodzinie (27%). 7% uważa, że takie ryzyko nie występuje, natomiast ponad połowa badanych nie potrafiła odpowiedzieć na to pytanie (66%).

Wykres 32. Czy Pani/Pana zdaniem istnieje ryzyko nasilenia się problemu przemocy w rodzinie na terenie Miasta Lubliniec?

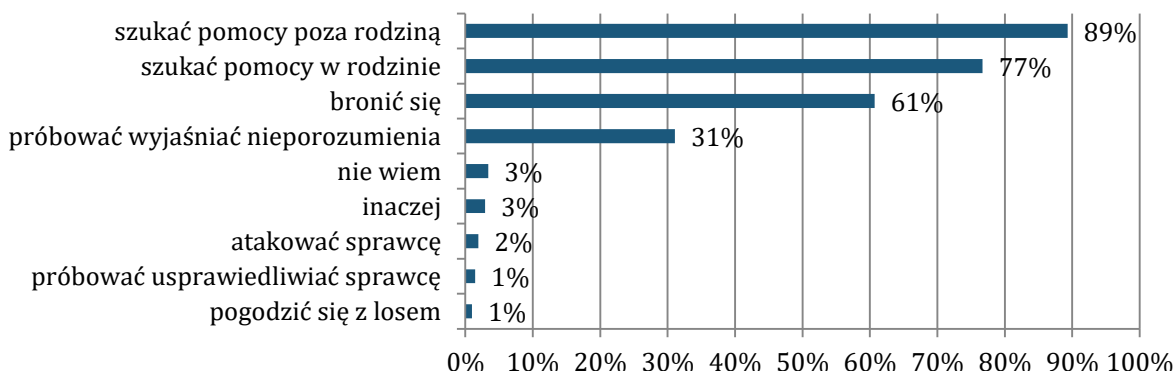
W kolejnym pytaniu zwróciliśmy się do badanych o wskazanie czynników, które mogą mieć wpływ na postępowanie sprawców przemocy w rodzinie. Najczęściej respondenci wskazywali, że jest to poczucie bezkarności (86%), brak umiejętności wychowawczych (76%), cechy charakteru (72%) oraz przyzwolenie otoczenia (68%). W dalszej kolejności odpowiedzi padły na: przyzwolenie ofiary (48%), izolację społeczną rodziny (47%), status społeczny i materialny (40%), chęć naśladowania innych (29%) oraz poziom wykształcenia (23%).

Wykres 33. Jakie Pani/Pana zdaniem czynniki mogą mieć wpływ na postępowanie sprawców przemocy w rodzinie?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

W kolejnym pytaniu respondenci mieli wskazać, jak ich zdaniem powinna zachowywać się ofiara przemocy w rodzinie. Badani najczęściej wskazywali na szukanie pomocy poza rodziną (89%), szukanie pomocy w rodzinie (77%), bronienie się (61%) oraz próbowanie wyjaśniania nieporozumień (31%). Nieliczne osoby są zdania, że osoby doznające przemocy powinny pogodzić się z losem (1%), próbować usprawiedliwiać sprawcę (1%) lub go atakować (2%).

Wykres 34. Jak Pani/Pana zdaniem powinna zachowywać się ofiara przemocy w rodzinie?

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Działania profilaktyczne

Jak wynika ze statystyk Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii dotyczących wydatkowania środków finansowych na realizację zadań związanych z profilaktyką uzależnień, samorządy często realizują nieskuteczne strategie profilaktyczne, które nie przynoszą żadnych efektów. Według Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych „w 2018 roku aż 46 318 078,30 zł zostało wydane na jednorazowe festyny i inne imprezy plenerowe, spektakle profilaktyczne, imprezy sportowe (turnieje, wyścigi, olimpiady itp.), czyli działania, które nie pełnią funkcji profilaktycznej, o nieznanej skuteczności, a o części z nich wręcz wiadomo, że nie są efektywne”¹⁰. Do czynników wzmacniających jakość profilaktyki należą: obowiązujący system prawny, współpraca pomiędzy samorządem, a placówkami realizującymi programy profilaktyczne poprzez finansowe wspieranie programów profilaktycznych oraz rozwój kadr zajmujących się profilaktyką (szkolenia, superwizje), monitorowanie sytuacji epidemiologicznej związanej z używaniem substancji psychoaktywnych, diagnozowanie problemu przemocy, a także zwiększenie czasu przeznaczanego na działania profilaktyczne w placówkach oświatowych. Szczególnie ważne jest, aby wszystkie podmioty zaangażowane w realizację zadań profilaktycznych stworzyły spójny system, opierający się na trzech poziomach: centralnym, wojewódzkim i gminnym¹¹. Skuteczność działań profilaktycznych będzie większa w przypadku realizacji modelu profilaktyki zintegrowanej opartej na: współpracy na poziomie instytucjonalnym i wspólnotowym, dbałości o wzorce i spójny przekaz, przede wszystkim ze strony rodziny i szkoły, wypracowaniu autonomicznych dla danego środowiska lokalnego strategii i metod oddziaływań profilaktycznych, które będą stosowane systematycznie, konsekwentnie i długookresowo oraz doskonaleniu kompetencji wychowawczych i organizacyjnych twórców, a także realizatorów działań profilaktycznych¹².

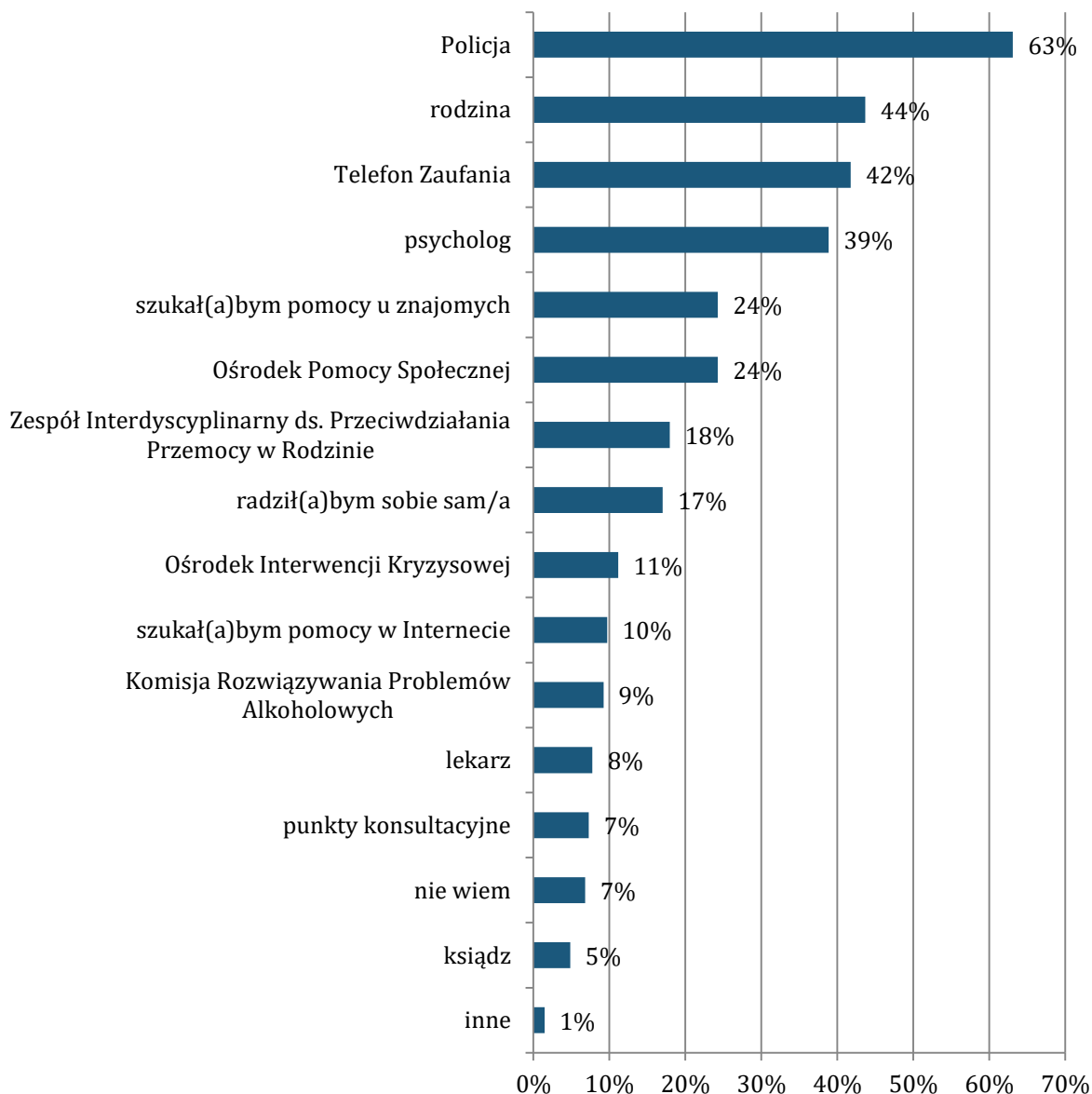
¹⁰ Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2020 roku, Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Warszawa 2019.

¹¹ Pietrzak S., Sukcesy i wyzwania w implementacji dobrej profilaktyki, Świat Problemów.

¹² Kmiecik-Jusięga K., Profilaktyka zachowań ryzykownych w środowisku lokalnym, [w:] Tradycje i perspektywy optymalizowania profilaktyki społecznej oraz resocjalizacji, red. D. Kowalczyk, A. Szczówka, P. Kwiatkowski, Wrocław 2015, s. 293.

Interesowało nas również do kogo mieszkańcy Miasta Lubliniec zwróciliby się w przypadku doświadczenia problemu przemocy w rodzinie. Najwięcej odpowiedzi padło na Policję (63%), rodzinę (44%), Telefon Zaufania (42%) oraz psychologa (39%), natomiast najmniej szukałoby pomocy u księdza (5%), w punktach konsultacyjnych (7%) oraz KRPA (9%). 7% dorosłych mieszkańców stwierdziło, że nie wie gdzie szukać pomocy w razie doświadczenia takich problemów. W odpowiedzi „inne” pojawiły się dwie wypowiedzi mówiące o tym, że pomimo zwracania się do instytucji, żadna z nich skutecznie nie pomogła.

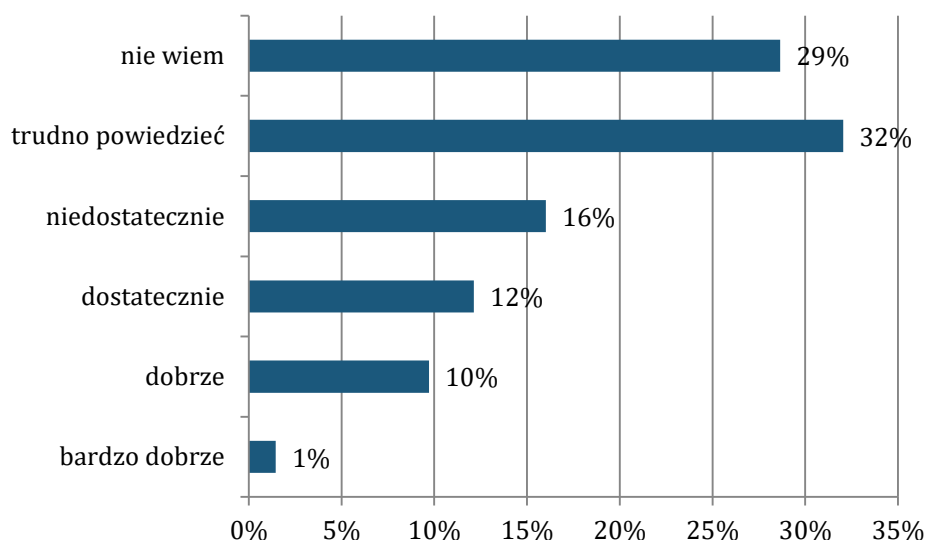
Wykres 35. Do kogo zwrócił(a)by się Pan/i o pomoc w razie problemu przemocy w rodzinie?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

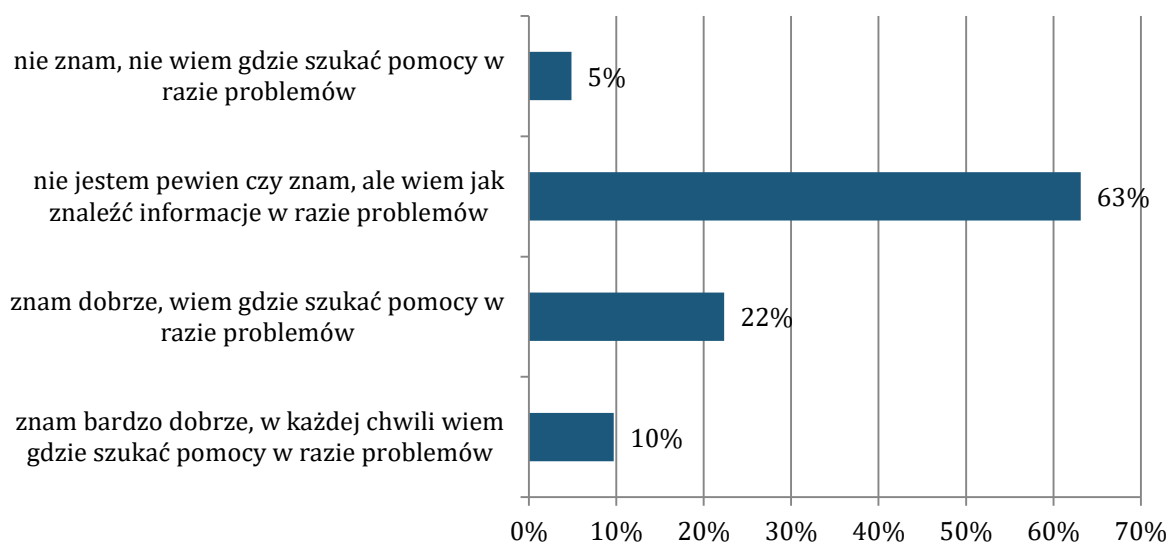
Mieszkańcy Miasta zostali również poproszeni o ocenę stopnia zaangażowania władz lokalnych, związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców. Zdaniem 12% działania te prowadzone są dostatecznie, według 10% – dobrze, a zdaniem 1% – bardzo dobrze. 29% respondentów nie ma wiedzy na ten temat, a 32% trudno odpowiedzieć na to pytanie. Ponadto 16% badanych ocenia poczynania w tym zakresie jako niedostateczne.

Wykres 36. Jak ocenia Pan/i stopień zaangażowania władz lokalnych, związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców?

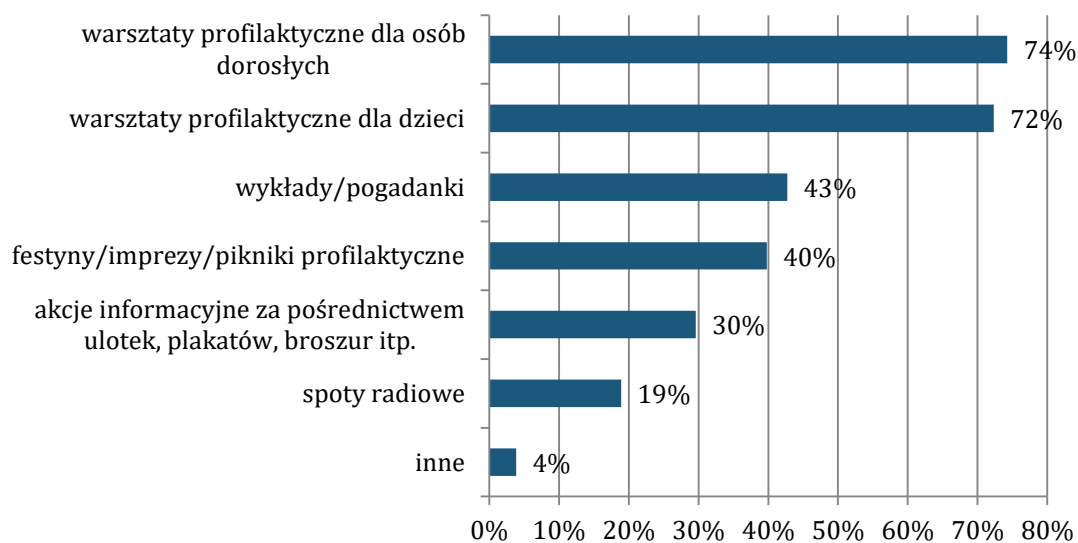
Większość mieszkańców biorących udział w badaniu nie jest pewnych, czy zna dane kontaktowe do instytucji pomocowych, ale wie jak znaleźć informacje w razie problemów (63%), a co piąta osoba zna je dobrze (22%). 10% badanych zna bardzo dobrze dane kontaktowe do instytucji i w każdej chwili wie gdzie szukać pomocy w razie problemów, natomiast 5% nie zna takich danych i nie wie gdzie szukać pomocy w razie problemów.

Wykres 37. Czy zna Pan/i dane kontaktowe do instytucji pomocowych, gdzie można się zgłosić w razie problemów?

Zdaniem dorosłych mieszkańców Miasta Lubliniec najlepsze efekty w oddziaływaniach profilaktycznych przyniosą warsztaty profilaktyczne dla osób dorosłych (74%) oraz warsztaty profilaktyczne dla dzieci (72%). Nieco mniej mieszkańców najlepsze efekty dostrzega w wykładach/pogadankach (43%), festynach/imprezach/piknikach profilaktycznych (40%), akcjach informacyjnych za pośrednictwem ulotek, plakatów i broszur (30%) oraz spotach radiowych (19%).

Wykres 38. Poniżej wymieniono różne formy działań, które z nich według Pana/i przyniosą najlepsze efekty w oddziaływaniach profilaktycznych?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Prezentacja wyników badania przeprowadzonego wśród uczniów

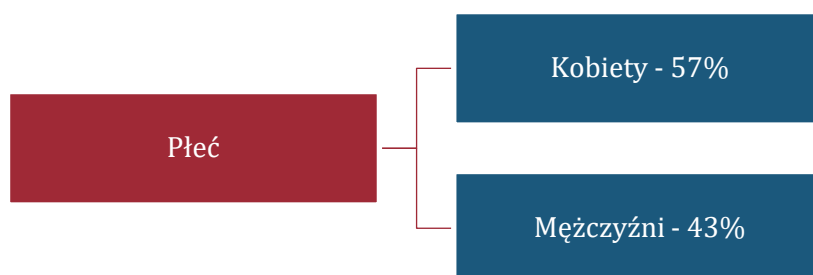

W niniejszym rozdziale przedstawiony został problem przemocy w rodzinie, przemocy rówieśniczej i cyberprzemocy z perspektywy dzieci i młodzieży ze szkół podstawowych i ponadpodstawowych z Miasta Lubliniec. Pytania zawarte w kwestionariuszu ankiety, oprócz zbadania opinii respondentów na temat przemocy i profilaktyki, miały na celu również oszacowanie natężenia tego problemu, występującego wśród młodych mieszkańców Miasta.

Struktura badanej próby

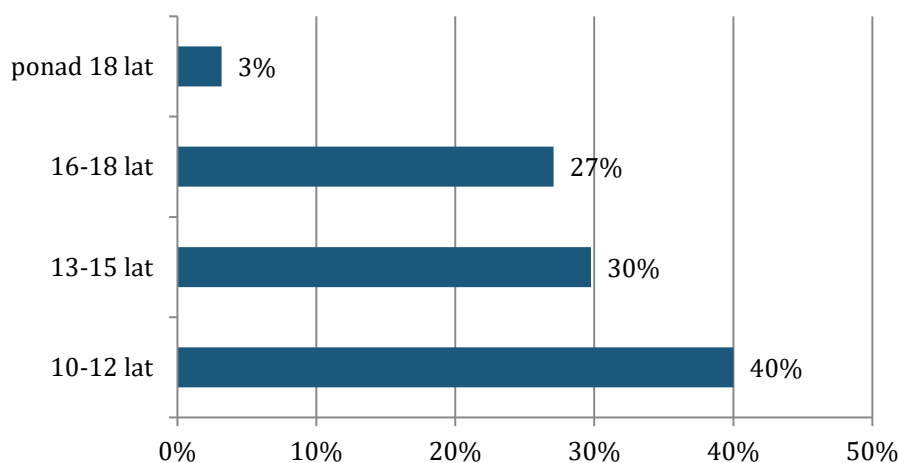
Kwestionariusze ankiet wypełniło 410 uczniów. Rozpatrując strukturę badanej próby ze względu na płeć możemy zauważyć, że kobiety stanowiły 57% badanej społeczności, natomiast mężczyźni – 43%.

Rysunek 8. Płeć:

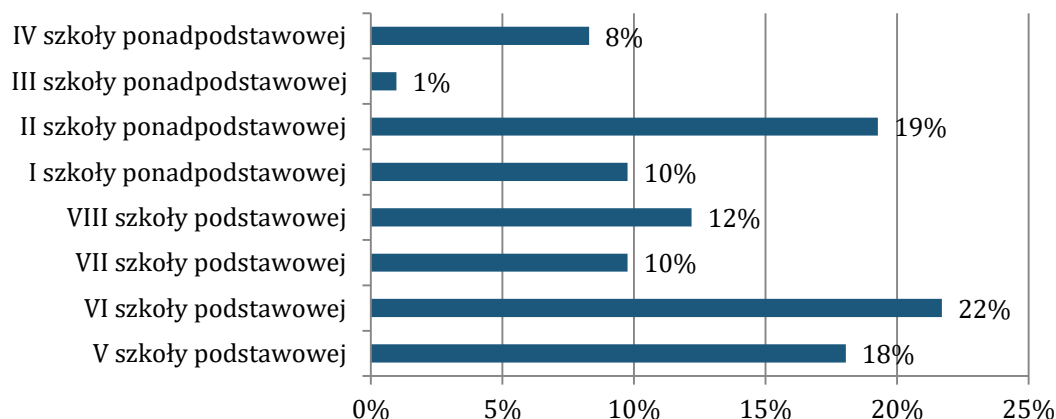
Struktura wieku badanej społeczności prezentuje się następująco: 40% uczniów biorących udział w badaniu ma 10-12 lat, 30% określa swój wiek na 13-15 lat, 27% ankietowanych na 16-18 lat, natomiast 3% ma więcej niż 18 lat.

Wykres 39. Wiek:

Największy udział w badaniu mają uczniowie VI (22%) i V szkoły podstawowej (18%) oraz II klasy szkoły ponadpodstawowej (19%), natomiast najmniejszy III (1%) oraz IV szkoły ponadpodstawowej (8%).

Wykres 40. Klasa:

Problem przemocy

Wyniki badań ogólnopolskich dotyczące krzywdzenia dzieci są niepokojące: siedmiu na dziesięciu nastolatków w wieku 11-17 lat doświadczyło w swoim życiu przynajmniej jednej z siedmiu kategorii krzywdzenia, przemocy ze strony bliskich dorosłych doświadczyło 41%, a świadkami przemocy domowej było 15% badanych uczniów¹³. Doświadczenie przemocy w rodzinie niesie za sobą poważne konsekwencje zarówno w okresie dorastania jak i w dorosłym życiu. Mając na uwadze szeroko dostępną wiedzę o następstwach stosowania przemocy wobec dzieci, szczególnie niepokojące jest to, że część społeczeństwa nadal aprobuje stosowanie kar cielesnych w procesie wychowania. Z *Raportu Rzecznika Praw Dziecka z 2017 roku* wynika, że połowa Polaków uważa (52%), iż są sytuacje kiedy dziecko należy ukarać kłapsem, a zdecydowani przeciwnicy takich zachowań stanowią jedynie co piątą społeczeństwa (21%)¹⁴. Liczne konsekwencje zarówno dla zdrowia fizycznego, jak i psychicznego niesie za sobą również przemoc rówieśnicza – najczęściej doświadczana przez dzieci i młodzież kategoria wiktylizacji. Skalę zjawiska przemocy rówieśniczej prezentuje „Ogólnopolska diagnoza skali i uwarunkowań krzywdzenia dzieci” zrealizowana przez *Fundację Dajemy Dzieciom Siłę* w 2018 roku. Skala zjawiska jest bardzo duża: ponad połowa uczniów (57%) padła ofiarą przynajmniej jednej formy przemocy rówieśniczej, najczęściej przemocy fizycznej, w dalszej kolejności przemocy psychicznej, napaści zbiorowej ze strony rówieśników, znęcania się i przemocy na randce¹⁵. Konsekwencje doświadczania przemocy ze strony rówieśników mogą być tragiczne w skutkach. Do następstw tego należy nie tylko poczucie osamotnienia, czy też obniżenie samooceny, ale także depresja i myśli samobójcze. Biorąc pod uwagę powyższe informacje nie podlega wątpliwości, że diagnoza skali problemu przemocy wobec dzieci powinna być prowadzona systematycznie, aby wiedzieć, jak poważny jest to problem, czy wprowadzane rozwiązania profilaktyczne i pomocowe są skuteczne, i wreszcie aby zaplanować odpowiednie oraz skuteczne działania w zakresie przeciwdziałania przemocy.

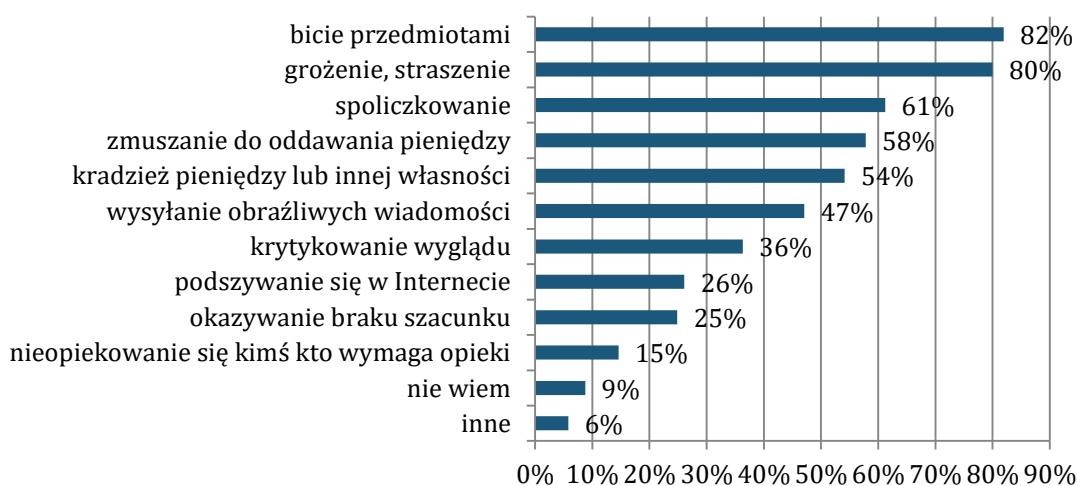
¹³ *Ogólnopolska diagnoza skali i uwarunkowań krzywdzenia dzieci: raport z badań*, Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę, Warszawa 2018.

¹⁴ Jarosz E., *Przemoc w wychowaniu – czas z tym skończyć!* Raport Rzecznika Praw Dziecka, Uniwersytet Śląski 2017.

¹⁵ Jarosz E., *Przemoc w wychowaniu – czas z tym skończyć!* Raport Rzecznika Praw Dziecka, Uniwersytet Śląski 2017.

W pierwszym pytaniu skierowanym do dzieci i młodzieży odnoszącym się do problemu przemocy, spytaliśmy respondentów, które sytuacje z wymienionych w kafeterii odpowiedzi, są według nich aktami przemocy. Miało to na celu zweryfikowanie wiedzy badanych na temat form tego zjawiska. Zebrany materiał badawczy wykazał, że najczęściej ankietowanych jako akt przemocy uznaje bicie przedmiotami (82%) oraz grożenie/straszenie (80%). W dalszej kolejności respondenci wskazywali na spoliczkowanie (61%), zmuszanie do oddawania pieniędzy (58%), kradzież pieniędzy lub innej własności (54%), wysyłanie obraźliwych wiadomości (47%), krytykowanie wyglądu (36%), podszywanie się w Internecie (26%), okazywanie braku szacunku (25%) oraz nieopiekowanie się kimś, kto wymaga opieki (15%). Brak wiedzy w zakresie form przemocy zadeklarowało 9% uczniów.

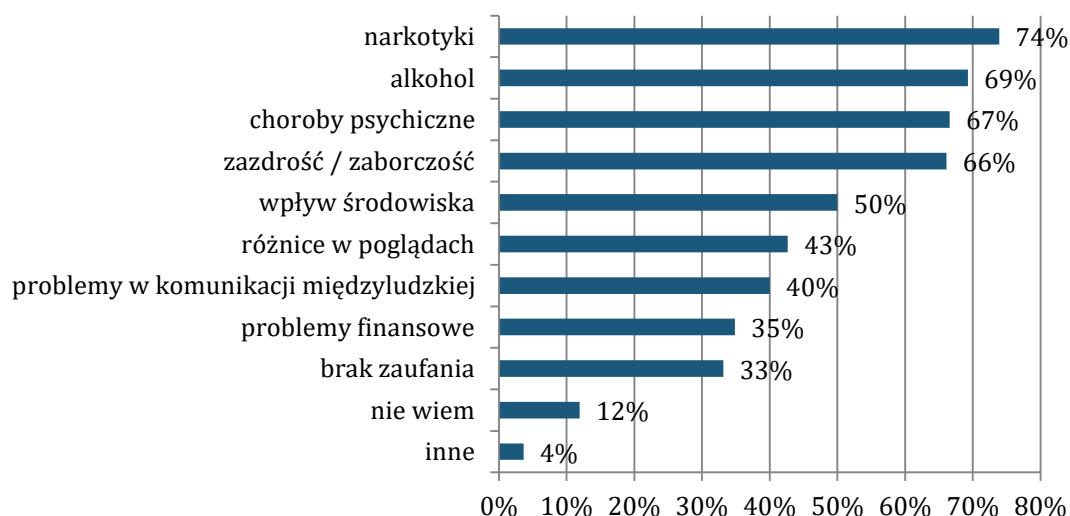
Wykres 41. Które z wymienionych poniżej sytuacji są Twoim zdaniem aktem przemocy?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Zdaniem uczniów przemoc wśród młodzieży najczęściej prowokuje zażywanie narkotyków (74%), alkoholu (69%), choroby psychiczne (67%) oraz zazdrość/zaborczość (66%). W dalszej kolejności uczniowie wskazywali na wpływ środowiska (50%), różnice w poglądach (43%), problemy w komunikacji międzyludzkiej (40%), problemy finansowe (35%) oraz brak zaufania (33%). Brak wiedzy w tym temacie zadeklarowało 12% uczniów.

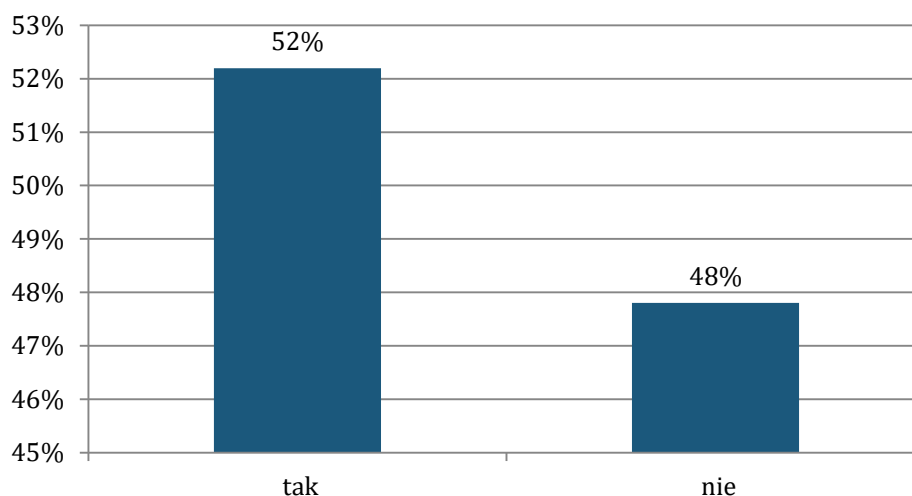
Wykres 42. Które z wymienionych poniżej sytuacji Twoim zdaniem prowokują przemoc wśród młodzieży?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Kolejne pytanie zadane respondentom, miało na celu oszacowanie skali problemu przemocy wśród dzieci i młodzieży z Miasta Lubliniec. Uczniów spytano o to, czy zdarzyło im się doświadczyć przemocy. Twierdząco odpowiedział co drugi ankietowany, tj. 52%.

Wykres 43. Czy zdarzyło Ci się doświadczyć przemocy?

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci uczniowie, którzy doświadczyli przemocy.

214 osób

Spośród uczniów, którzy odpowiedzieli twierdząco na poprzednie pytanie, większość doświadczyła przemocy ze strony kolegów ze szkoły (103 osoby, tj. 53%). 63 uczniów wskazało na znajomych (33%), 48 osób na rodzeństwo (25%), 32 badanych na inne osoby, takie jak: koledzy, obce osoby, trener, osoby w Internecie (17%), 23 osoby doświadczyły przemocy ze strony taty (12%), a 20 uczniów ze strony mamy (10%).

Tabela 12. Kto stosował wobec Ciebie przemoc?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
koledzy ze szkoły	53%	103
znajomi	33%	63
rodzeństwo	25%	48
inne osoby	17%	32
tata	12%	23
mama	10%	20

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Poniższa tabela przedstawia odpowiedzi uczniów na pytanie o rodzaje doznawanej przemocy. Możemy zauważyć, że:

- przemocy psychicznej doświadczyło 153 uczniów (77%),
- przemocy fizycznej doświadczyło 89 uczniów (45%),
- przemocy seksualnej doświadczyło 41 uczniów (21%),
- zaniedbania doświadczyło 13 uczniów (7%).

Tabela 13. Jakiego rodzaju przemocy doznałeś/aś?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
np. ktoś cię przezywał, groził ci, upokarzał, straszył, wyśmiewał itp.	77%	153
np. ktoś cię bił, kopał, szarpał, dusił, popychał, spoliczkował itp.	45%	89
np. ktoś dotykał cię w miejsca, w które sobie tego nie życzyłeś/aś, ktoś mówił o twoim ciele w sposób który cię zawstydział itp.)	21%	41
np. nie miałeś/aś zapewnionej opieki kiedy byłeś/aś chory/a, wsparcia i pomocy od rodziców/opiekunów kiedy miałeś/aś problemy, dostawałeś/aś zbyt mało jedzenia dlatego przez dłuższy czas byłeś/aś głodny/a itp.	7%	13

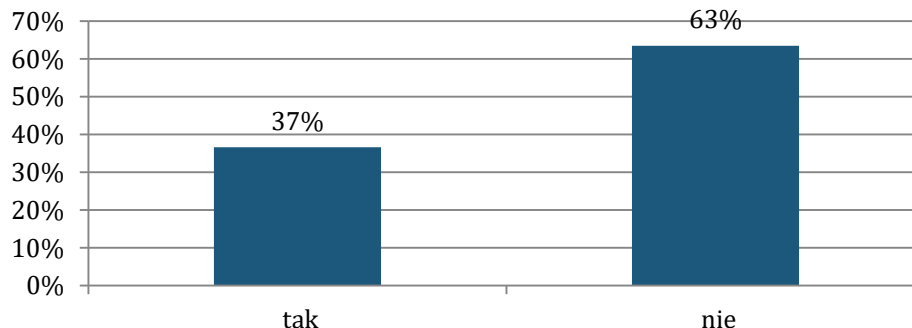
*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Na kolejne pytanie odpowiadali wszyscy uczniowie.

410 osób

Uczniowie zostali zapytani również o to, czy kiedykolwiek doszło do sytuacji, w której to oni zastosowali przemoc wobec innych osób. Do takiego zachowania przyznało się 37% badanych.

Wykres 44. Czy kiedykolwiek doszło do sytuacji w której zastosowałeś/aś przemoc wobec drugiej osoby?

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci uczniowie, którzy przyznali, że stosowali przemoc.

150 osób

Badani uczniowie w dalszej kolejności zostali poproszeni o określenie rodzaju przemocy, jaką zastosowali. Z odpowiedzi respondentów wynika, że:

- przemoc psychiczną zastosowało 84 uczniów (64%),
- przemoc fizyczną zastosowało 80 uczniów (61%),
- przemoc seksualną zastosowało 3 uczniów (2%).

Tabela 14. Jakiego rodzaju przemoc zastosowałeś/aś?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
przeżywałeś/aś kogoś, groziłeś/aś komuś, upokarzałeś/aś kogoś, straszyłeś/aś, wyśmiewałeś/aś itp.	64%	84
biłeś/aś kogoś, kopałeś/aś, szarpałeś/aś, dusiłeś/aś, popychałeś/aś, spoliczkowałeś/aś itp.	61%	80
dotykałeś/aś kogoś w miejsca, w które sobie ta osoba tego nie życzył/a, mówiłeś/aś o czymś ciele w sposób który ją zawstydział itp.	2%	3

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Spośród uczniów, którzy odpowiedzieli twierdząco na poprzednie pytanie, 90 osób zadeklarowało, że stosowało przemoc wobec swoich rówieśników (65%), 47 uczniów wobec rodzeństwa (34%), 25 badanych wobec innych osób takich jak: koledzy, osoby ze szkoły, kuzyni (18%), natomiast 7 ankietowanych wobec rodziców (5%).

Tabela 15. Wobec kogo zdarzyło Ci się stosować przemoc?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
wobec rówieśników	65%	90
wobec rodzeństwa	34%	47
innych osób	18%	25
wobec rodziców	5%	7

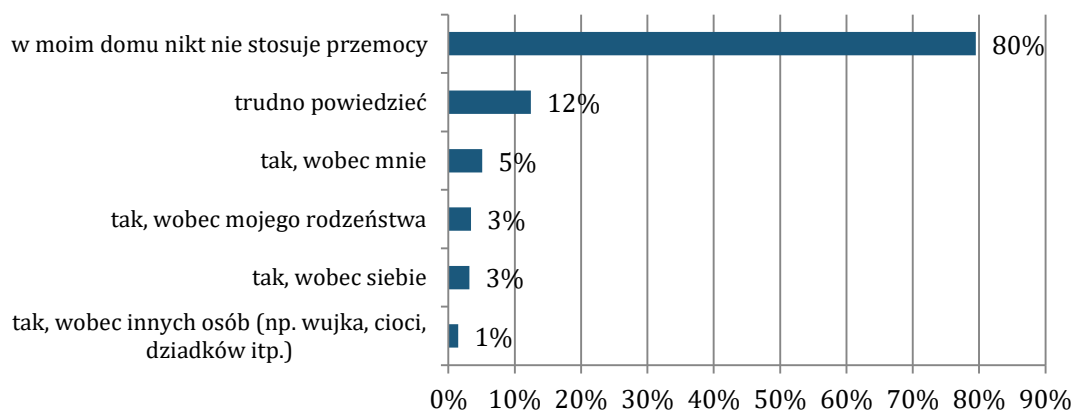
**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Na kolejne pytanie odpowiadali wszyscy uczniowie.

410 osób

Z uzyskanych w procesie badawczym odpowiedzi wynika, że problem przemocy występuje w 8% domów uczniów. 5% wskazało na stosowanie przemocy wobec nich samych, 3% na to, że osobami jej doświadczającymi jest ich rodzeństwo, kolejne 3% przyznało, że członkowie rodziny stosują przemoc wobec siebie, a 1%, że stosują przemoc wobec innych osób takich jak wujek, ciocia, dziadkowie itp. Jednocześnie możemy zauważyć, że aż 12% uczniów miało trudność w określeniu tego, czy w ich domu występuje przemoc, czy też nie.

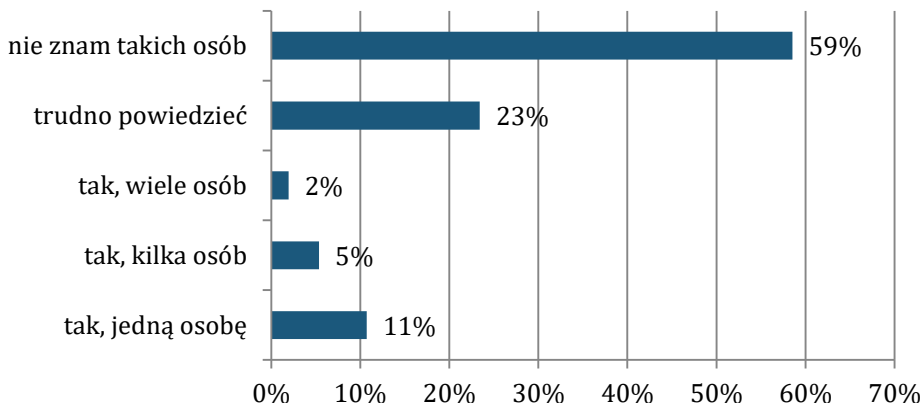
Wykres 45. Czy w Twoim domu członkowie rodziny stosują przemoc?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

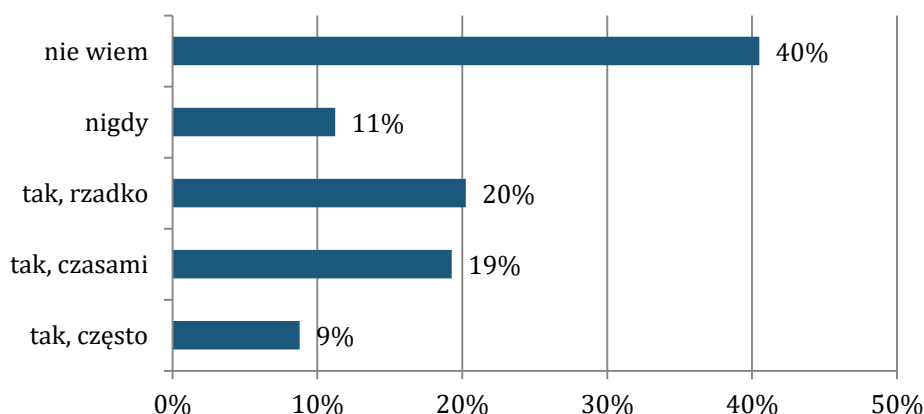
Znajomość w swojej szkole kogoś kto doświadcza przemocy domowej zadeklarowało 18% uczniów, w tym 11% zna jedną osobę, 5% kilka osób, natomiast 2% wiele osób. Znaczna część ankietowanych miała trudność w odpowiedzi na to pytanie (23%).

Wykres 46. Czy znasz kogoś w swojej szkole, kto wie, że doświadcza przemocy w swoim domu (ze strony mamy, taty lub innych członków rodziny)?

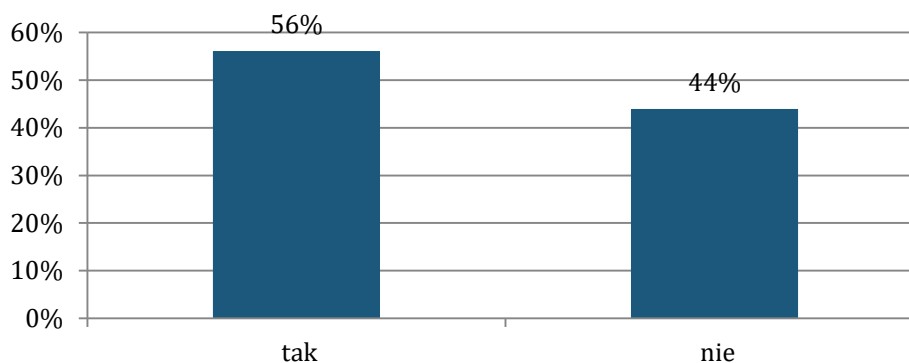
Następne pytanie zadane respondentom miało na celu oszacowania skali przemocy rówieśniczej w szkołach na terenie Miasta Lubliniec. Odpowiedzi uczniów kształtują się następująco: występowanie przemocy w swojej szkole zadeklarowało 48% ankietowanych, w tym 9% stwierdziło, że ma to miejsce często, według 19% - czasami, a w opinii 20% - rzadko. 40% uczniów nie potrafiło jednoznacznie odpowiedzieć na to pytanie.

Wykres 47. Czy w Twojej szkole występuje problem przemocy?

Zebrany materiał badawczy wykazał, że świadkiem przemocy w swojej szkole była nieco ponad połowa uczniów, tj. 56%.

Wykres 48. Czy kiedykolwiek byłeś/aś świadkiem przemocy w swojej szkole?

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci uczniowie, którzy przyznali, że byli świadkiem przemocy w swojej szkole.

230 osób

Uczniowie, którzy zadeklarowali bycie na terenie swojej szkoły świadkiem przemocy, zostali poproszeni o określenie swojej reakcji w momencie tego zdarzenia. Możemy zauważyć, że znaczna część uczniów powiadomiła w tej sytuacji nauczyciela (75 osób, tj. 33%) lub nie zareagowała, ponieważ ktoś zrobił to za nich (91 osób, tj. 40%). 23 badanych powiadomiło o tym fakcie rodziców (10%), 15 uczniów pedagoga szkolnego (7%), natomiast 13 osób zwróciło się z tym problemem do dyrektora szkoły (6%). Warto zwrócić uwagę na to, że co piąty respondent będący świadkiem przemocy w swojej szkole nie zareagował, podobnie jak nikt z jego otoczenia (49 osób, tj. 22%).

Tabela 16. Jak zareagowałeś/aś?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie zrobiłem/am nic, ponieważ ktoś zrobił to za mnie	40%	91
powiadomiłem/am nauczyciela	33%	75
ja, ani nikt w moim otoczeniu nie zareagował	22%	49
inne	11%	26
powiadomiłem/am rodziców	10%	23
powiadomiłem/am pedagoga szkolnego	7%	15
powiadomiłem/am dyrektora szkoły	6%	13

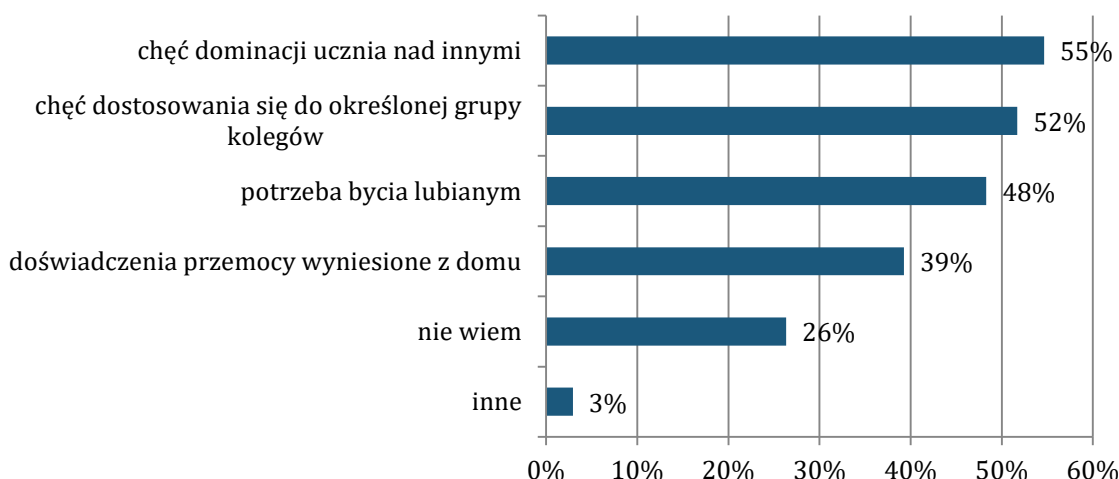
*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Na kolejne pytanie odpowiadali wszyscy uczniowie.

410 osób

Zdaniem uczniów główną przyczyną przemocy szkolnej jest chęć dominacji ucznia nad innymi osobami (55%). W dalszej kolejności badani wskazywali na chęć dostosowania się do określonej grupy kolegów (52%), potrzebę bycia lubianym (48%), a także doświadczenia przemocy wyniesione z domu (39%). 26% uczniów nie wie, co może być przyczyną przemocy szkolnej, a wśród innych odpowiedzi wskazywali na nienawiść, gniew, próbę wywyższania się, wyładowanie agresji, „popisywanie się”, chęć bycia zauważonym, czy też pokazania siły.

Wykres 49. Jakie według Ciebie są przyczyny przemocy szkolnej?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

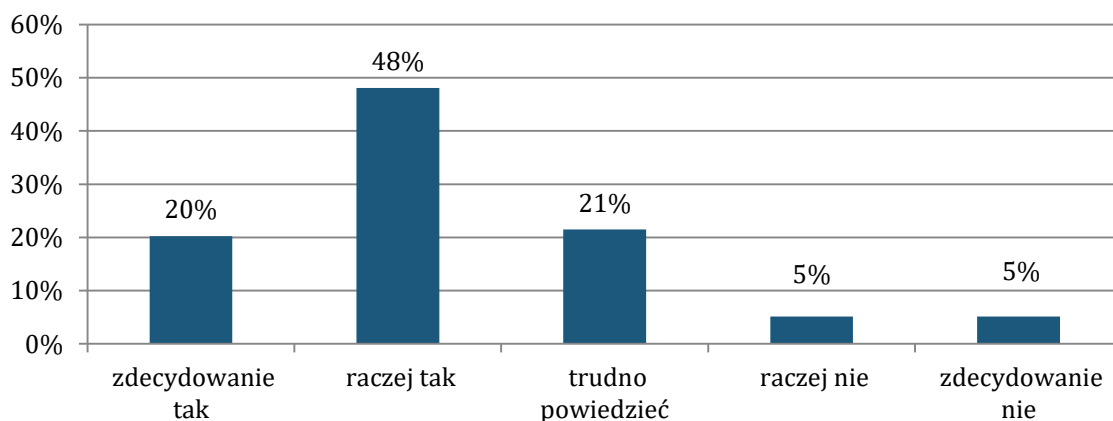
W dalszej kolejności zapytano uczniów, gdzie ich zdaniem najczęściej dochodzi do przemocy na terenie szkoły. Prawie połowa badanych odpowiedziała, że do aktów przemocy dochodzi zazwyczaj na korytarzu w trakcie trwania przerw (48%), w toalecie (42%) i w szatni (41%). Co trzeci badany jest zdania, że do przemocy dochodzi na boisku szkolnym (37%) lub w drodze do szkoły i ze szkoły (30%). Tylko 9% opowiedziało się za odpowiedzią „w czasie zajęć lekcyjnych”, natomiast 26% nie wie, gdzie najczęściej dochodzi do przemocy na terenie szkoły. Wśród innych odpowiedzi uczniowie zaznaczyli, że do przemocy dochodzi poza budynkiem szkoły, pod domem ucznia, przed szkołą przy rowerach, po dzwonku przed przyjściem nauczycieli lub na lekcji wychowania fizycznego.

Wykres 50. Gdzie Twoim zdaniem najczęściej dochodzi do przemocy na terenie szkoły?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

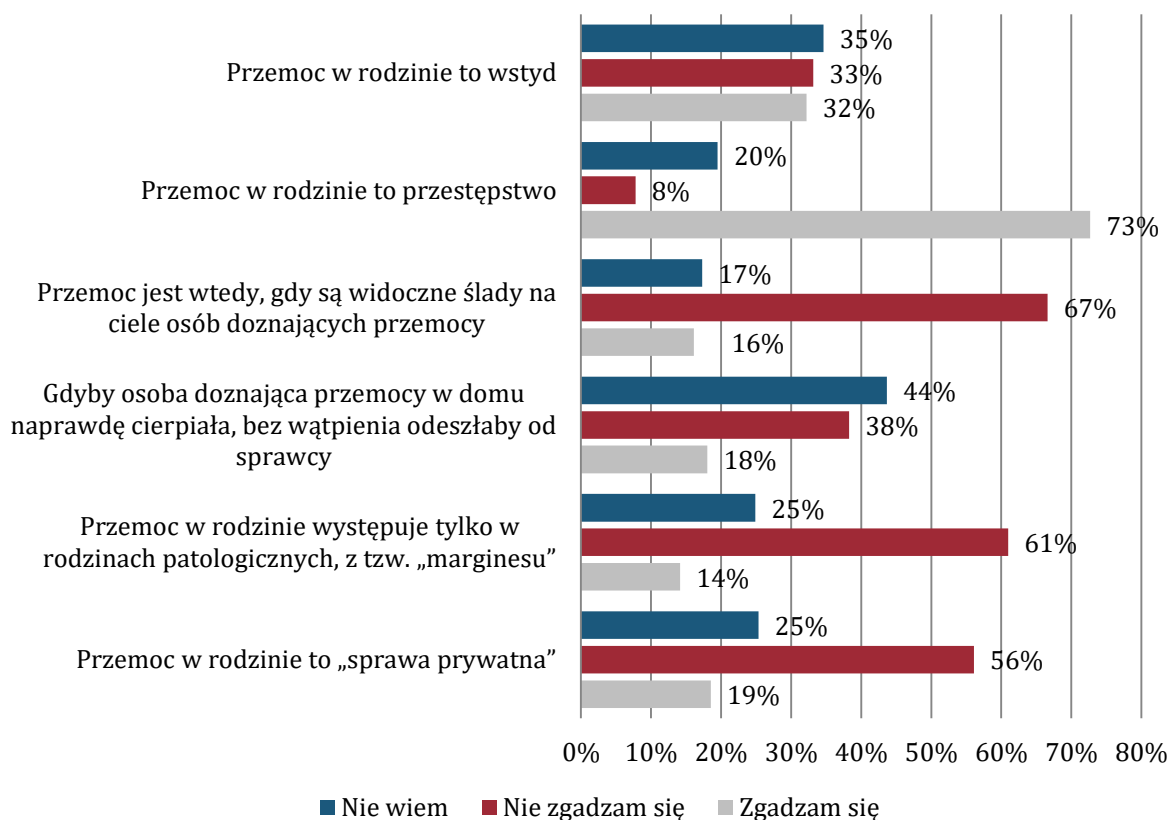
Ocena bezpieczeństwa uczniów w szkole przedstawia się następująco: brak bezpieczeństwa zadeklarowało łącznie 10% ankietowanych (5% - zdecydowanie nie, a 5% - raczej nie), bezpiecznie w swojej szkole czuje się 68% uczniów (20% - zdecydowanie tak, a 48% - raczej tak), natomiast trudności w określeniu swojego poczucia bezpieczeństwa miało 21% badanych.

Tabela 17. Czy czujesz się bezpiecznie w swojej szkole?

Kolejny wykres prezentuje opinię respondentów odnośnie przemocy w rodzinie. Można zauważyć, że problem ten:

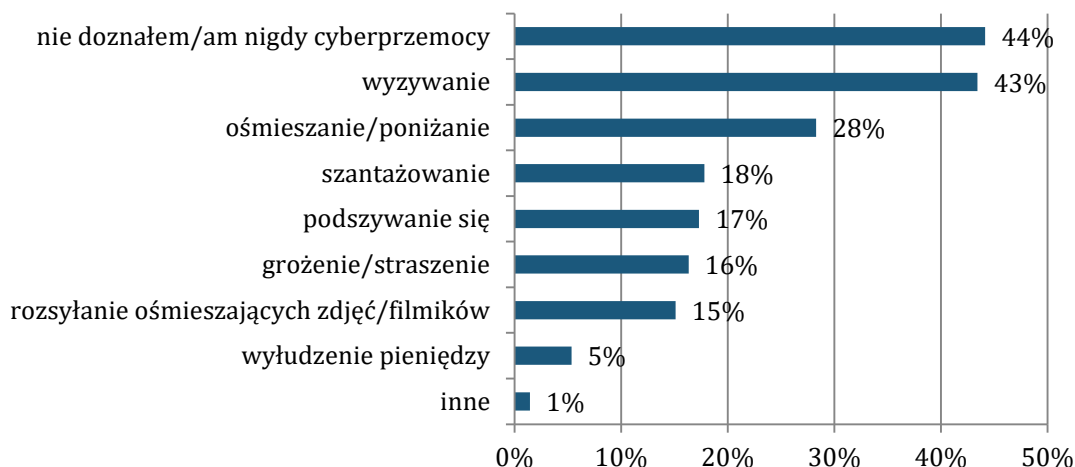
- w opinii 32% uczniów to wstyd,
- dla 73% przestępstwo,
- według 16% występuje wtedy, gdy są widoczne ślady na ciele osoby jej doznającej,
- w opinii 18% gdyby osoba doznająca przemocy naprawdę cierpiała, odeszłaby od sprawcy,
- dla 14% zjawisko to występuje tylko w rodzinach patologicznych, z tzw. „marginesu”,
- przemoc w rodzinie to sprawa prywatna według 19% badanych.

Wykres 51. Proszę ocenić, czy zgadzasz się z poniższymi stwierdzeniami. Proszę zaznaczyć X w wybranym polu.

Aby ocenić skalę zjawiska cyberprzemocy wśród dzieci i młodzieży z Miasta Lubliniec, poprosiliśmy ankietowane osoby o udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy zdarzyło im się doświadczyć wymienionych niżej form cyberprzemocy. Zebrany materiał badawczy wykazał, że problemu tego doznało 56% badanych. Najczęściej wskazywaną odpowiedzią okazało się wyzywanie (43%) oraz ośmieszanie/poniżanie (28%). Nieco rzadziej respondenci stwierdzali, że doświadczyli szantażowania (18%), podszywania się (17%), grożenia/straszenia (16%), rozsyłania ośmieszających zdjęć/filmików (15%) oraz wyłudzenia pieniędzy (5%).

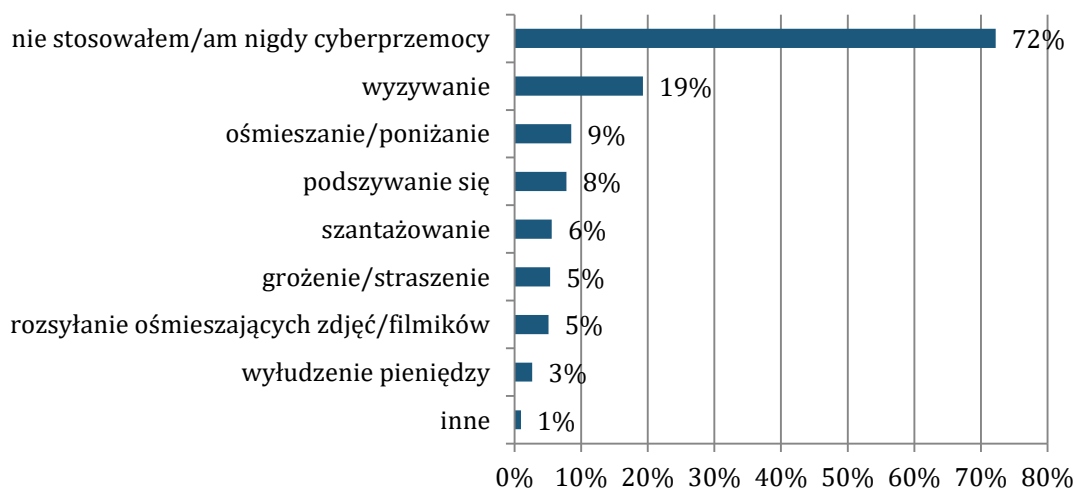
Wykres 52. Czy doznałeś/aś kiedykolwiek, którejs z niżej wymienionych form cyberprzemocy (czyli przemocy w Internecie)?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Aby ocenić skalę zjawiska cyberprzemocy, respondentów spytaliśmy również o to, czy zastosowali oni kiedykolwiek w życiu, którąś z wymienionych form cyberprzemocy. Twierdzącą odpowiedź udzieliło 28% uczniów. Możemy zauważyć, że ankietowani najczęściej dopuszczali się wyzywania (19%). W dalszej kolejności badani wskazywali na ośmieszanie lub poniżanie (9%), podszywanie się (8%), szantażowanie (6%), grożenie/straszenie (5%), rozsyłanie ośmieszających zdjęć/filmików (5%) oraz wyłudzenie pieniędzy (3%).

Wykres 53. Czy stosowałeś/aś kiedykolwiek, którejs z niżej wymienionych form cyberprzemocy

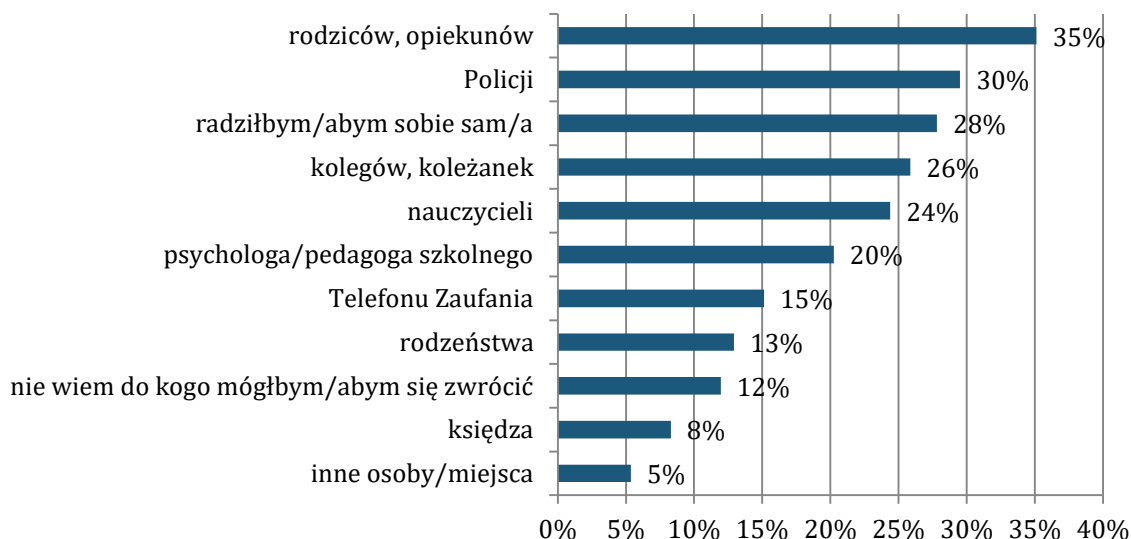
**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Działania profilaktyczne

Występowanie wielowymiarowych konsekwencji zachowań ryzykownych podejmowanych przez młodych ludzi niesie za sobą konieczność realizowania systematycznych działań profilaktycznych. Wśród następstw używania przez dzieci i młodzież substancji psychoaktywnych, doświadczania, czy stosowania przemocy lub podejmowania innych zachowań ryzykownych wymienić można wzrost skali zaburzeń zachowania, straty ekonomiczne, wizerunkowe, konsekwencje prawne, zaburzenia relacji społecznych, uzależnienia, koszty ekonomiczne (np. leczenia, rehabilitacje), problemy edukacyjne, czy też zawodowe. Standardy skutecznej profilaktyki wskazują, że do zapewnienia trwałych rezultatów wskazane jest aby prowadzone działania profilaktyczne realizowane były z udziałem całej społeczności, a zwłaszcza rodziców i aby programy przeprowadzane były w trakcie wielu spotkań, przez wiele lat. Profilaktyka nie powinna opierać się na straszeniu, ale przekazywaniu rzeczywistej wiedzy, być dostosowana do wieku odbiorcy, a ich podstawą musi być rzetelnie przeprowadzona diagnoza. Co istotne, dla zwiększenia skuteczności, konieczne jest wykorzystanie w realizowanych działaniach profilaktycznych lokalnych mediów oraz technologii cyfrowych, a także podnoszenie dydaktycznych i profilaktycznych umiejętności nauczycieli, pedagogów oraz psychologów szkolnych¹⁶.

Jedno z ostatnich pytań zawartych w kwestionariuszu ankiety miało na celu zweryfikowanie, czy uczniowie wiedzą, gdzie udać się po pomoc w przypadku doświadczenia problemu przemocy. Zebrany materiał badawczy wykazał, że 12% respondentów nie wie do kogo mogłoby się zwrócić. Większość badanych udałoby się po pomoc do rodziców (35%), policji (30%) oraz radziłoby sobie samemu (28%). Najmniej osób szukałoby pomocy u księdza (8%), rodzeństwa (13%) lub dzwoniłoby pod Telefon Zaufania (15%).

Wykres 54. Do kogo zwrócił(a)byś się o pomoc w razie problemu przemocy?

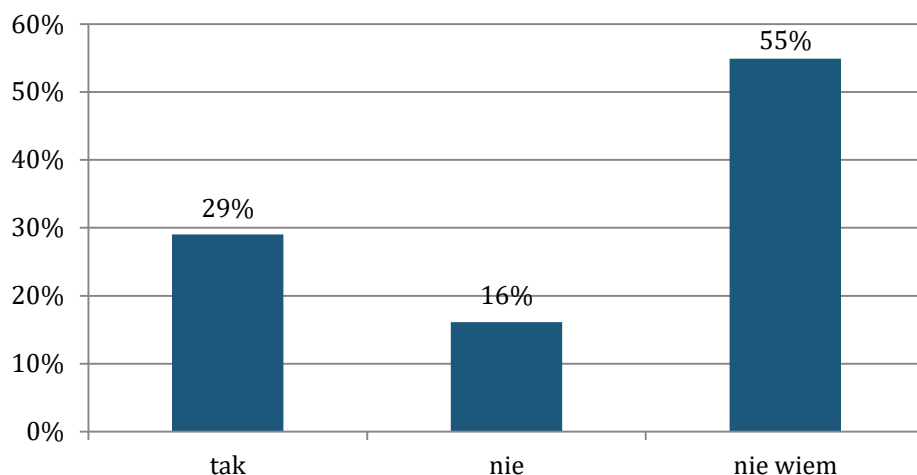

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

¹⁶ *Zachowania ryzykowne nastolatków*, koncepcja: Jędrzejko Z. M, Sieroń B. R., Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, Warszawa-Milanówek 2017.

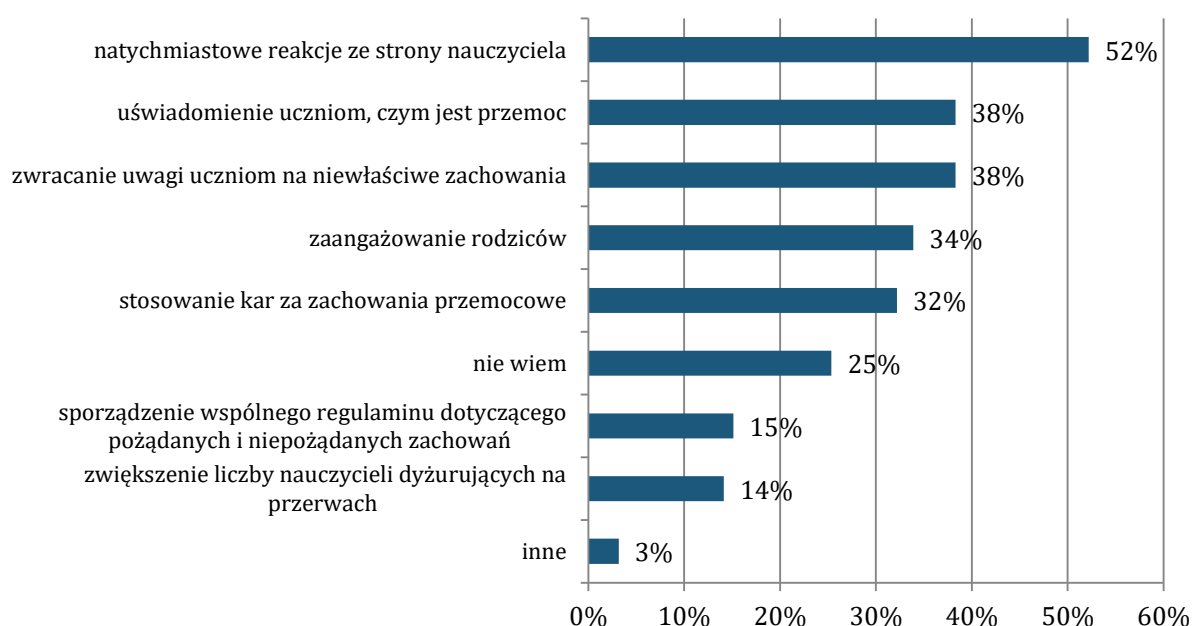
W kolejnym pytaniu uczniowie mieli odpowiedzieć, czy w ich szkole organizowane są prelekcje dotyczące przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Twierdząco na to pytanie odpowiedziało 29% uczniów, natomiast przecząco – 16%. Nieco ponad połowa uczniów nie wie, czy w ich szkole organizowane są prelekcje na temat przemocy (55%) co oznacza, że najprawdopodobniej nie brali oni w takich zajęciach udziału.

Wykres 55. Czy w Twojej szkole organizowane są prelekcje dotyczące przeciwdziałania przemocy?

Zdaniem uczniów najskuteczniejszą propozycją w przeciwdziałaniu przemocy szkolnej byłyby natychmiastowe reakcje ze strony nauczyciela (52%), uświadamianie uczniom, czym jest przemoc (38%), zwracanie uwagi uczniom na niewłaściwe zachowania (38%), zaangażowanie rodziców (34%) oraz stosowanie kar za zachowania przemocowe (32%). Najmniej ankietowanych jest zdania, że skuteczne będzie sporządzenie wspólnego regulaminu dotyczącego pożądanych i niepożądanych zachowań (15%) oraz zwiększenie liczby nauczycieli dyżurujących na przerwach (14%).

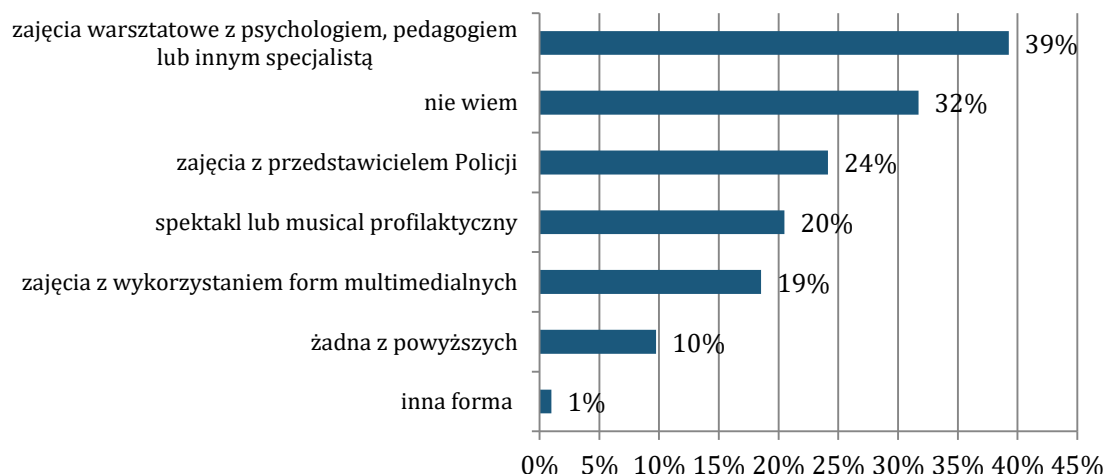
Wykres 56. Jak myślisz, które z poniższych propozycji byłyby najskuteczniejsze w przeciwdziałaniu przemocy szkolnej?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

W kolejnym pytaniu uczniowie zostali poproszeni o wskazanie najciekawszych i najefektywniejszych według nich zajęć profilaktycznych. Zdaniem największej części uczniów najciekawsze i najefektywniejsze byłyby zajęcia warsztatowe z psychologiem, pedagogiem lub innym specjalistą (39%). Dla mniejszej części respondentów najciekawsze byłyby zajęcia z przedstawicielem Policji (24%), spektakl lub musical profilaktyczny (20%) oraz zajęcia z wykorzystaniem form multimedialnych (19%). Dla 10% żadna z wymienionych form nie jest ciekawa, natomiast 32% nie potrafiło jednoznacznie odpowiedzieć na to pytanie.

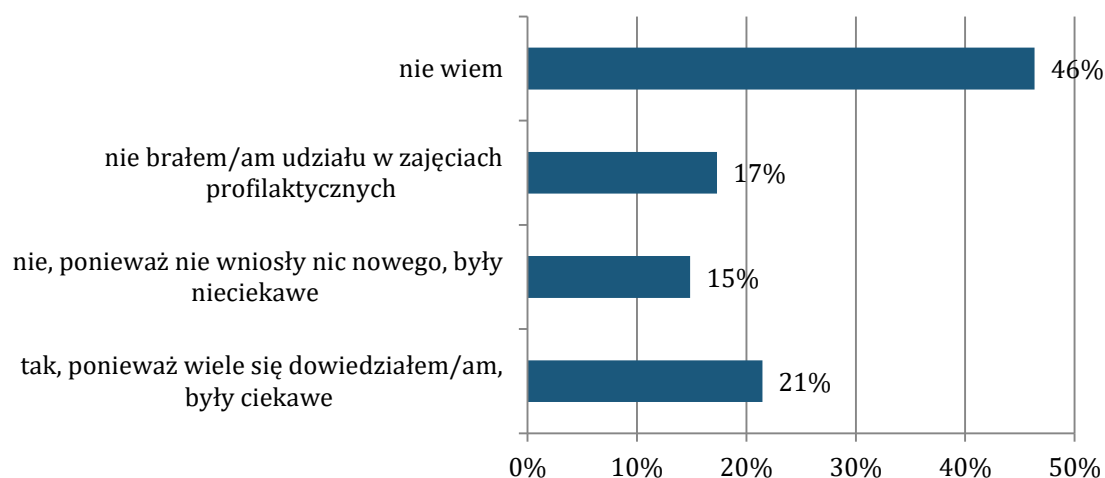
Wykres 57. Jaka forma zajęć profilaktycznych jest wg Ciebie najciekawsza/najefektywniejsza?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Opinia uczniów z Miasta Lubliniec na temat zajęć profilaktycznych realizowanych w szkole prezentuje się następująco: zdaniem 21% uczniów prowadzone w szkole zajęcia profilaktyczne spełniają swoje zadanie, ponieważ badani wiele się dowiedzieli i były one ciekawe, 17% respondentów nie brało udziału w takich zajęciach, 15% uważa, że nie wniosły one nic nowego i były nieciekawe, natomiast 46% nie potrafiło odpowiedzieć na to pytanie.

Wykres 58. Czy Twoim zdaniem prowadzone zajęcia profilaktyczne spełniają swoje zadanie?

Prezentacja wyników badania przeprowadzonego wśród nauczycieli i pedagogów szkolnych

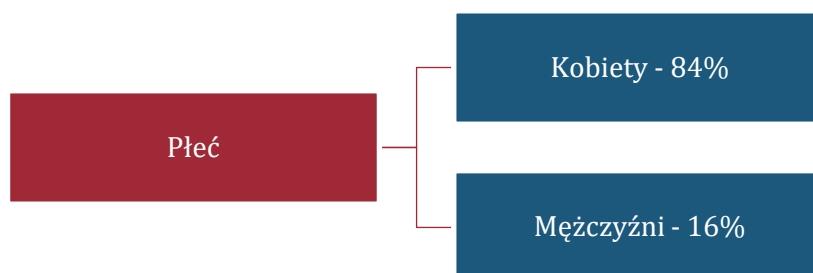

W niniejszym rozdziale przedstawiony został problem przemocy w rodzinie oraz przemocy rówieśniczej z perspektywy nauczycieli i pedagogów szkolnych z placówek oświatowych funkcjonujących na terenie Miasta Lubliniec. Respondenci pytani byli o natężenie i specyfikę problemu przemocy, charakterystykę osób doświadczających tego problemu, a także działania, które w ich opinii byłyby skuteczne w zapobieganiu temu zjawisku.

Struktura badanej próby

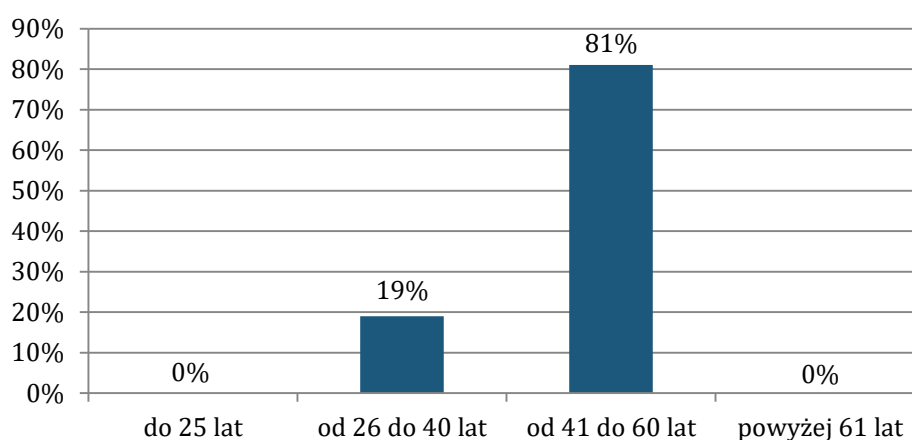
Pierwszą analizowaną kwestią jest struktura próby badawczej. Rozkład odpowiedzi ze względu na płeć ankietowanych wskazuje na dominację udziału kobiet w badaniu. Stanowiły one 84% ogółu.

Rysunek 9. Płeć:

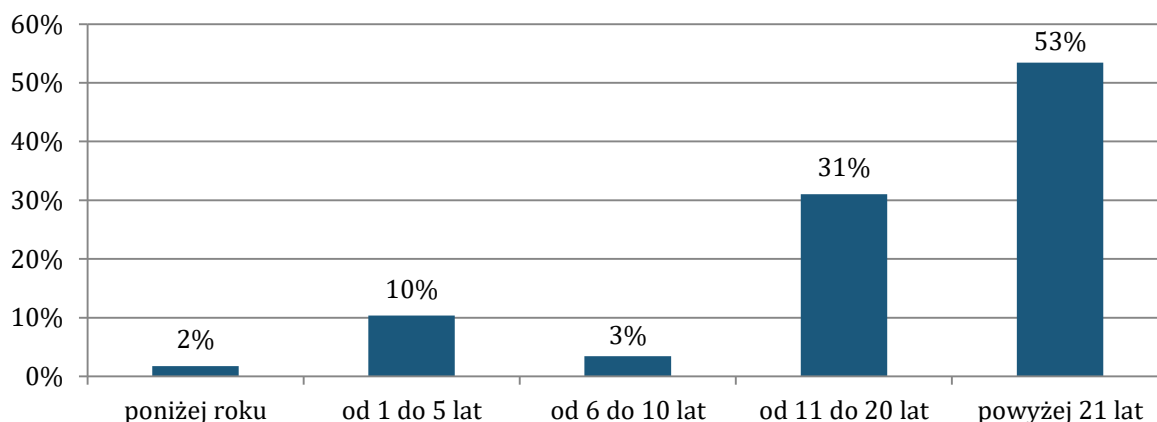
W badaniu wzięło udział większość osób deklarujących wiek mieszczący się w przedziale od 41 do 60 lat (81%). Pozostali respondenci wskazali na wiek od 26 do 40 lat (19%).

Wykres 59. Pana/i wiek mieści się w przedziale:

Staż pracy połowy nauczycieli biorących udział w badaniu obejmuje więcej niż 21 lat (53%). Znaczna część respondentów zatrudnionych jest w instytucji od 11 do 20 lat (31%). Najmniej ankietowanych wskazało na 6-10 lat (3%), 1-5 lat (10%) oraz mniej niż rok (2%).

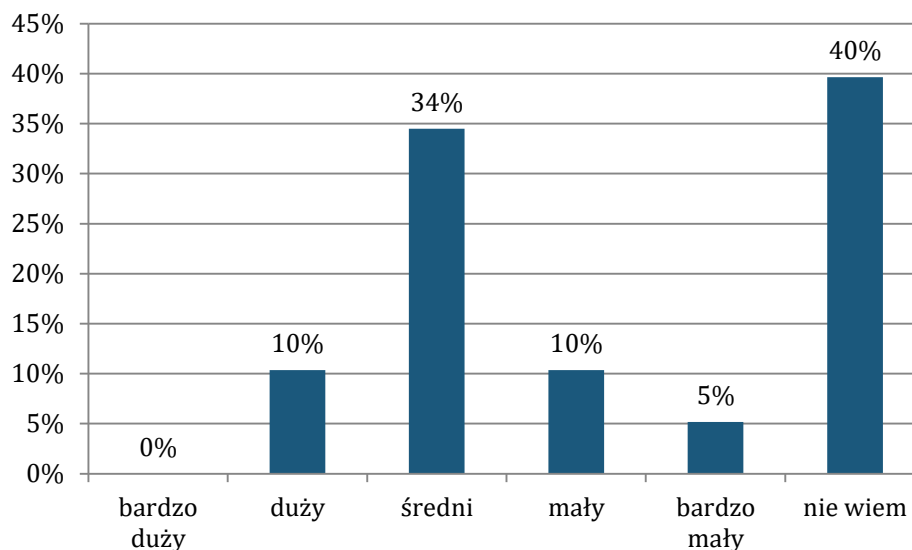
Wykres 60. Od ilu lat pracuje Pan/i w instytucji?

Problem przemocy

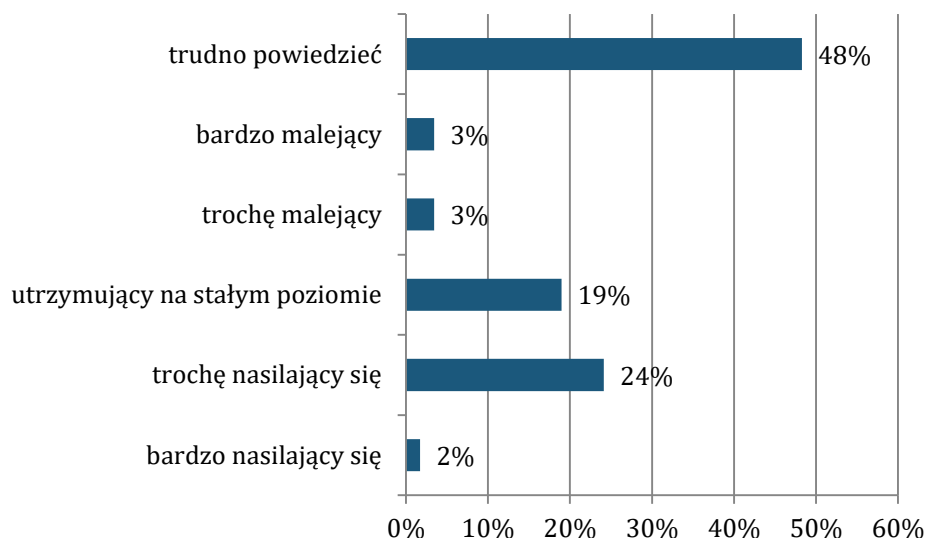
Kolejne pytania zadawane respondentom dotyczyły przemocy w rodzinie. Nauczyciele i pedagodzy poproszeni o ocenę poziomu natężenia tego problemu na terenie Miasta Lubliniec, w znacznej części deklarowali brak wiedzy w tym zakresie (40%). Średnio co trzeci badany stwierdził, że poziom jego wiedzy jest średni (34%), w opinii 10% - duży, kolejne 10% wykazało odmienne zdanie stwierdzając, że jest on mały, natomiast dla 5% - bardzo mały.

Wykres 61. Jak oceniliby/aby Pan/i poziom natężenia problemu przemocy w rodzinie na terenie Miasta Lubliniec?

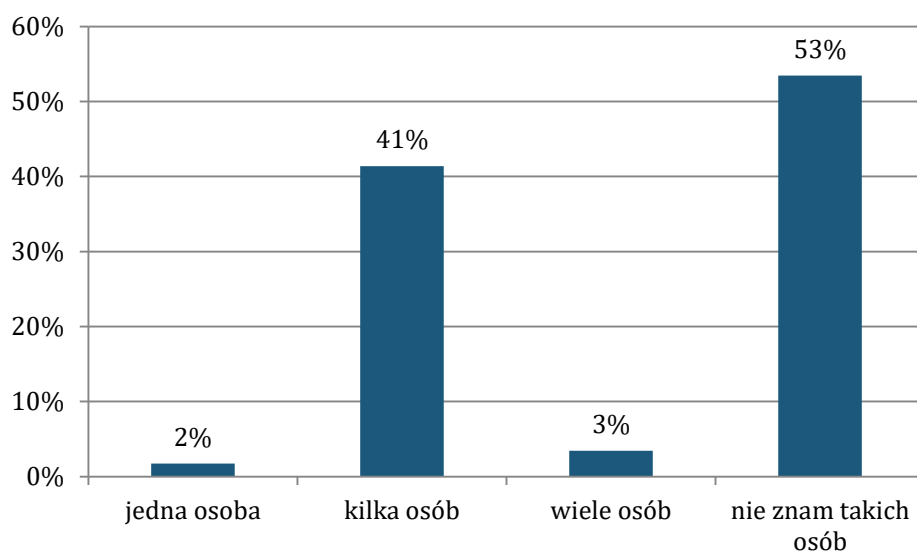
Według widocznej części respondentów, problem przemocy w rodzinie na terenie Miasta jest nasilający się (ogółem 26%). Co piąty ankietowany stwierdził, że zjawisko to utrzymuje się na stałym poziomie (19%), a według łącznie 6% - maleje.

Wykres 62. Jak ocenia Pan/i zmianę natężenia problemu przemocy w rodzinie na terenie Miasta Lubliniec?

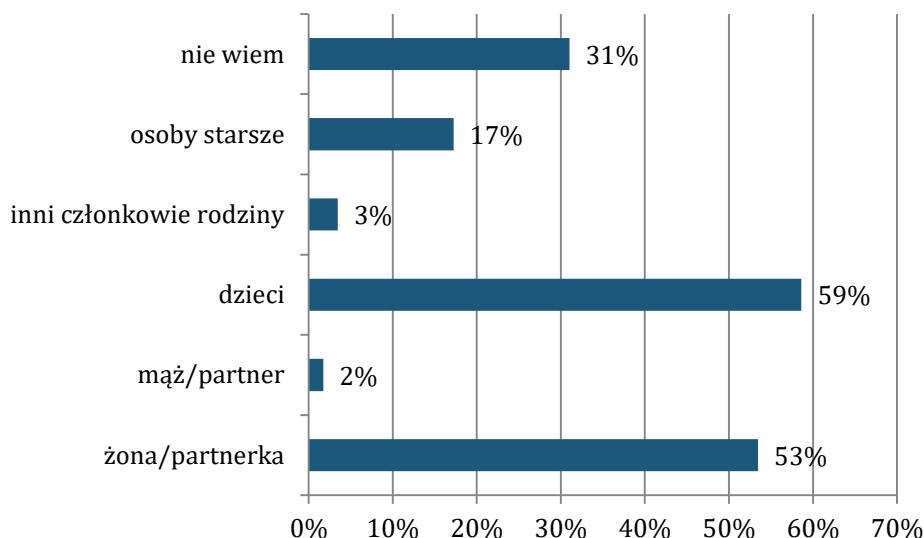
W dalszej kolejności nauczyciele i pedagodzy zostali zapytani o to, jak wielu uczniów w ich szkole doświadcza przemocy w swoim domu. Znajomość takiej osoby zadeklarował średnio co drugi ankietowany (46%), w tym 2% zna jednego ucznia, 41% kilka uczniów, natomiast 3% wiele uczniów.

Wykres 63. Jak wielu uczniów w Pana/i szkole według Pana/i wiedzy doświadcza problemu przemocy w swoim domu?

Według wiedzy badanych nauczycieli i pedagogów osobami najczęściej doświadczającymi przemocy w Mieście są dzieci (59%) oraz żony/partnerki (53%). Stosunkowo często wskazywane były również osoby starsze (17%). Tylko 2% wskazało na męża/partnera, a 3% na innych członków rodziny.

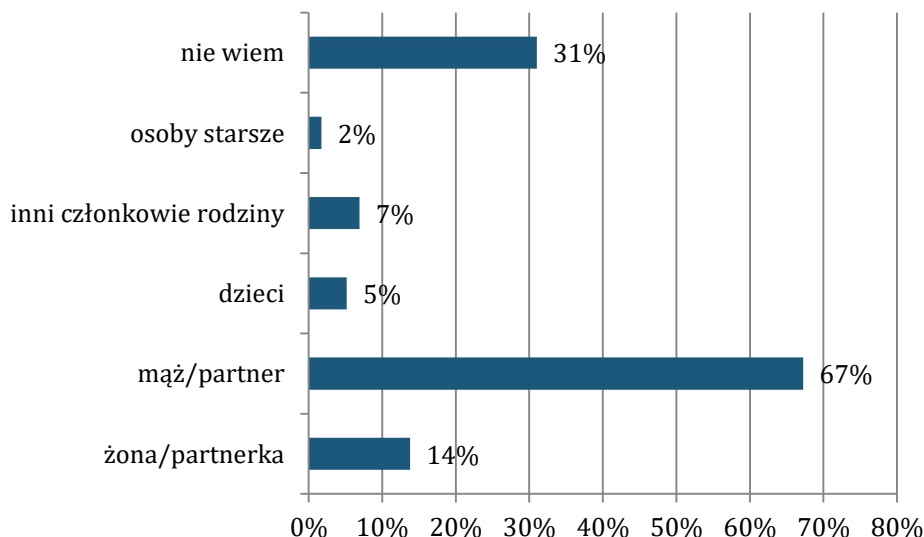
Wykres 64. Kto wg Pana/i wiedzy jest najczęściej osobą doznającą przemocy w rodzinie na terenie Miasta Lubliniec?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Osobą najczęściej stosującą przemoc jest według ankietowanych mąż/partner (67%). 14% stwierdziło, że przemoc stosuje głównie żona/partnerka, 5% uważa, że są to dzieci, dla 7% inni członkowie rodziny, z kolei według 2% osoby starsze.

Wykres 65. Kto wg Pani/Pana wiedzy jest najczęściej osobą stosującą przemoc w rodzinie na terenie Miasta Lubliniec?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

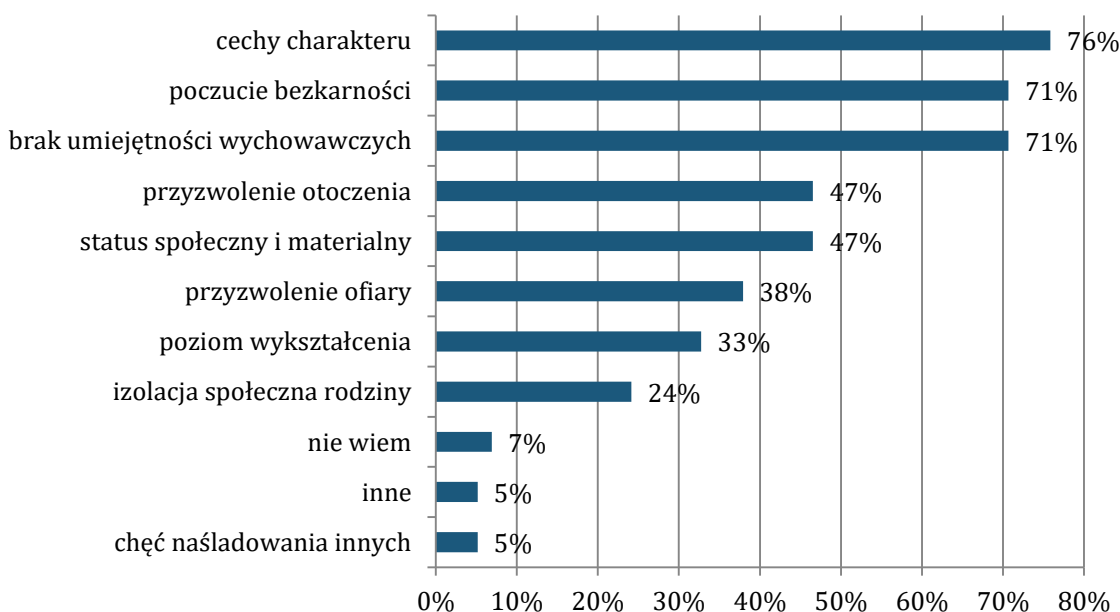
Poniższa tabela prezentuje częstotliwość występowania poszczególnych rodzajów przemocy w rodzinie na terenie Miasta Lubliniec w opinii nauczycieli i pedagogów szkolnych. Jak wynika z zebranych opinii, wśród mieszkańców najczęściej występuje przemoc psychiczna – łącznie 38% wskazało na odpowiedź „często” i „bardzo często”. Na drugim miejscu znalazło się zaniedbanie (łącznie 34%), natomiast na trzecim przemoc fizyczna (łącznie 14%). Stosunkowo rzadko występuje w opinii ankietowanych przemoc seksualna oraz ekonomiczna.

Tabela 18. Jak oceniliby/aby Pan/i częstotliwość występowania poszczególnych rodzajów przemocy w rodzinie na terenie Miasta Lubliniec? W każdym wierszu należy zaznaczyć maksymalnie 1 odpowiedź. Do oceny proszę posłużyć się sześciopunktową skalą, na której: 0 oznacza „nie mam zdania”, 1 - „bardzo rzadko”, 2 - „rzadko”, 3 - „umiarkowanie”, 4 - „często”, 5 - „bardzo często”.

rodzaj przemocy	0	1	2	3	4	5
	% odp.	% odp.	% odp.	% odp.	% odp.	% odp.
fizyczna	22%	9%	22%	33%	7%	7%
psychiczna	21%	5%	9%	28%	22%	16%
zaniedbanie	21%	10%	16%	19%	22%	12%
seksualna	60%	19%	14%	7%	0%	0%
ekonomiczna	29%	19%	21%	16%	7%	9%

Do czynników mogących mieć wpływ na postępowanie osób stosujących przemoc w rodzinie respondenci zaliczają głównie cechy charakteru (76%), poczucie bezkarności (71%) oraz brak umiejętności wychowawczych (71%). Stosunkowo często wskazywane było przyzwolenie otoczenia (47%), status społeczny i materialny (47%), natomiast najrzadziej przyzwolenie ofiary (38%), poziom wykształcenia (33%), izolacja społeczna rodziny (24%) oraz chęć naśladowania innych (5%).

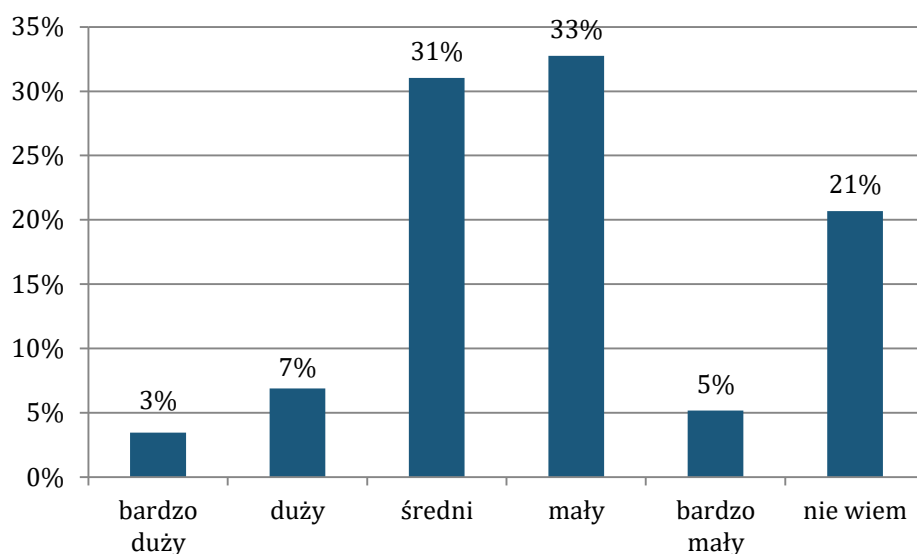
Wykres 66. Jakże Pani/i zdaniem czynniki mogą mieć wpływ na postępowanie osób stosujących przemoc w rodzinie?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

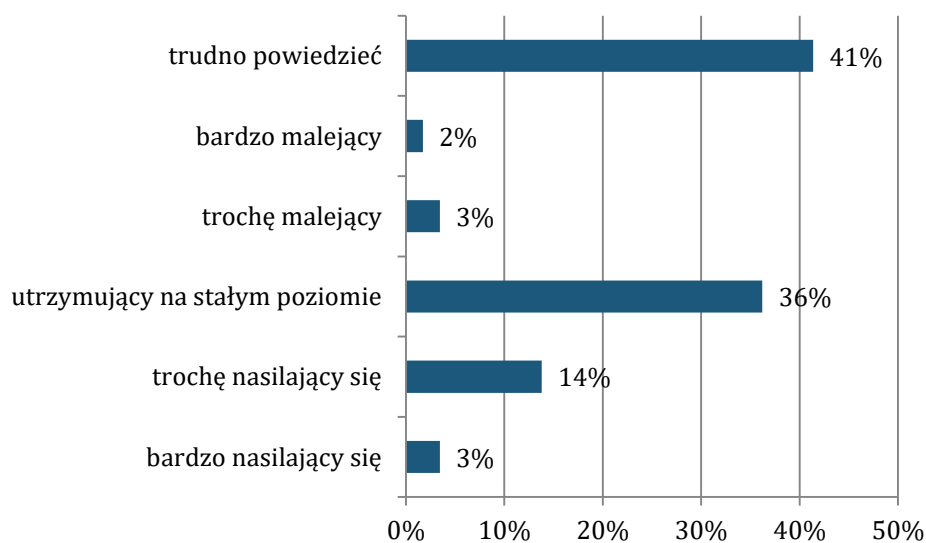
Kolejne pytania zadawane respondentom dotyczyły skali przemocy rówieśniczej. Według 3% problem ten jest bardzo duży, a dla 7% - duży. Znaczna część badanych określiła natężenie problemu przemocy rówieśniczej w szkołach jako średnie (31%) oraz małe (33%). Co piąta osoba zadeklarowała brak wiedzy w tym zakresie (21%).

Wykres 67. Jak oceniliby/aby Pan/i poziom natężenia problemu przemocy rówieśniczej w szkołach na terenie Miasta Lubliniec?

W opinii widocznej części nauczycieli i pedagogów szkolnych problem przemocy rówieśniczej na terenie Miasta Lubliniec utrzymuje się na stałym poziomie (36%). 17% stwierdziło, że zjawisko to nasila się (według 14% trochę, a dla 3% bardzo).

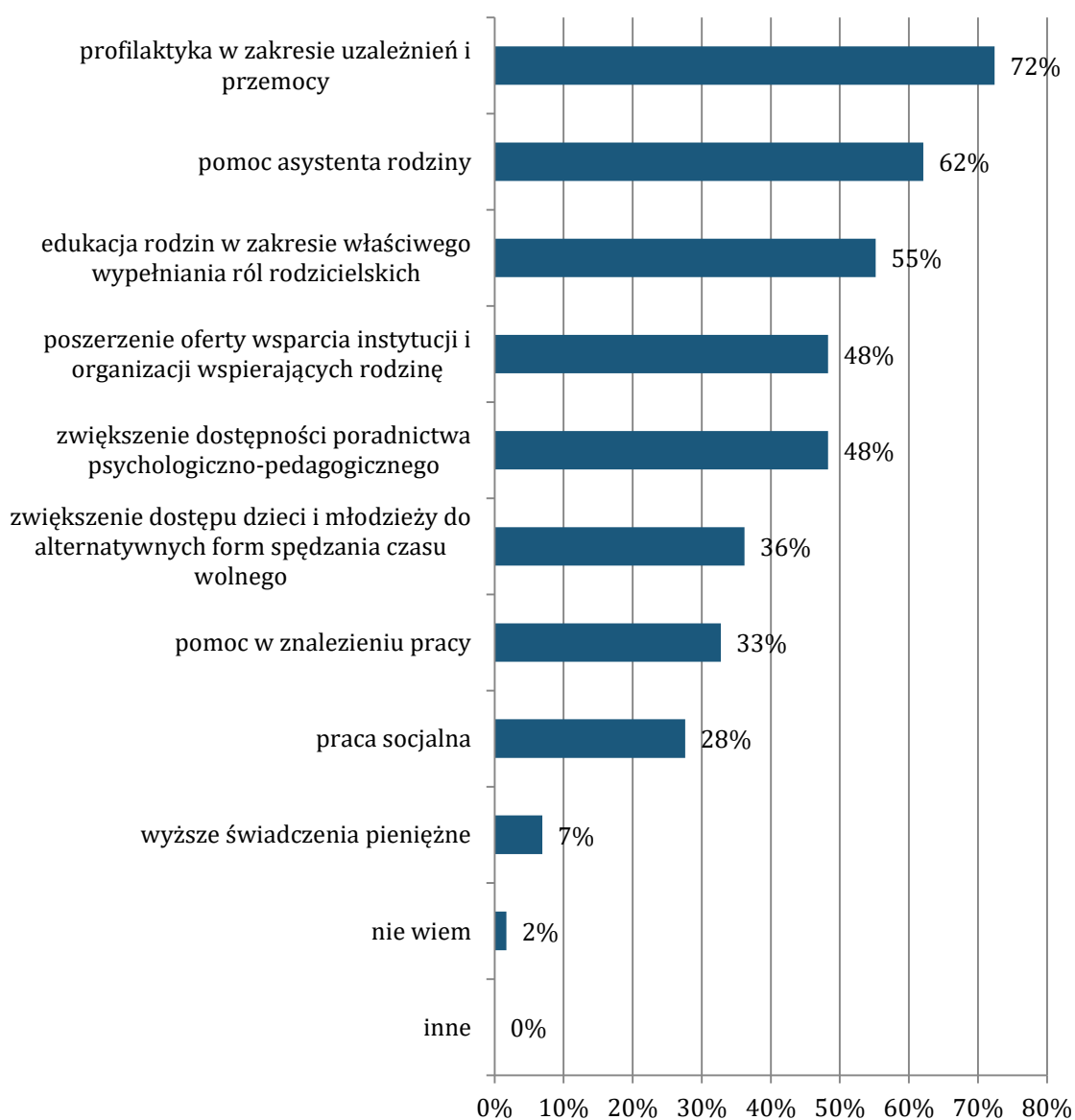
Wykres 68. Jak ocenia Pan/i zmianę natężenia problemu przemocy rówieśniczej na terenie Miasta Lubliniec?

Działania profilaktyczne i pomocowe

Kolejny blok tematyczny dotyczy opinii nauczycieli i pedagogów szkolnych na temat działań profilaktycznych i pomocowych w zakresie przeciwdziałania przemocy rówieśniczej i przemocy domowej. Do działań, które poprawiłyby sytuację rodzin, w których występuje przemoc respondenci zaliczają głównie profilaktykę w zakresie uzależnień i przemocy (72%), pomoc asystenta rodziny (62%), edukację rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich (55%), poszerzenie oferty wsparcia instytucji i organizacji wspierających rodzinę (48%) oraz zwiększenie dostępności poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego (48%). Najrzadziej wskazywane było zwiększenie dostępu dzieci i młodzieży do alternatywnych form spędzania czasu wolnego (36%), pomoc w znalezieniu pracy (33%), praca socjalna (28%) oraz wyższe świadczenia pieniężne (7%).

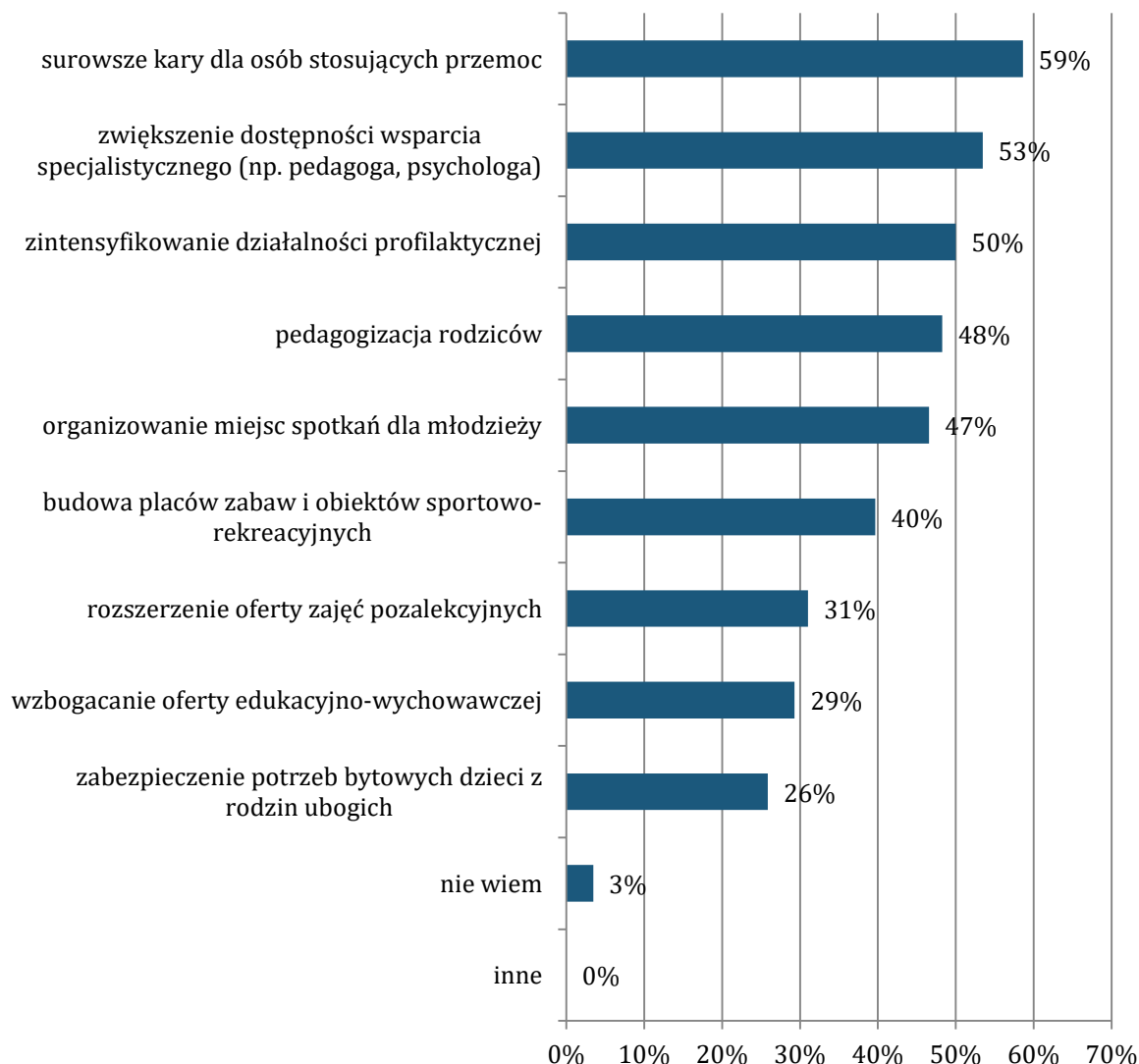
Wykres 69. Jakie działania w Pana/i opinii poprawiłyby sytuację rodzin, w których występuje problem przemocy?

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

W opinii znacznej części respondentów, odpowiedzią na problem przemocy rówieśniczej w Mieście Lubliniec mogłyby być takie działania jak: surowsze kary dla osób stosujących przemoc (59%), zwiększenie dostępności wsparcia specjalistycznego (53%), zintensyfikowanie działalności profilaktycznej (50%), pedagogizacja rodziców (48%), organizowanie miejsc spotkań dla młodzieży (47%) oraz budowa placów zabaw i obiektów sportowo-rekreacyjnych (40%). Najrzadziej ankietowani wskazywali na rozszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych (31%), wzbogacenie oferty edukacyjno-wychowawczej (29%) oraz zabezpieczenie potrzeb bytowych dzieci z rodzin ubogich (26%).

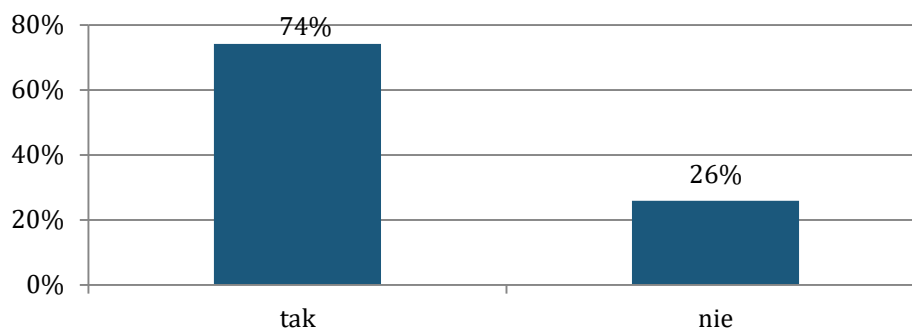
Wykres 70. Jakie działania w Pana/i opinii mogłyby być odpowiedzią na problem przemocy rówieśniczej w Mieście Lubliniec?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

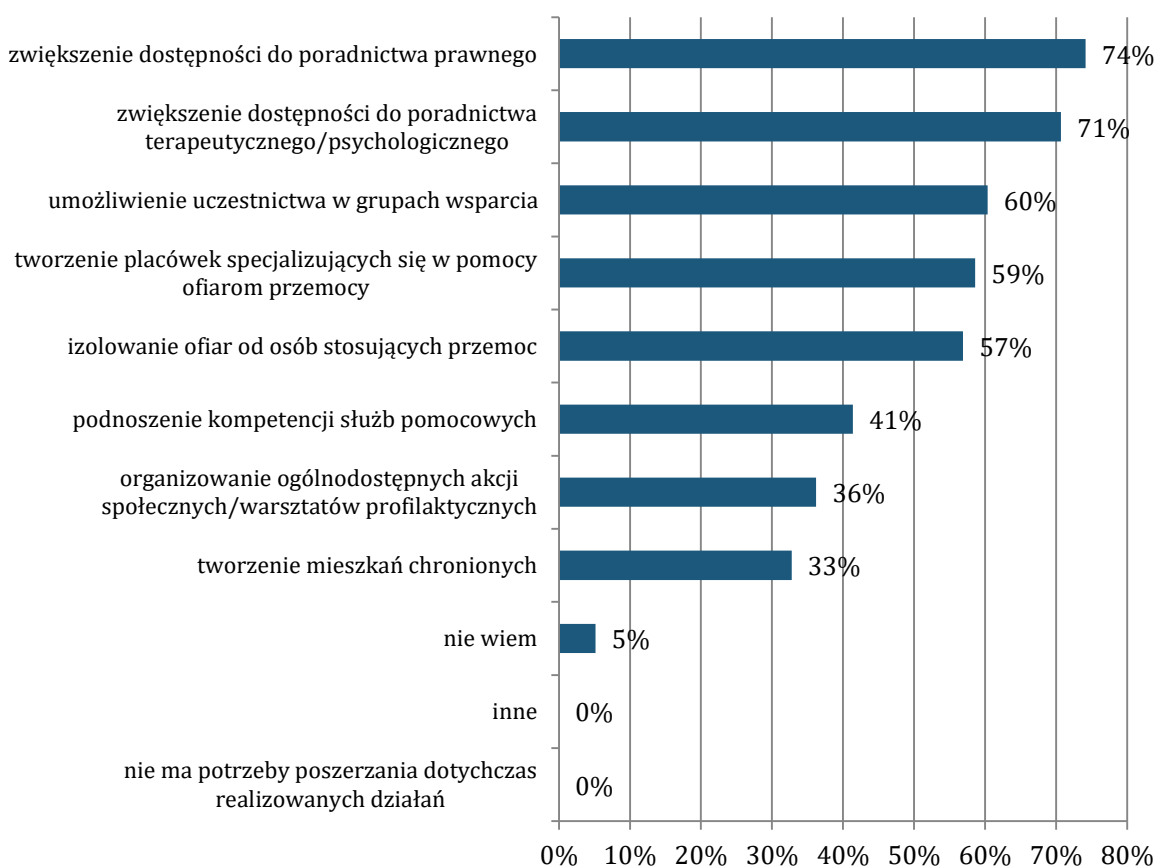
Z zebranych danych wynika, że większość nauczycieli i pedagogów szkolnych widzi potrzebę poszerzenia oferty instytucji/miejsc wsparcia dla osób stosujących lub doświadczających przemocy na terenie Miasta Lubliniec (74%).

Wykres 71. Czy na terenie Miasta Lubliniec jest potrzeba poszerzenia oferty instytucji/miejsc wsparcia dla osób stosujących lub doznających przemocy?

Do działań, które w celu przeciwdziałania przemocy w rodzinie powinny być realizowane w szerszym zakresie na terenie Miasta Lubliniec, większość badanych zaliczyło zwiększenie dostępności do poradnictwa prawnego (74%) oraz terapeutycznego i psychologicznego (71%). Na trzecim miejscu pod względem liczby wskazań znalazło się umożliwienie uczestnictwa w grupach wsparcia (60%), tworzenie placówek specjalizujących się w pomocy ofiarom przemocy (59%) oraz izolowanie ofiar od osób stosujących przemoc (57%). Najmniej respondentów widzi potrzebę poszerzenia działań w zakresie podnoszenia kompetencji służb pomocowych (41%), organizowania ogólnodostępnych akcji społecznych/warsztatów profilaktycznych (36%) oraz tworzenia mieszkań chronionych (33%).

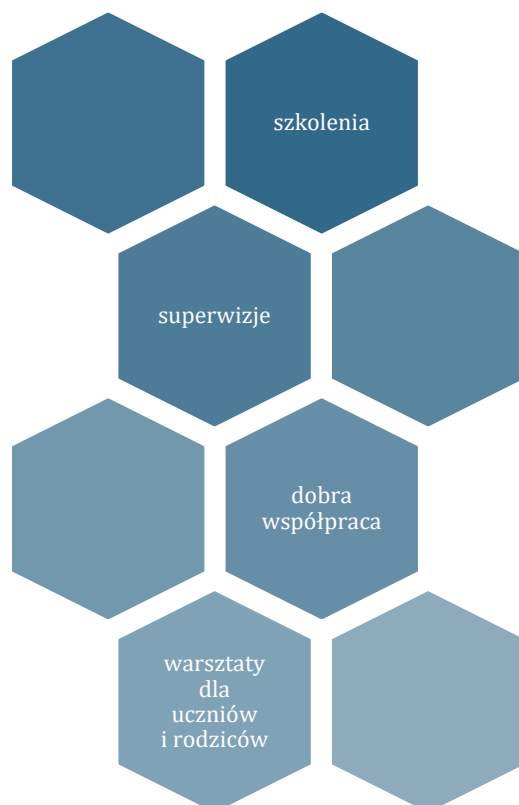
Wykres 72. Jakie działania według Pana/i należy realizować na terenie Miasta Lubliniec w szerszym zakresie w celu przeciwdziałania przemocy w rodzinie?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

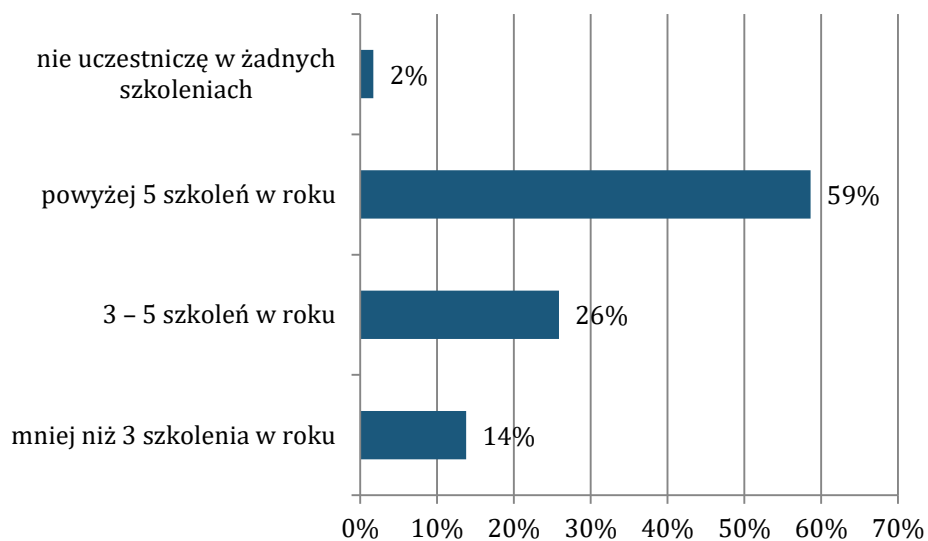
Respondenci zostali zapytani również o to, co pomogłoby im w pracy na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Nauczyciele i pedagodzy najczęściej wskazywali na potrzebę udziału w większej liczbie szkoleń, udziału w superwizjach, podejmowania ścisłej współpracy i otrzymywania wsparcia ze strony innych instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy (MOPS, Policja) oraz prowadzenia warsztatów dla uczniów i rodziców. Wśród innych odpowiedzi znalazły się: pomoc prawna, większe możliwości oddziaływania, zagospodarowanie czasu wolnego uboższej młodzieży w czasie wakacji, a także inne podejście organów ścigania i urzędników do zgłaszanego problemu.

Rysunek 10. Co pomogłoby Panu/i w pracy na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie (np. większa liczba szkoleń, uczestnictwo w superwizjach, itd.)?

Ostatnie pytanie zadane respondentom miało na celu określenie, jak często nauczyciele i pedagodzy biorą udział w szkoleniach i kursach podnoszących ich kwalifikacje zawodowe. Jak wynika z zebranych danych, prawie wszyscy badani uczestniczą w takich szkoleniach (98%), w tym 59% w powyżej 5 szkoleniach w roku, 26% 3-5 szkoleń w roku, natomiast 14% w mniej niż 3 szkoleniach w roku.

Wykres 73. Jak często Pan/i bierze udział w szkoleniach/kursach mających na celu podnoszenie kwalifikacji zawodowych?

Prezentacja wyników badania przeprowadzonego wśród pracowników MOPS w Lublińcu

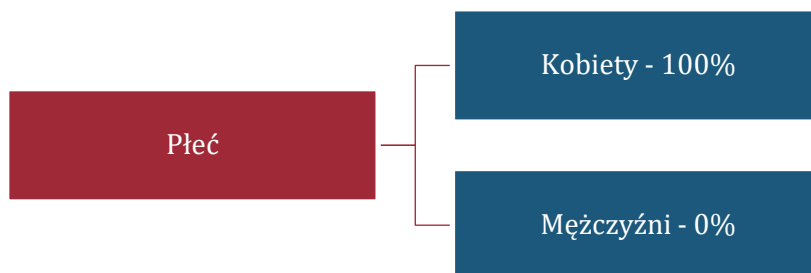

W niniejszym rozdziale przedstawiony został problem przemocy w rodzinie oraz przemocy rówieśniczej z perspektywy pracowników Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lublińcu. Respondenci pytani byli o natężenie i specyfikę problemu przemocy, charakterystykę osób doświadczających omawianego problemu, a także działania, które w ich opinii byłyby skuteczne w zapobieganiu temu zjawisku.

Struktura badanej próby

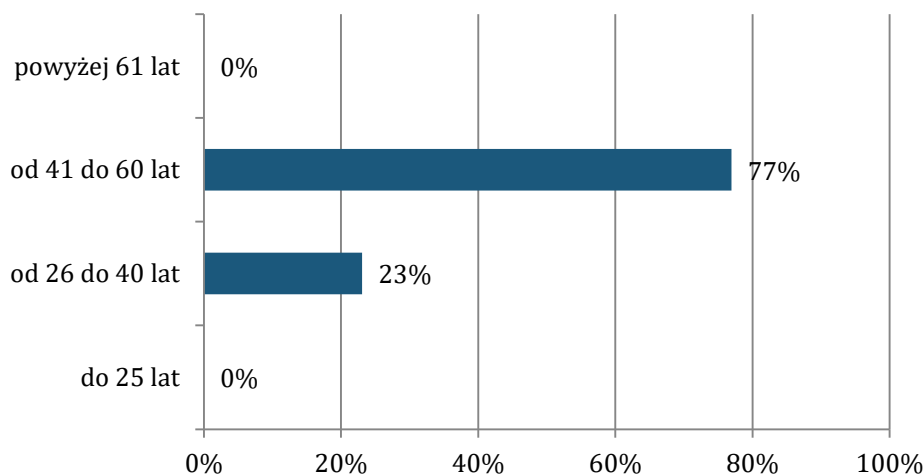
W badaniu problemu przemocy na terenie Miasta Lubliniec wzięło udział 13 pracowników Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lublińcu. Wszystkie osoby ankietowane to kobiety.

Rysunek 11. Płeć:

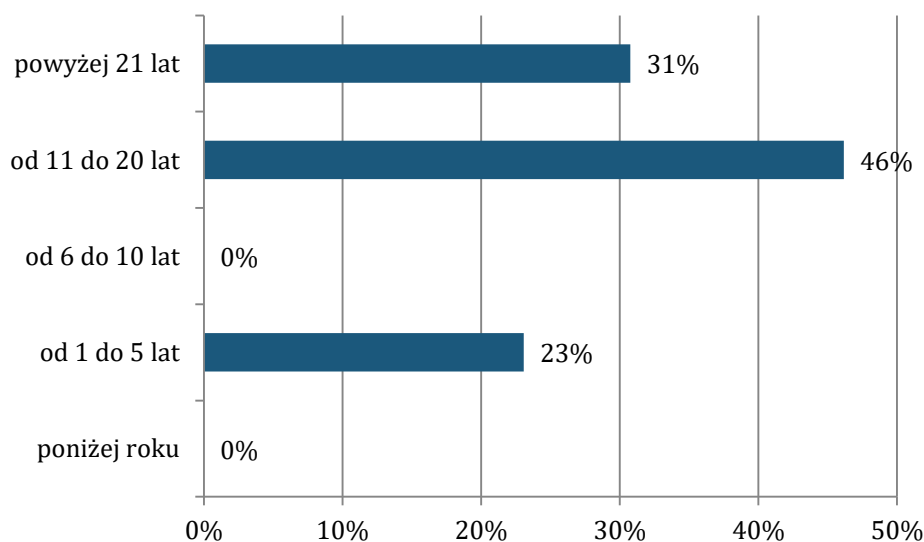
W badaniu zdecydowaną przewagę miały osoby mające od 41 do 60 lat (77%). Pozostałe kwestionariusze ankiet wypełnili respondenci deklarujący wiek mieszczący się w przedziale 26-40 lat (23%).

Wykres 74. Pana/i wiek mieści się w przedziale:

Średnio co drugi respondent pracuje w MOPS od 11 do 20 lat (46%). Staż pracy 31% to powyżej 21 lat, natomiast 23% mieści się w przedziale od 1 roku do 5 lat.

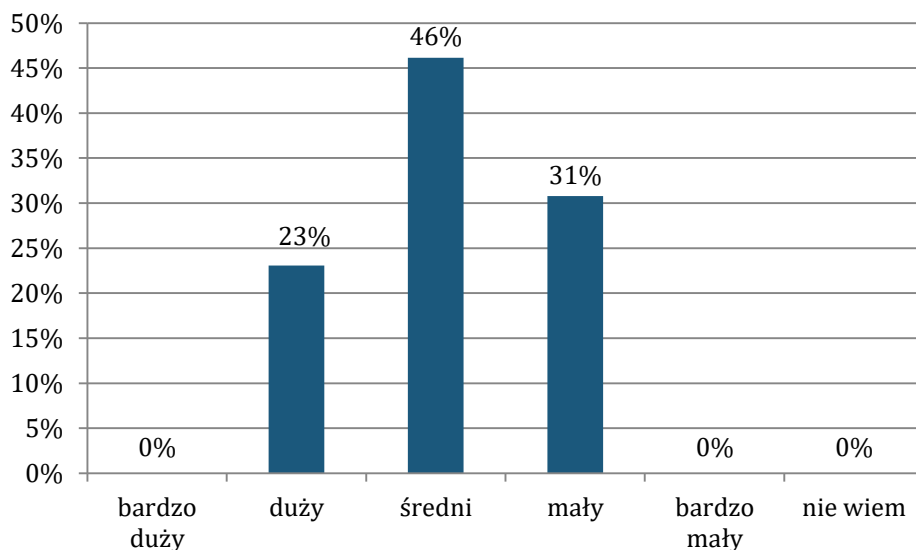
Wykres 75. Od ilu lat pracuje Pan/i w instytucji?

Problem przemocy

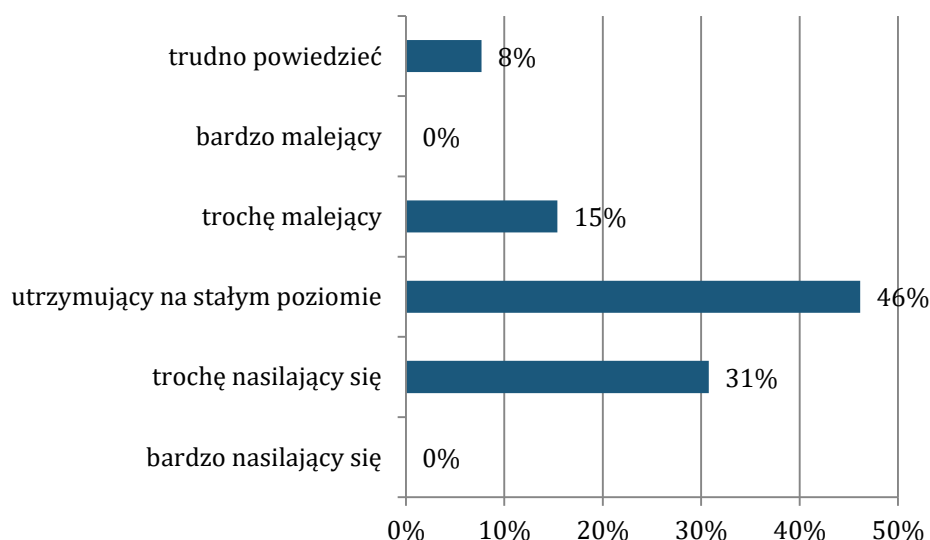
Respondenci charakteryzują się zróżnicowaną opinią na temat natężenia problemu przemocy w rodzinie na terenie Miasta Lubliniec. 46% oceniło je jako średnie, 31% jako małe, natomiast 23% jako duże.

Wykres 76. Jak oceniliby/aby Pan/i poziom natężenia problemu przemocy w rodzinie na terenie Miasta Lubliniec?

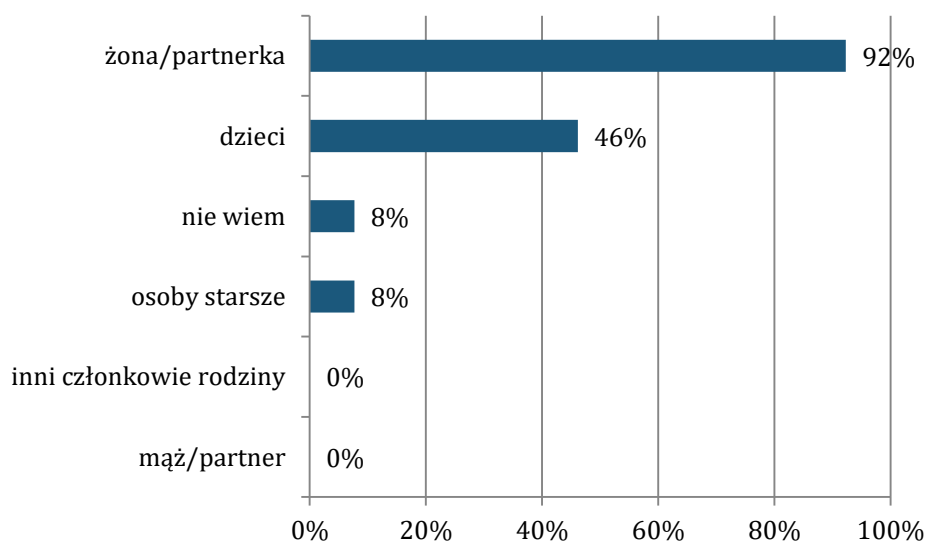
Prawie połowa pracowników MOPS w Lublińcu uważa, że natężenie problemu przemocy w rodzinie na terenie Miasta utrzymuje się na stałym poziomie (46%). Średnio co trzeci ankieterowany uważa, że jest to problem trochę nasilający się (31%), z kolei według 15% trochę malejący.

Wykres 77. Jak ocenia Pan/i zmianę natężenia problemu przemocy w rodzinie na terenie Miasta Lubliniec?

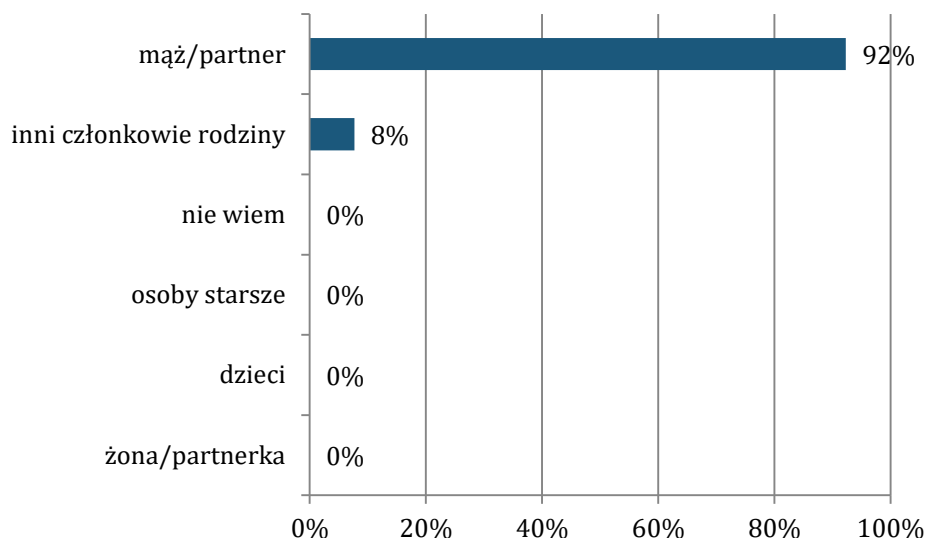
Według zdecydowanej większości badanych, osobą najczęściej doznającą przemocy w rodzinie na terenie Miasta Lubliniec jest żona/partnera (92%). Niemal połowa badanych wskazała na dzieci (46%), natomiast 8% na osoby starsze.

Wykres 78. Kto wg Pani/Pana wiedzy jest najczęściej osobą doznającą przemocy w rodzinie na terenie Miasta Lubliniec?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Osobą najczęściej stosującą przemoc w rodzinie na terenie Miasta Lubliniec jest mąż/partner (92%). Tylko 8% uważa, że są to inni członkowie rodziny.

Wykres 79. Kto wg Pani/Pana wiedzy jest najczęściej osobą stosującą przemoc w rodzinie na terenie Miasta Lubliniec?

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

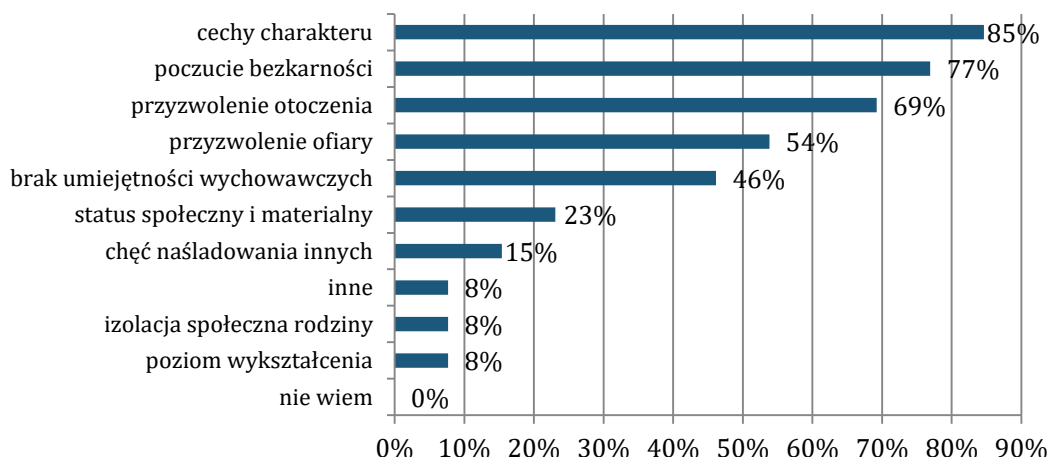
Poniższa tabela prezentuje częstotliwość występowania poszczególnych rodzajów przemocy w rodzinie na terenie Miasta Lubliniec w opinii pracowników MOPS. Jak wynika z zebranych opinii, wśród mieszkańców najczęściej występuje przemoc psychiczna – łącznie 85% wskazało na odpowiedź „często” i „bardzo często”. Na drugim miejscu znalazła się przemoc fizyczna (łącznie 54%), natomiast na trzecim zaniedbanie (łącznie 38%). W opinii ankietowanych najrzadziej występuje przemoc seksualna oraz ekonomiczna.

Wykres 80. Jak oceniliby/aby Pan/i częstotliwość występowania poszczególnych rodzajów przemocy w rodzinie na terenie Miasta Lubliniec? W każdym wierszu należy zaznaczyć maksymalnie 1 odpowiedź. Do oceny proszę posłużyć się sześciopunktową skalą, na której: 0 oznacza „nie mam zdania”, 1 - „bardzo rzadko”, 2 - „rzadko”, 3 - „umiarkowanie”, 4 - „często”, 5 - „bardzo często”.

rodzaj przemocy	0	1	2	3	4	5
	% odp.	% odp.	% odp.	% odp.	% odp.	% odp.
fizyczna	0%	0%	15%	31%	31%	23%
psychiczna	0%	0%	8%	8%	31%	54%
zaniedbanie	0%	15%	8%	38%	15%	23%
seksualna	38%	23%	8%	31%	0%	0%
ekonomiczna	15%	15%	31%	31%	0%	8%

Do czynników mogących mieć wpływ na postępowanie osób stosujących przemoc w rodzinie według respondentów należą głównie cechy charakteru (85%), poczucie bezkarności (77%) oraz przyzwolenie otoczenia (69%). Stosunkowo dużo odpowiedzi padło również na przyzwolenie ofiary (54%) oraz brak umiejętności wychowawczych (46%). Najrzadziej wskazywane były: status społeczny i materialny (23%), chęć naśladowania innych (15%), izolacja społeczna rodziny (8%) oraz poziom wykształcenia (8%).

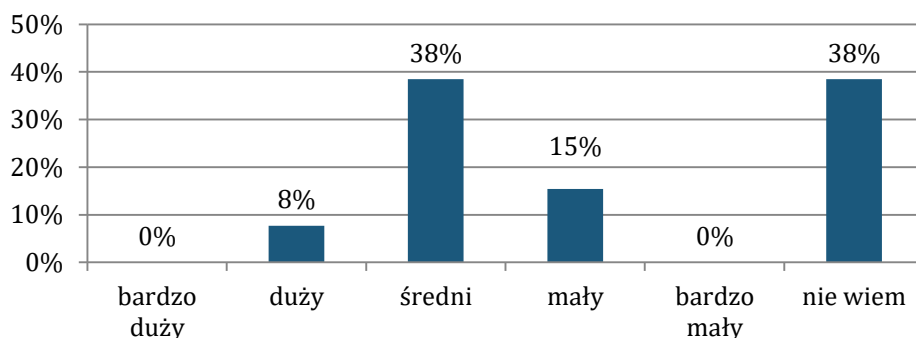
Wykres 81. Jakiego Pana/i zdaniem czynniki mogą mieć wpływ na postępowanie osób stosujących przemoc w rodzinie?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

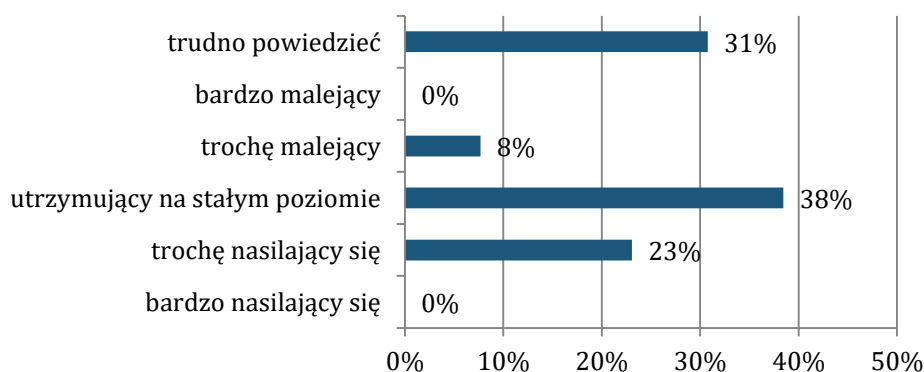
Kolejne pytania zadane respondentom dotyczyły przemocy rówieśniczej występującej między innymi w szkołach na terenie Miasta. Ocena poziomu natężenia tego problemu wśród pracowników MOPS jest następująca: 8% stwierdziło, że jest on duży, według 38% średni, natomiast dla 15% mały. Pozostałe osoby zadeklarowały brak wiedzy w tym zakresie (38%).

Wykres 82. Jak oceniliby/aby Pan/i poziom natężenia problemu przemocy rówieśniczej (np. w szkołach) na terenie Miasta Lubliniec?

Znaczna część badanych stwierdziła, że problem przemocy rówieśniczej utrzymuje się na terenie Miasta Lubliniec na stałym poziomie (38%). Dla co piątej osoby zjawisko to jest trochę nasilające się (23%), natomiast według 8% przeciwnie - trochę malejące.

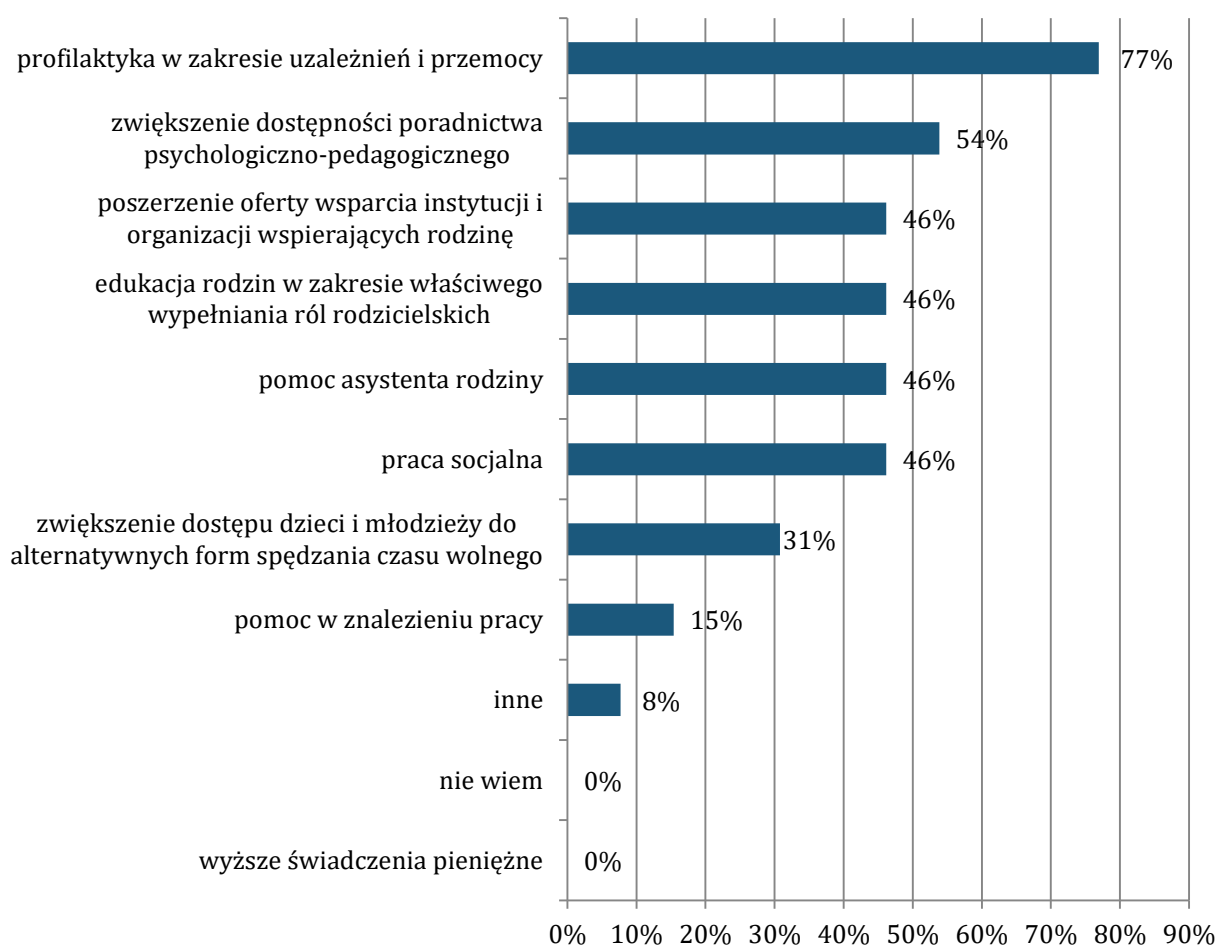
Wykres 83. Jak ocenia Pan/i zmianę natężenia problemu przemocy rówieśniczej na terenie Miasta Lubliniec?

Działania profilaktyczne i pomocowe

Do działań, które poprawiłyby sytuację rodzin, w których występuje problem przemocy respondenci zaliczają głównie profilaktykę w zakresie uzależnień i przemocy (77%). Stosunkowo dużo odpowiedzi padło również na zwiększenie dostępności do poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego (54%), poszerzenie oferty wsparcia instytucji i organizacji wspierających rodzinę (46%), edukację rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich (46%), pomoc asystenta rodziny (46%) oraz pracę socjalną (46%). Najrzadziej wskazywane było zwiększanie dostępu dzieciom i młodzieży do alternatywnych form spędzania czasu wolnego (31%) oraz pomoc w znalezieniu pracy (15%).

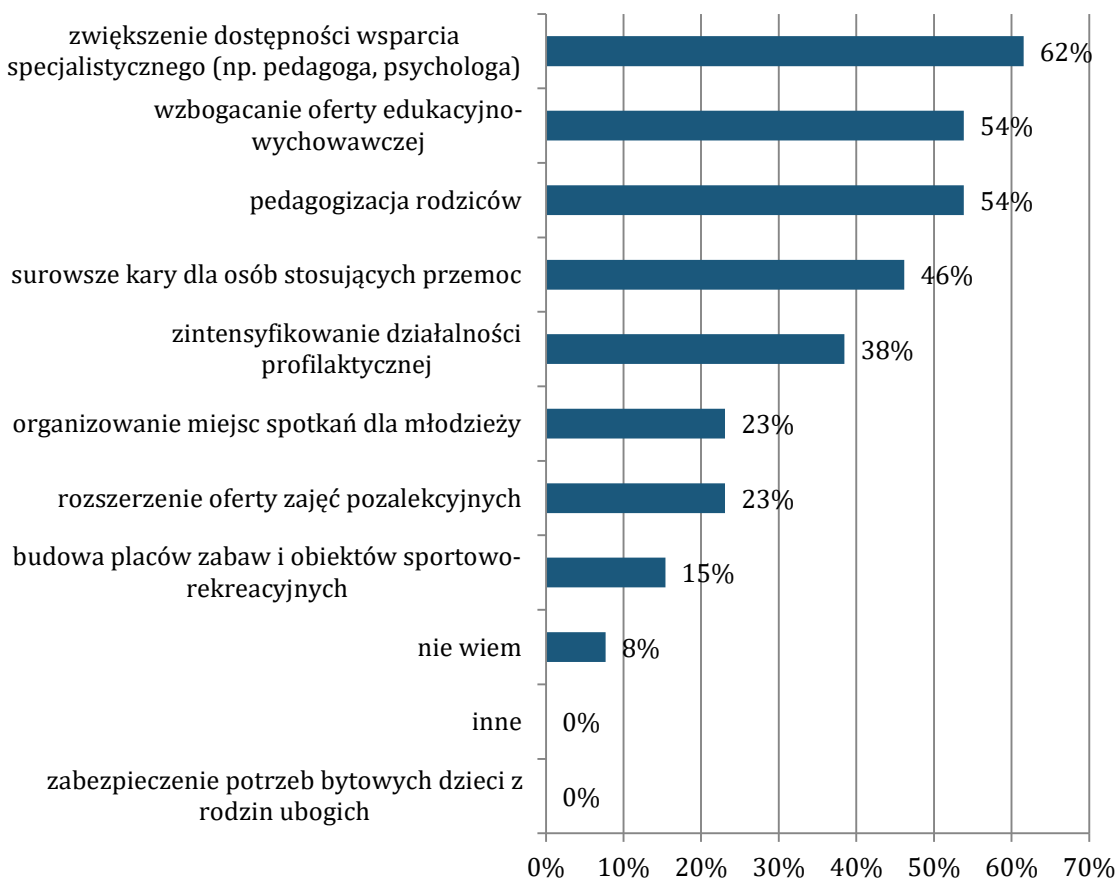
Wykres 84. Jakie działania w Pana/i opinii poprawiłyby sytuację rodzin, w których występuje problem przemocy?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

Działania, które mogłyby być odpowiedzią na problem przemocy rówieśniczej w Mieście według znacznej części badanej społeczności to: zwiększenie dostępności do wsparcia specjalistycznego (62%), wzbogacenie oferty edukacyjno-wychowawczej (54%), pedagogizacja rodziców (54%), surowsze kary dla osób stosujących przemoc (46%) oraz zintensyfikowanie działalności profilaktycznej (38%). Tylko 23% badanej grupy stwierdziło, że sprawdziłoby się: organizowanie miejsc spotkań dla młodzieży (23%), rozszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych (23%) oraz budowa placów zabaw i obiektów sportowo-rekreacyjnych (15%).

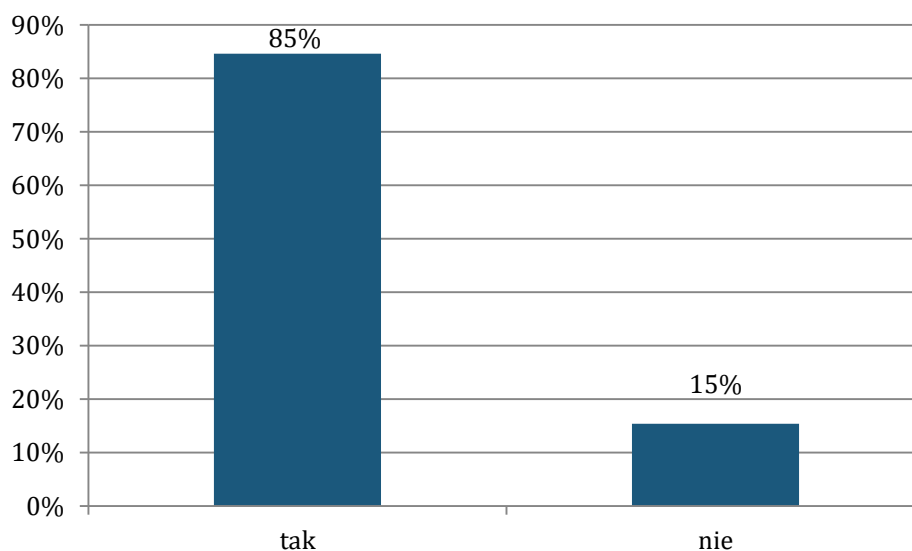
Wykres 85. Jakie działania w Pana/i opinii mogłyby być odpowiedzią na problem przemocy rówieśniczej w Mieście Lubliniec?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

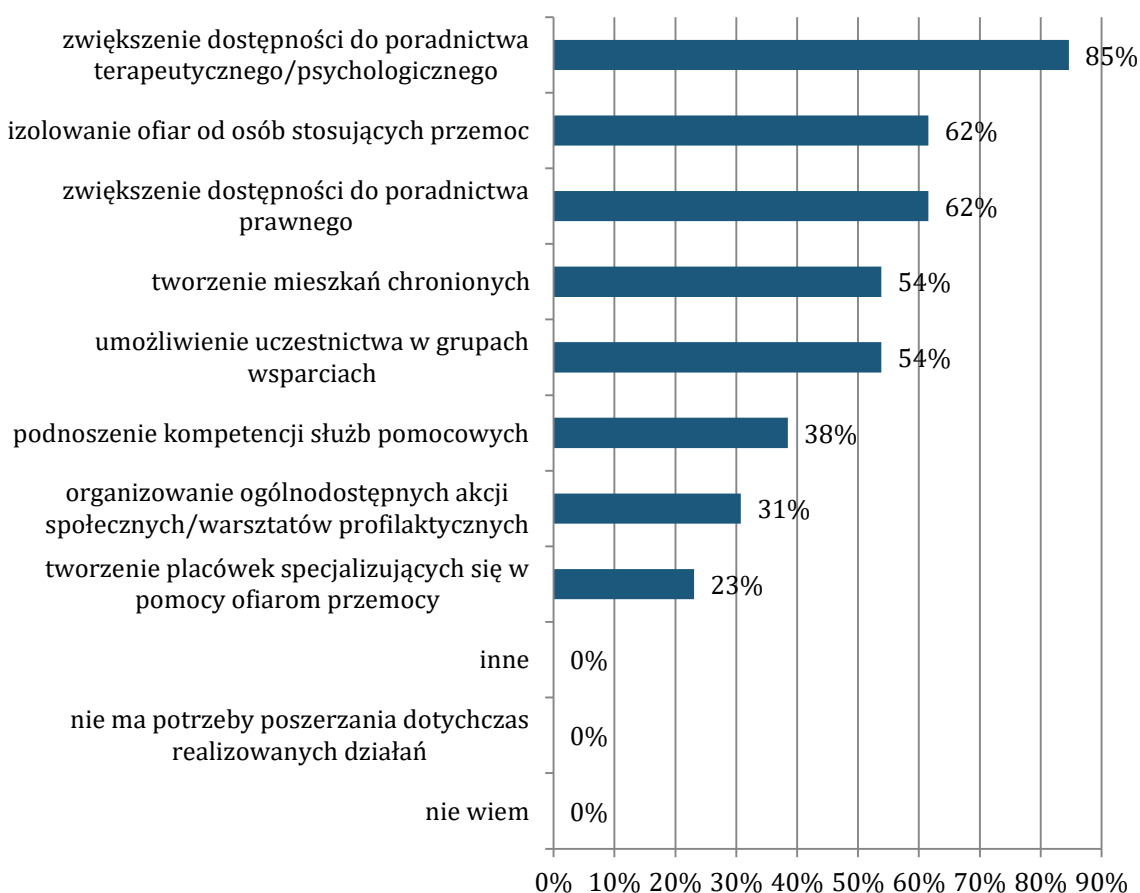
Na pytanie o to, czy na terenie Miasta jest potrzeba poszerzenia oferty instytucji/miejsc wsparcia dla osób stosujących lub doznających przemocy, prawie wszyscy respondenci udzielili twierdzącej odpowiedzi (85%).

Wykres 86. Czy na terenie Miasta Lubliniec jest potrzeba poszerzenia oferty instytucji/miejsc wsparcia dla osób stosujących lub doznających przemocy?

W opinii pracowników MOPS w Lublińcu w celu przeciwdziałania przemocy w rodzinie powinno się w szerszym zakresie realizować takie działania jak: zwiększenie dostępności do poradnictwa terapeutycznego/psychologicznego (85%), izolowanie ofiar od osób stosujących przemoc (62%), zwiększenie dostępności do poradnictwa prawnego (62%), tworzenie mieszkań chronionych (54%) oraz umożliwienie uczestnictwa w grupach wsparcia (54%). Najrzadziej wskazywane było: podnoszenie kompetencji służb pomocowych (38%), organizowanie ogólnopolskich akcji społecznych/warsztatów profilaktycznych (31%) oraz tworzenie placówek specjalizujących się w pomocy osobom doznającym przemocy (23%).

Wykres 87. Jakie działania według Pana/i należy realizować na terenie Miasta Lubliniec w szerszym zakresie w celu przeciwdziałania przemocy w rodzinie?

**Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%*

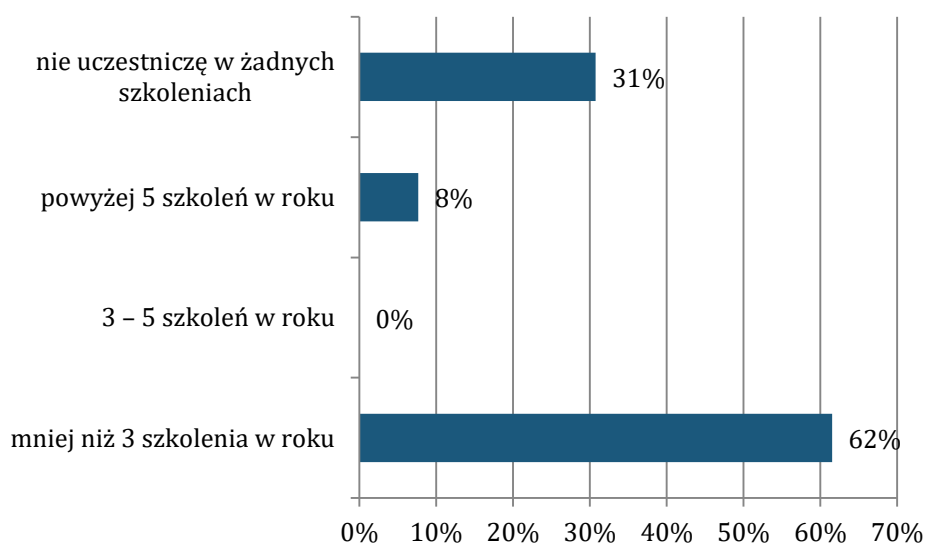
Osobom pracującym w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Lublińcu w pracy na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie pomogłoby przede wszystkim: uczestnictwo w szkoleniach, superwizjach, a także ścisła i rozwinięta współpraca międzyinstytucjonalna oraz międzysektorowa. Ankietowani stwierdzili, że pomocna będzie także: zmiana obowiązującego prawa na bardziej rygorystyczne wobec oprawców, swobodna wymiana doświadczeń między pracownikami, sprecyzowany, a ponadto usystematyzowany plan działania poszczególnych instytucji.

Wykres 88. Co pomogłoby Panu/i w pracy na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie (np. większa liczba szkoleń, uczestnictwo w superwizjach, itd.)?

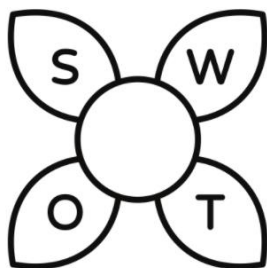

Ostatnie pytanie zadane respondentom miało na celu określenie, jak często pracownicy MOPS w Lublińcu biorą udział w szkoleniach i kursach podnoszących ich kwalifikacje zawodowe. Jak wynika z zebranych danych, dwóch na trzech badanych uczestniczy w takich szkoleniach (69%), w tym 8% w powyżej 5 szkoleniach w roku, natomiast 62% w mniej niż 3 szkoleniach w roku. Z informacji przedstawionych przez MOPS w Lublińcu wynika, iż w 2019 roku 13 pracowników Działu Pomocy Środowiskowej uczestniczyło w 42 szkoleniach. Nie liczono wielodniowych, wielogodzinnych kursów (np. Studium Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie). Od marca 2020 roku z powodu pandemii koronawirusa pracownicy nie mieli możliwości uczestnictwa w szkoleniach/kursach podnoszących kwalifikacje zawodowe.

Wykres 89. Jak często Pan/i bierze udział w szkoleniach/kursach mających na celu podnoszenie kwalifikacji zawodowych?

Analiza SWOT

Jedną z powszechnie stosowanych metod i technik służących budowaniu strategii jest analiza SWOT. Analiza SWOT polega na zbadaniu silnych i słabych podmiotów działających w sferze polityki społecznej, a następnie ich konfrontacji z szansami i zagrożeniami tkwiącymi w jej bliższym i dalszym otoczeniu. Pozwala oszacować możliwości i potencjał, jakim dysponuje dany podmiot. Grupy czynników w metodzie SWOT są definiowane w następujący sposób:

MOCNE STRONY

(wewnętrzne czynniki pozytywne)

to przede wszystkim to, co wyróżnia na tle innych. Są to te dziedziny działalności, które tworzą potencjał i pozytywny wizerunek instytucji.

SŁABE STRONY

(wewnętrzne czynniki negatywne)

to te aspekty funkcjonowania, które ograniczają sprawność i mogą blokować rozwój instytucji.

SZANSE

(zewnątrzne czynniki pozytywne)

to wszystkie wydarzenia i procesy w otoczeniu, które tworzą sprzyjające dla instytucji sytuacje. Są to takie kierunki działalności, które mogą przynieść w przyszłości pozytywne, rozwojowe społeczne efekty.

ZAGROŻENIA

(zewnątrzne czynniki negatywne)

to zbiór możliwych sytuacji i procesów, które mogą tworzyć niekorzystne dla instytucji warunki rozwoju w jego otoczeniu. Zagrożenia są postrzegane jako bariery, utrudnienia i możliwe niebezpieczeństwa dla zakładanych procesów.

MOCNE STRONY

- Wzrost udziału mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności.
- Rozwinięta działalność kulturalna oraz infrastruktura sportowo-rekreacyjna.
- Kształtujące się na stosunkowo wysokim poziomie średnie wyniki egzaminu ósmoklasisty uczniów z Miasta Lubliniec.
- Funkcjonowanie na terenie Miasta organizacji pozarządowych o profilu działalności skierowanej na pomoc w rozwiązywaniu problemów społecznych.
- Wzrost wskaźnika fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na przestrzeni ostatnich kilku lat.
- Baza instytucji prowadzących działalność w zakresie polityki społecznej oraz innych działań wspierających mieszkańców: MOPS, MKRPA, MDK, BP.
- Dostęp do pomocy i wsparcia dla osób doświadczających lub stosujących przemoc dzięki funkcjonowaniu Punktu Konsultacyjnego.
- Współpraca międzyinstytucjonalna w zakresie rozwiązywania problemów społecznych mieszkańców.
- Stosunkowo niski odsetek dorosłych mieszkańców deklarujących, że w ich domu występuje przemoc oraz niemających wiedzy, gdzie szukać pomocy w razie problemów.
- Nieznaczna część nauczycieli, pedagogów szkolnych i pracowników MOPS dostrzegająca znaczne natężenie problemu przemocy w rodzinie na terenie Miasta.

SŁABE STRONY

- Ujemny wskaźnik przyrostu naturalnego - znacznie niższy niż w całym powiecie i województwie.
- Wzrost udziału bezrobotnych mieszkańców Miasta Lubliniec zarejestrowanych w PUP w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym.
- Znaczny wzrost udziału osób starszych w ogólnej liczbie ludności na przestrzeni ostatnich lat.
- Brak grup samopomocowych dla osób doświadczających przemocy w rodzinie.
- Brak placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży.
- Znaczna część mieszkańców deklarująca znajomość w swojej miejscowości osób doświadczających przemocy w rodzinie.
- Wysoki odsetek dorosłych mieszkańców deklarujących doświadczenie przemocy w ciągu ostatnich 12 miesięcy.
- Duża część mieszkańców doświadczających cyberprzemocy.
- Znaczna część dorosłych mieszkańców deklarujących zastosowanie przemocy wobec dziecka/dzieci.
- Brak świadomości znacznej części mieszkańców na temat negatywnych konsekwencji stosowania przemocy wobec dzieci jako metody wychowawczej.
- Problem przemocy rówieśniczej wśród młodych mieszkańców.
- Znaczna część uczniów deklarująca występowanie przemocy w swoim domu.

SZANSE

- Rozwój gospodarczy Miasta.
- Pozyskanie środków unijnych na rozwój Miasta.
- Promocja Miasta w całej Polsce.
- Utworzenie nowych miejsc pracy.
- Aktywizacja społeczna mieszkańców, rozwój fizyczny i sportowy.
- Poszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży.
- Zewnętrzne źródła finansowania, między innymi z Unii Europejskiej.
- Rozwój cywilizacyjny, nowe technologie informatyczne.
- Polityka senioralna oraz prorodzinna państwa.
- Rozwój usług społecznych na rzecz osób starszych.
- Szkolenia i podnoszenie kompetencji kadry działającej w obszarze rozwiązywania problemów społecznych.
- Rozwiązywanie problemów społecznych mieszkańców we współpracy z organizacjami pozarządowymi.
- Dostęp mieszkańców do informacji na temat możliwych form pomocy w przypadku problemów uzależnień i przemocy.
- Skuteczność w rozwiązywaniu problemów społecznych oraz przeciwdziałaniu im dzięki współpracy międzyinstytucjonalnej.

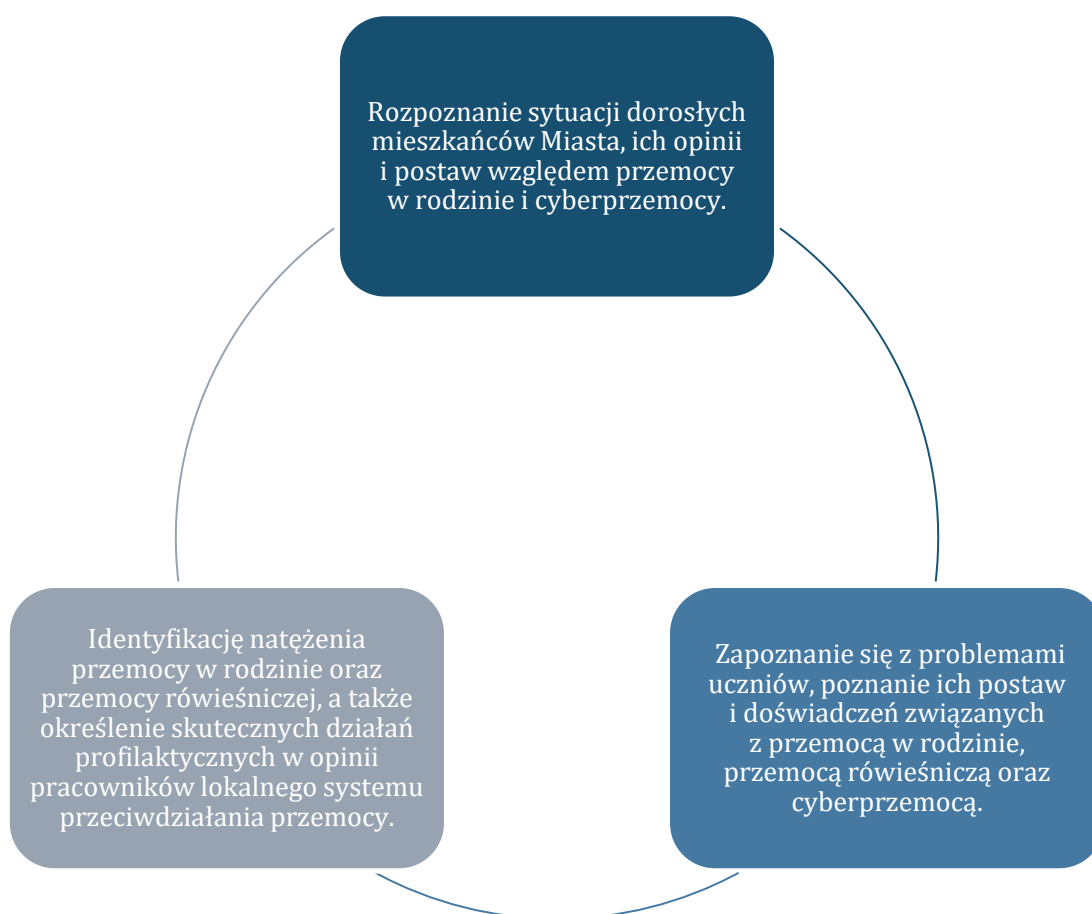
ZAGROŻENIA

- Starzejące się społeczeństwo.
- Konsekwencje gospodarcze i zdrowotne spowodowane pandemią koronawirusa.
- Przepisy prawne utrudniające wprowadzania nowych rozwiązań.
- Wykluczenie cyfrowe części mieszkańców, przede wszystkim osób starszych.
- Odpływ ludzi młodych z terenu Miasta.
- Niedostosowanie oferty kształcenia do zapotrzebowania na lokalnym rynku pracy.
- Wzrost zapotrzebowania na ośrodki wsparcia oraz zakłady opiekuńczo-lecznicze dla osób starszych i niepełnosprawnych.
- Zwiększenie się liczby mieszkańców wymagających wsparcia i pomocy w formie pracy socjalnej.
- Narastanie zjawiska wyuczonej bezradności.
- Zagrożenie izolacją społeczną i samotnością osób starszych.
- Wzrost liczby osób długotrwale bezrobotnych.
- Zwiększenie skali problemu przemocy w stosunku do dzieci.
- Wzrost problemów opiekuńczo-wychowawczych w rodzinach, zaburzenie więzi rodzinnych.
- Podejmowanie zachowań ryzykownych przez dzieci i młodzież.
- Wzrost zaburzeń psychicznych i zachowań suicydalnych wśród dzieci i młodzieży.
- Rozwój problemów uzależnień behawioralnych wynikających z długotrwałej izolacji i ograniczeń spowodowanych pandemią COVID-19.

Wnioski z badań

Celem badań było przedstawienie skali problemu przemocy występującej wśród dorosłych mieszkańców oraz dzieci i młodzieży z Miasta Lubliniec. Cel ten został osiągnięty w toku weryfikacji zebranego materiału badawczego, będącego podstawą do opracowania wniosków i rekomendacji, które następnie posłużą do tworzenia różnego rodzaju programów pomocowych zmierzających do poprawy sytuacji na terenie Miasta Lubliniec, w tym jakości życia jej mieszkańców. Przeprowadzona diagnoza oraz analiza danych umożliwiła:

Poniżej znajdują się wnioski z badania diagnozującego problem przemocy występujący na terenie Miasta Lubliniec.

Dorośli mieszkańcy

Wnioski i podsumowanie wyników badań

<i>Przemoc w rodzinie na terenie Miasta Lubliniec w opinii respondentów</i>	– Z zebranych danych wynika, iż 34% respondentów zadeklarowało znajomość w swojej miejscowości osób, które doświadczają przemocy, w tym średnio co piąty mieszkaniec zna więcej niż jedną osobę (19%). Większość respondentów zna osobę dorosłą doświadczającą przemocy, ale co trzeci badany wskazał, iż jest to dziecko. – Opinia respondentów na temat skali przemocy w rodzinie na terenie Miasta wskazuje, że 16% uznaje natężenie tego zjawiska za duże lub bardzo duże. Większość stwierdziła, że nie ma w tym zakresie wiedzy. – Średnio co czwarty ankietowany uważa, że istnieje ryzyko nasilenia się problemu przemocy w rodzinie na terenie Miasta. – Zdaniem większości badanych, osobą najczęściej doświadczającą przemocy w rodzinie na terenie Miasta jest żona/partnerka oraz dzieci, natomiast stosującą – mąż.
<i>Skala przemocy</i>	– Zebrane dane pokazały, iż problem przemocy dotyczy 3% dorosłych mieszkańców – stwierdzili oni, że w ich domu występuje przemoc. – Do doświadczenia przemocy w okresie ostatnich 12 miesięcy przyznało się 19% ankietowanych, natomiast do jej stosowania – 12%. Zarówno w tym pierwszym, jak i drugim przypadku można stwierdzić, że jest to znaczna część mieszkańców. – Z zebranych danych wynika, iż mieszkańcy Miasta najczęściej doświadczali przemocy psychicznej (17% spośród całej próby badawczej, tj. 206 osób). Na drugim miejscu pod względem ilości wskazań znalazła się przemoc ekonomiczna oraz mobbing (4%). – Najwięcej osób doznało przemocy ze strony męża/żony, partnera/partnerki oraz kolegi/koleżanki z pracy. – W przypadku stosowania przemocy, najczęściej wskazywanym jej rodzajem okazała się przemoc psychiczna. Na drugim miejscu fizyczna, natomiast na trzecim zaniedbanie.
<i>Skala cyberprzemocy</i>	– Zebrany materiał badawczy wykazał, że cyberprzemocy doświadczyła prawie połowa dorosłych mieszkańców Miasta Lubliniec (42%), warto więc w sposób szczególny zwrócić na to uwagę podczas projektowania działań profilaktycznych. – Najczęściej doświadczaną formą cyberprzemocy okazało się wyzywanie, ośmieszanie/poniżanie oraz grożenie/straszenie.

<i>Stosowanie kar fizycznych wobec dzieci</i>	– Należy poszerzyć wiedzę mieszkańców na temat stosowania kar fizycznych wobec dzieci oraz realizować systematyczne i szerokie działania profilaktyczne w tym zakresie. Znaczna część ankietowanych nie wie bowiem, czy jest to dobra metoda wychowawcza, czy też nie lub ma do niej pozytywny stosunek (24%). – Alarmujący jest fakt, że większość respondentów deklarujących stosowanie przemocy, stosowało ją wobec dziecka/dzieci (8% spośród całej próby badawczej, tj. 206 osób).
<i>Opinia na temat przemocy w rodzinie</i>	– Zdaniem większości badanych problem przemocy domowej związany jest z używaniem jakiś substancji psychoaktywnych: piciem alkoholu (89%), zażywaniem narkotyków (77%) lub zażywaniem dopalaczy (68%). – W opinii mieszkańców na postępowanie sprawców przemocy w rodzinie wpływają głównie: poczucie bezkarności, brak umiejętności wychowawczych, cechy charakteru oraz przyzwolenie otoczenia. – Zdaniem mieszkańców, osoba doznająca przemocy w rodzinie powinna przede wszystkim szukać pomocy poza rodziną, w rodzinie oraz bronić się.
<i>Opinia na temat działań podejmowanych przez Miasto</i>	– Zaangażowanie władz lokalnych związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych pozytywnie oceniło tylko 11% dorosłych mieszkańców. Większość nie ma na ten temat wiedzy lub zaznaczyło odpowiedź „trudno powiedzieć”. – Zdaniem dorosłych mieszkańców Miasta Lubliniec najlepsze efekty w oddziaływaniach profilaktycznych przyniosą warsztaty profilaktyczne dla dzieci oraz osób dorosłych.
<i>Znajomość miejsc, do których można się udać po pomoc w przypadku doświadczenia problemów</i>	– Tylko 7% mieszkańców stwierdziło, że nie wie, gdzie szukać pomocy w razie doświadczenia problemu przemocy w rodzinie. – Najwięcej mieszkańców w przypadku doznania przemocy zwróciłoby się do Policji, rodziny, Telefonu Zaufania i psychologa, a najmniej do księdza, punktu konsultacyjnego oraz lekarza. – Badanie wykazało również, że 5% badanych nie zna danych kontaktowych do instytucji pomocowych oraz nie wie gdzie szukać pomocy w razie problemów – nie jest to zatem znaczna część mieszkańców.

U c z n i o w i e

Wnioski i podsumowanie wyników badań

<i>Opinia na temat przemocy</i>	– Dla zdecydowanej większości uczniów aktem przemocy jest bicie przedmiotami oraz grożenie, straszenie. – Badanie wykazało, że część młodych mieszkańców Miasta Lubliniec nie ma świadomości na temat form przemocy – na przykład ponad połowa ankietowanych jako akt przemocy nie uznaje nieopiekowania się kimś kto wymaga opieki, podszywania się w Internecie, czy też wysyłania obraźliwych wiadomości. – Zdaniem uczniów, przemoc wśród młodzieży najczęściej prowokuje zażywanie narkotyków, picie alkoholu, choroby psychiczne oraz zazdrość/zaborczość.
<i>Skala przemocy</i>	– Szczególnie niepokojące jest to, że do doświadczenia przemocy przyznał się co drugi uczeń biorący udział w badaniu (52%). – Z zebranych danych wynika, iż uczniowie z Miasta Lubliniec najczęściej doświadczali przemocy psychicznej (37% spośród całej próby badawczej, tj. 410 osób). Na drugim miejscu pod tym względem znalazła się przemoc fizyczna (22%), a na trzecim przemoc seksualna (10%). – Odsetek uczniów deklarujących zastosowanie przemocy jest o 15 pp. mniejszy, niż odsetek badanych, którzy jej doświadczyli i kształtuje się na poziomie 37%. – Uczniowie równie często deklarowali zastosowanie zarówno przemocy psychicznej (21% spośród całej próby badawczej, tj. 410 osób), jak i fizycznej (20%).
<i>Przemoc rówieśnicza i poczucie bezpieczeństwa w szkole</i>	– Problem przemocy rówieśniczej kształtuje się na znacznym poziomie. Z uzyskanych w procesie badawczym odpowiedzi uczniów wynika, że większość ankietowanych doznało przemocy ze strony kolegów ze szkoły, ponadto respondenci deklarujący stosowanie przemocy, stosowali ją głównie wobec rówieśników. – Na szczególną uwagę zasługuje fakt, że występowanie przemocy w swojej szkole zadeklarowało aż 48% ankietowanych przez co można stwierdzić, że w szkołach na terenie Miasta występuje problem w tym zakresie. – Świadkiem przemocy w swojej szkole był średnio co drugi uczeń (56%). Wśród najczęściej deklarowanych reakcji na bycie świadkiem przemocy znalazło się powiadomienie nauczyciela. Warto zwrócić uwagę na to, że co piąty uczeń odpowiadający na to pytanie, przyznał się do braku reakcji w przypadku takiego zdarzenia (zarówno on, jak i osoby w jego otoczeniu). – Z przeprowadzonych badań wynika ponadto, że do przemocy dochodzi najczęściej na korytarzu podczas przerw, w toalecie oraz w szatni.

Przemoc domowa

- Pozytywne jest to, że większość uczniów czuje się w swojej szkole bezpiecznie (68%).
- **Problem przemocy domowej może dotyczyć 8% uczniów**, w tym 5% przyznało, że doznaje w domu przemocy bezpośredniej, a 3% jest jej świadkiem.
- Na uwagę zasługuje również fakt, że znaczna część uczniów (12%) miała trudność w określeniu tego, czy doświadcza przemocy w swoim domu, co może wynikać między innymi z braku wiedzy na temat tego problemu.
- Zebrany materiał badawczy wykazał, że **stosunkowo duża część ankietowanych zna w swojej szkole kogoś, kto doświadcza przemocy domowej**. Wskazał na to niemal co piąty uczeń (18%).

Cyberprzemoc

- Warto mieć na uwadze, że **doznanie cyberprzemocy zadeklarowało wielu uczniów** - średnio co druga osoba (56%). Większość spośród nich spotkało się z wyzywaniem oraz ośmieszaniem/ponижaniem.
- Do stosowania cyberprzemocy przyznało się 28% uczniów, a respondenci najczęściej dopuszczali się wyzywania.

Profilaktyka

- Zebrany materiał badawczy wykazał, że **12% uczniów nie wiedziałoby do kogo zwrócić się o pomoc w przypadku doświadczenia przemocy**. Zdecydowana większość uczniów po pomoc udałaby się do rodziców, najrzadziej respondenci wskazywali natomiast na księdza, rodzeństwo oraz Telefon Zaufania. **Znaczna część badanych radziłaby sobie w takiej sytuacji sama**, co również jest niepokojące.
- Warto zwrócić uwagę również na to, że większość uczniów nie wie czy w ich szkole są organizowane prelekcje dotyczące przeciwdziałania przemocy lub uznaje, że nie są one prowadzone (71%).
- Dla młodych mieszkańców Miasta Lubliniec najskuteczniejszą formą przeciwdziałania przemocy szkolnej są natychmiastowe reakcje ze strony nauczyciela, uświadamianie uczniom czym jest przemoc oraz zwracanie uwagi na niewłaściwe zachowanie.

Nauczyciele i pedagodzy szkolni

Wnioski i podsumowanie wyników badań

<i>Przemoc w rodzinie</i>	– Z przeprowadzonych badań wynika, że większość nauczycieli i pedagogów szkolnych nie uważa by natężenie problemu przemocy w rodzinie na terenie Miasta Lubliniec było znaczne. Co trzeci respondent deklaruje, że jest ono średnie, natomiast pozostali uznają je za małe lub nie mają w tym zakresie wiedzy. – Ankietowani najczęściej uznawali, że przemoc w rodzinie jest problemem trochę nasilającym się lub utrzymującym na stałym poziomie. Nieznaczna część respondentów dostrzega wzrost natężenia przemocy w rodzinie. – Połowa nauczycieli i pedagogów szkolnych zna w swojej szkole uczniów, którzy doświadczają przemocy w rodzinie. Większość z nich zadeklarowało, że jest to kilka osób zmagających się z tym problemem. – Z zebranego materiału badawczego wynika, że osobami najczęściej doświadczającymi przemocy w rodzinie są żony/partnerki oraz dzieci. – Rozpatrując kwestie związane z rodzajami przemocy można stwierdzić, że wśród mieszkańców najczęściej występuje przemoc psychiczna. Na drugim miejscu znalazło się zaniedbanie. – Do czynników mogących mieć wpływ na postępowanie osób stosujących przemoc w rodzinie respondenci zaliczają głównie cechy charakteru, poczucie bezkarności oraz brak umiejętności wychowawczych.
<i>Przemoc rówieśnicza</i>	– Nauczyciele i pedagodzy szkolni najczęściej stwierdzali, że przemoc rówieśnicza w szkołach na terenie Miasta charakteryzuje się średnim lub małym natężeniem. Średnio co dziesiąty respondent uznał, że problem jest bardzo duży lub duży. – W opinii większości ankietowanych problem przemocy rówieśniczej na terenie Miasta utrzymuje się na stałym poziomie. Tylko 17% dostrzega jego nasilanie się.
<i>Działania profilaktyczne i pomocowe</i>	– Zebrany materiał badawczy wykazał, że w opinii większości ankietowanych, sytuację rodzin doświadczających przemocy poprawiłaby realizacja działań takich jak: profilaktyka w zakresie uzależnień i przemocy, pomoc asystenta rodziny, edukacja rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich, poszerzenie oferty wsparcia instytucji i organizacji wspierających rodzinę oraz zwiększenie dostępności do poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego.

- W przypadku przemocy rówieśniczej, badani najczęściej widzą potrzebę wprowadzenia surowszych kar dla osób stosujących przemoc, zwiększenia dostępności do wsparcia specjalistycznego, zintensyfikowania działalności profilaktycznej, pedagogizacji rodziców oraz organizowania miejsc spotkań dla młodzieży.
- Warto zauważyć, że przeważająca część nauczycieli i pedagogów szkolnych **widzi potrzebę poszerzenia oferty instytucji/miejsc wsparcia dla osób stosujących lub doznających przemocy** na terenie Miasta Lubliniec.
- Według respondentów w Mieście należy w szerszym zakresie realizować takie działania jak: zwiększenie dostępności do poradnictwa prawnego, terapeutycznego i psychologicznego, umożliwienie uczestnictwa w grupach wsparcia, tworzenie placówek specjalizujących się w pomocy ofiarom przemocy oraz izolowanie ofiar od osób stosujących przemoc.
- Nauczycielom i pedagogom szkolnym biorącym udział w badaniu w pracy na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie pomogłyby przede wszystkim: szkolenia, supervizje, realizacja warsztatów dla uczniów i rodziców oraz współpraca z innymi instytucjami lokalnego systemu pomocy.
- Pozytywne jest to, że **prawie wszyscy nauczyciele i pedagodzy szkolni biorą udział w szkoleniach/kursach** podnoszących ich kwalifikacje zawodowe. Większość z nich uczestniczy w więcej niż 5 szkoleniach.

Pracownicy MOPS w Lublińcu

Wnioski i podsumowanie wyników badań

Przemoc w rodzinie

- Zebrany materiał badawczy wykazał, że dla średnio co czwartego pracownika MOPS natężenie problemu przemocy w rodzinie jest duże. Pozostałe osoby, a więc większość, **ocenia skalę tego zjawiska za średnią lub małą**.
- Połowa respondentów uważa ponadto, że **natężenie przemocy w rodzinie utrzymuje się na przestrzeni ostatnich lat na stałym poziomie**. Średnio co trzecia osoba oceniła, iż jest to problem trochę nasilający się.
- Pracownicy MOPS, podobnie jak nauczyciele i pedagodzy szkolni, stwierdzili, że osobami najczęściej doświadczającymi przemocy w Mieście są żony/partnerki. Połowa badanych wskazała również na dzieci i tylko 8% stwierdziło, że problem ten dotyka najczęściej osoby starsze.

Przemoc rówieśnica

- Rozpatrując kwestie rodzajów przemocy można stwierdzić, że w opinii pracowników MOPS najczęściej występującym rodzajem tego zjawiska wśród mieszkańców jest przemoc psychiczna. Połowa wskazała na przemoc fizyczną, z kolei co trzeci ankietowany na zaniedbanie.
- Jak wynika z przeprowadzonych badań, do czynników mogących mieć wpływ na postępowanie osób stosujących przemoc w rodzinie respondenci zaliczają głównie cechy charakteru, poczucie bezkarności oraz przyzwolenie otoczenia.
- Analiza materiału badawczego wykazała, że pracownicy MOPS mają zróżnicowaną opinię na temat natężenia problemu przemocy rówieśniczej w Mieście, aczkolwiek **tylko 8% uważa, że skala zjawiska jest duża.**
- Podobnie sytuacja wygląda jeśli chodzi o dynamikę zmian. Zdania są podzielone, natomiast widoczna część uznaje ten **problem za trochę nasilający się lub utrzymujący na stałym poziomie.**

Działania profilaktyczne i pomocowe

- Do działań, które poprawiłyby sytuację rodzin, w których występuje problem przemocy respondenci zaliczają głównie **profilaktykę w zakresie uzależnień i przemocy.** Stosunkowo dużo odpowiedzi padło również na zwiększenie dostępności do poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego, poszerzenie oferty wsparcia instytucji i organizacji wspierających rodzinę, edukację rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich, pomoc asystenta rodziny oraz pracę socjalną.
- Jak wynika z opinii pracowników MOPS, aby zapobiegać problemowi przemocy rówieśniczej powinno się zwiększać dostępność do wsparcia specjalistycznego (np. pedagoga, psychologa), wzbogacać ofertę edukacyjno-wychowawczą oraz pedagogizować rodziców.
- Co istotne, przeważająca część badanych jest zdania, że **na terenie Miasta Lubliniec jest potrzeba poszerzenia oferty instytucji/miejsc wsparcia dla osób stosujących lub doznających przemocy.**
- Bazując na uzyskanych wynikach badań można stwierdzić, że w Mieście należy w szerszym zakresie realizować takie działania jak: zwiększenie dostępności do poradnictwa terapeutycznego/psychologicznego, izolowanie ofiar od osób stosujących przemoc, zwiększenie dostępności do poradnictwa prawnego, tworzenie mieszkań chronionych oraz umożliwienie uczestnictwa w grupach wsparcia.
- W pracy na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie pracownikom MOPS pomogłoby przede wszystkim uczestnictwo w szkoleniach, superwizjach oraz współpraca międzyinstytucjonalna i międzysektorowa, które należy kontynuować w formie jak miało to miejsce przed pandemią COVID-19.

Rekomendowane działania profilaktyczne

W oparciu o dokonaną analizę wyników badań sformułowane zostały **rekomendacje**. Poniżej znajdują się zalecenia i propozycje dalszych działań profilaktycznych skierowanych do uczniów, dorosłych mieszkańców Miasta oraz instytucji, których celem jest profilaktyka.

- Zebrany materiał badawczy wykazał, że osobę doświadczającą przemocy w swoim otoczeniu zna średnio co trzeci dorosły jej mieszkaniowiec. Zaleca się realizację działań informacyjno-edukacyjnych podczas, których mieszkańcy uczeni będą w jaki sposób reagować, jeśli znają osobę doświadczającą przemocy. W zakresie przeciwdziałania nasileniu zjawiska oraz jego skutków, wskazane jest prowadzenie działań, mających na celu podnoszenie społecznej świadomości w zakresie reagowania na przemoc w rodzinie oraz uwrażliwianie społeczności lokalnej na wszelkiego rodzaju przejawy tego zjawiska. Działania informacyjne i edukacyjne kierowane powinny być zarówno do mieszkańców, jak również do instytucji i osób, które z racji wykonywanych obowiązków mogą przyczynić się do ujawniania i skutecznej pomocy osobom dotkniętym przemocą.
- Zaleca się zorganizowanie dla mieszkańców warsztatów, których celem będzie zapobieganie i przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, poprzez ukazanie sposobów komunikowania się z osobą stosującą przemoc, naukę asertywnych form radzenia sobie z osobą agresywną oraz poprzez wskazanie innych możliwości, które mogą pomóc ofiarom przemocy.
- Skutecznym rozwiązaniem może być również prowadzenie w placówkach opieki zdrowotnej, wstępnej diagnozy zjawiska przemocy domowej u nowych pacjentów. W załączniku nr 1 znajduje się *kwestionariusz oceny ryzyka występowania przemocy wobec dorosłego i propozycja algorytmu postępowania w przypadku podejrzenia przemocy w rodzinie wobec osoby dorosłej*, który można rozpowszechnić wśród pracowników ochrony zdrowia.
- Rekomenduje się upowszechnienie informacji o miejscach w lokalnej społeczności, w których świadczona jest pomoc medyczna, psychologiczna, prawna, socjalna oraz zawodowa osobom dotkniętym przemocą, za pomocą ulotek, plakatów, broszur i stron internetowych.
- Pracę podmiotów i organizacji biorących udział w procedurze „Niebieskie Karty” może ułatwić plakat udostępniony na stronie www.niebieskalinia.pl. Ilustruje on schemat przebiegu całej procedury i ma za zadanie ułatwić szybką orientację w kolejnych etapach jej realizacji. Plakat ten może służyć jako pomoc również osobom dotkniętym problemem przemocy. Znajduje się on w załączniku nr 2, jednak można go zamówić pisząc na adres sekretariat@niebieskalinia.pl lub pod numerem tel. 22 824-25-01.
- Zalecana jest współpraca z przedstawicielami służb realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy i wymiaru sprawiedliwości, która ma na celu kierowanie osób stosujących przemoc w rodzinie lub środowisku lokalnym do uczestnictwa w oddziaływaniach zmierzających do zniwelowania problemu. Pomocne może być przeprowadzenie interdyscyplinarnych spotkań, konferencji lub szkoleń, na których obecni będą przedstawiciele wszystkich służb.

- Ważne w zapobieganiu problemom przemocy jest również regularne podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli instytucji realizujących działania zapobiegawcze tego typu problemom. Zaleca się również organizowanie i finansowanie szkoleń dotyczących obowiązujących procedur i zasad podejmowania interwencji w przypadku przemocy w rodzinie. Zwłaszcza wśród pracowników Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lublińcu, którzy stanowią istotny zasób w podejmowaniu działań pomocowych.

„Rekomenduje się również, aby gminy zadbały o to, aby profesjonaliści pracujący z członkami rodzin z problemem przemocy posiadali certyfikat specjalisty w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie nadany przez dyrektora PARPA, który można otrzymać w ramach Programu potwierdzania kwalifikacji osób pracujących w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie”. – Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2021 roku.

- Warto tworzyć, wspierać i finansować miejsca pomocy dorosłym i dzieciom oferujących kompleksową pomoc: psychologiczną, terapeutyczną, socjoterapeutyczną, socjalną w przypadku doświadczenia przemocy w rodzinie (np. punkty konsultacyjne, grupy samopomocowe). Informacje o tych miejscach powinny być rozpowszechnione na stronach internetowych i w miejscach publicznych.
- Konieczne jest również zwiększenie świadomości dorosłych mieszkańców na temat negatywnych konsekwencji stosowania przemocy w procesie wychowania, przy jednoczesnej edukacji w zakresie innych skutecznych i bezpiecznych dla rozwoju dziecka metod wychowawczych, poprzez warsztaty i zajęcia organizowane dla rodziców oraz przy wykorzystaniu strategii informacyjnej, zarówno w środkach masowego przekazu, jak i w społeczności lokalnej.
- Skuteczne może okazać się prowadzenie lokalnych kampanii społecznych, które będą obalać mity i stereotypy na temat przemocy w rodzinie, a także będą opisywać mechanizmy przemocy w rodzinie i uświadamiać ich społeczną szkodliwość.
- Zaleca się włączanie się w ogólnopolskie akcje/kampanie społeczne mające na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.
- W związku z tym, że niemal połowa mieszkańców Miasta doświadczyła problemu cyberprzemocy, zaleca się objąć działaniami profilaktycznymi dorosłych mieszkańców również w tym zakresie.
- Niezwykle istotne jest włączanie i angażowanie się w ogólnopolskie kampanie edukacyjne dotyczące profilaktyki rozwiązywania problemów społecznych mieszkańców.
- Rekomenduje się także włączanie w działania edukacyjne i informacyjne lokalnych i regionalnych VIP-ów (osoby, które są znane w środowisku lokalnym, sportowców, artystów i innych autorytetów).

- Zaleca się prenumeratę lub zakup specjalistycznych opracowań, czasopism, publikacji, czy też materiałów multimedialnych, w celu wspierania rozwoju zawodowego i kompetencji osób pracujących zawodowo w zakresie rozwiązywania problemów społecznych.
- Ważna jest interaktywna komunikacja ze społecznością lokalną oraz reagowanie na jej potrzeby i oczekiwania. W tym celu konieczne jest systematyczne przeprowadzanie badań i sondaży oraz tworzenie lokalnych diagnoz.
- Skuteczne może okazać się stałe rozpowszechnianie wiedzy z zakresu rozwiązywania problemów społecznych na przykład poprzez wydawanie biuletynu, dodatku do gazety, stałej rubryki informacyjnej w lokalnej gazecie, czy też na stronie internetowej Miasta.
- Rekomenduje się przeprowadzenie zajęć, mających na celu poszerzenie wiedzy z zakresu problematyki przemocy. Zakres kierowanej do uczniów informacji, oprócz konsekwencji stosowania przemocy, powinien zawierać również treści na temat szerokiego spektrum rodzajów przemocy. Zaleca się stosowanie różnych technik i metod, które będą w atrakcyjny i aktywny sposób przekazywały informację. Skuteczne w tym przypadku mogą być metody takie jak: psychodrama (odgrywanie scenek na temat zachowań przemocowych, które pomogą wczuć się w doświadczenia osób będących ofiarą agresji); „burza mózgów” (stworzenie listy wszystkich zachowań będących aktem przemocy); praca w grupach (znalezienie wspólnych pomysłów rozwiązań problemu przemocy).
- Warto przekazać uczniom również ulotki bądź plakaty dotyczące hejtu, aby uświadomić im, że to również jest przemoc i może nieść za sobą negatywne konsekwencje zarówno dla osoby będącej sprawcą, jak i osoby będącej ofiarą.

Rysunek 12. Przykładowe materiały profilaktyczne dla uczniów dotyczące hejtu i mowy nienawiści

Źródło: *oficyna-profilaktyczna.pl*

- Biorąc pod uwagę uzyskane dane, zaleca się również przekazanie uczniom wiedzy, na temat możliwych form pomocy w przypadku doświadczania przez nich przemocy zarówno w szkole jak i w domu, a także w jaki sposób mogą reagować, jeśli będą świadkiem agresji.
- Istotne jest prowadzenie na terenie szkoły, jasnych zasad zachowania i konsekwencji ich nieprzestrzegania, a także rozpowszechnianie tych reguł przez nauczycieli, pracowników szkoły, poprzez informowanie i umieszczenie plakatów w niektórych miejscach budynku szkoły.

„Warto podkreślić, iż wszystkie działania o charakterze jednorazowym, akcyjnym (np. konkursy, pogadanki, spektakle, koncerty) nie zastąpią realizacji profesjonalnych działań profilaktycznych, a ze względu na brak udowodnionej skuteczności w ograniczeniu zachowań ryzykownych, mogą stanowić jedynie uzupełnienie programów rekomendowanych i o udowodnionej skuteczności”. – Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2021 roku.

- Rekomenduje się prowadzenie zajęć psychoedukacyjnych w klasach takich jak: doskonalenie umiejętności radzenia sobie ze stresem, wzmacnianie poczucia własnej wartości, rozwijanie umiejętności asertywnego zachowania się. Do pożądanych działań w zakresie przeciwdziałania przemocy należą również: trening empatii (ćwiczenia w wyobrażaniu sobie przeżyć i emocji osób doświadczających przemocy), trening atrybucji (świckenia w wyjaśnianiu orzyczczyn zachowań konfliktowych z punktu widzenia frugie osoby) oraz symulacje doświadczenia (inscenizowanie różnych sytuacji, aby uczniowie mogli przeżyć i zrozumieć uczucia i działania innych osób).
- Rekomenduje się organizowanie zajęć i warsztatów integracyjnych w klasach. Mają one na celu wzmacnianie więzi pomiędzy rówieśnikami i wpływanie na pozytywny klimat szkoły, który jest ważnym czynnikiem chroniącym przed podejmowaniem zachowań ryzykownych.
- Skuteczne mogą okazać się również spotkania z policją mające na celu uświadomienie dzieciom i młodzieży, jakie zachowania są przemocą i jakie niosą za sobą konsekwencje (ważne, aby funkcjonariusze byli przeszkoleni w zakresie prowadzenia zajęć profilaktycznych).
- Włączenie w profilaktykę przemocy rówieśniczej rodziców/opiekunów poprzez informowanie o podejściu szkoły do przemocy, rozwiązań i procedur w tym zakresie oraz wskazywanie działań, które należy podjąć, gdy dziecko doświadcza tego problemu.
- Realizacja programu rekomendowanego „ARCHIPELAG SKARBÓW”, którego głównym celem jest zapobieganie różnym zachowaniom ryzykownym i problemom młodzieży, w tym ograniczanie natężenia przemocy rówieśniczej (fizycznej, słownej oraz o podtekście seksualnym). Wszelkie informacje na ten temat można uzyskać na stronie <https://programyrekomendowane.pl/>. Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów

Alkoholowych zaleca przeprowadzanie w pierwszej kolejności programów rekomendowanych, które mają udowodnioną skuteczność.

- Wprowadzenie programów rówieśniczych jako pomoc koleżeńska w nauce, rówieśniczy doradcy, czy rówieśniczy mediatorzy. Program wsparcia rówieśniczego opiera się na założeniu, że w wieku dojrzewania rówieśnicy wywierają na siebie nawzajem silny wpływ, a pozytywne relacje rówieśnicze mogą zostać wykorzystane w organizowaniu konstruktywnych działań pomocowych na terenie szkoły. Program polega na organizowaniu grupy szkolnych liderów/pomocników, którzy pomagają rówieśnikom w różnych obszarach ich funkcjonowania.
 - Dbanie o klimat szkoły zwłaszcza relacje społeczne – zarówno pomiędzy nauczycielami a uczniami, jak i personelem szkoły a rodzicami, a także wykorzystanie w planowaniu działań służących poprawie klimatu szkoły wyników badań, które mogą być pomocne w określeniu kierunków i celów interwencji (a systematyczne ich prowadzenie może też posłużyć do monitorowania skutków podejmowanych działań). Poprawa klimatu szkoły wymaga zaangażowania wszystkich grup społeczności szkolnej, ponieważ klimat szkoły kształtują praktyki, które są w niej stosowane. Wiele badań wskazuje, że pozytywny klimat szkoły sprzyja adaptowaniu się uczniów do obowiązków i wymagań, jakie stawia im szkoła, przekłada się na lepsze wyniki w nauce oraz zapobiega występowaniu problemów.
 - Prowadzenie szkoleń dla nauczycieli, które będą rozwijały u nich kompetencje kierowania klasą oraz umiejętności właściwego reagowania na niekorzystne zachowania uczniów, wzmacniania pożądanych zachowań i formułowania oczekiwań wobec uczniów.
 - Biorąc pod uwagę zebrany materiał badawczy niezwykle istotne jest przeprowadzenie z uczniami warsztatów, podczas których poszerzą oni wiedzę na temat zjawiska cyberprzemocy i rozległych negatywnych konsekwencji jej stosowania. Zaleca się także, uświadomienie uczniom gdzie mogą uzyskać pomoc w przypadku bycia ofiarą lub świadkiem tego typu przemocy.
 - Organizowanie i finansowanie szkoleń dla nauczycieli dotyczących obowiązujących procedur (w tym procedury „Niebieskie Karty”), zasad podejmowania interwencji oraz współpracy służb działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
 - W załączniku nr 3 znajduje się *kwestionariusz oceny ryzyka występowania przemocy wobec dziecka oraz propozycja algorytmu postępowania w przypadku podejrzenia przemocy w rodzinie wobec dziecka*, który zawiera informacje przydatne w diagnozie czy dane dziecko doświadcza przemocy oraz w jaki sposób należy w takim przypadku postępować. Kwestionariusz i algorytm zaleca się rozpowszechnić wśród pracowników oświaty oraz tych, którzy pracują bezpośrednio z dziećmi (np. wśród pracowników świetlic środowiskowych).
- Można go pobrać bezpośrednio ze strony <https://www.niebieskalinia.pl/>.
- Rekomenduje się organizowanie i finansowanie dla przedstawicieli placówek pracujących z dziećmi i młodzieżą szkoleń, obejmujących zagadnienia dotyczące skutecznych strategii profilaktycznych oraz podnoszące ich kompetencje w zakresie realizacji warsztatów i zajęć profilaktycznych (w tym programów rekomendowanych).
- Zaleca się również systematyczne prowadzenie badań związanych przede wszystkim z diagnozą zachowań problemowych oraz ewaluacją programów profilaktycznych.
 - W podejmowanych działaniach profilaktycznych zaleca się budowanie pozytywnych więzi uczniów, rodziców i nauczycieli ze szkołą. Istotne jest, aby programy wykorzystujące strategię budowania więzi ze szkołą ukierunkowane były na: rozwijanie dobrych relacji

interpersonalnych pomiędzy nauczycielami i uczniami oraz ich rodzicami, zwiększanie udziału nauczycieli i uczniów w podejmowaniu ważnych decyzji dotyczących życia szkoły, wprowadzanie nieprzemocowych sposobów utrzymywania dyscypliny przez nauczycieli, zapewnianie bezpieczeństwa fizycznego i emocjonalnego w szkole, kształtowanie zdecydowanej postawy pracowników szkoły wobec antyspołecznych zachowań uczniów itp.

- W ramach działań profilaktycznych zaleca się podejmować współpracę z rodzicami uczniów, która w głównej mierze będzie się opierać na: dostarczaniu rodzicom wiedzy z zakresu rozwoju psychospołecznego dzieci (szczególnie wiedzy o prawidłowościach rozwojowych na etapie dojrzewania), informacji o konsekwencjach używania substancji psychoaktywnych przez młodzież i o sygnałach ostrzegawczych oraz wzmacnianiu kompetencji wychowawczych rodziców (porozumiewanie się z dzieckiem, budowanie wspierających relacji, ustanawianie granic i wprowadzanie zasad, rozwiązywanie konfliktów itp.).
- Wspierający dorośli, np. nauczyciele, trenerzy, czy młodzieżowi doradcy odgrywają wielką rolę w budowaniu odporności u uczniów narażonych na działanie wielu poważnych czynników ryzyka. Jeśli stwarzają przyjazne i bezpieczne środowisko uczenia się, dostarczają pozytywnych wzorców zachowań i okazji do doświadczenia sukcesu oraz wspierają w rozwiązywaniu konkretnych problemów życiowych, to tym samym uruchamiają bardzo ważne czynniki chroniące. Rekomenduje się, aby działania profilaktyczne realizowane w szkole i środowisku opierały się na wsparciu osób dorosłych oraz ich dobrym przykładzie. Młodzi ludzie z problemami doświadczający opieki i wsparcia w środowisku szkolnym czy społeczności lokalnej rzadziej demonstrują zachowania problemowe.

Projektując sieć profilaktyki należy w pierwszej kolejności korzystać z profesjonalnych działań – programów rekomendowanych w ramach systemu rekomendacji Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Ośrodka Rozwoju Edukacji oraz Instytutu Psychiatrii i Neurologii. Mając na uwadze rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2021 roku żadne działania o charakterze jednorazowym, akcyjnym (np. pogadanki, spektakle, festyny) nie zastąpią działań profesjonalnych i mogą stanowić jedynie ich uzupełnienie. W związku z takim założeniem formy profilaktyczne wymienione przez uczniów jako atrakcyjne powinny stanowić jedynie spójny element zaplanowanego i zintegrowanego procesu oddziaływań profilaktycznych.

- Wspieranie konstruktywnych zainteresowań dzieci i młodzieży – w pracy z młodzieżą warto rozwijać konstruktywne zainteresowania np. działalność prospołeczną, rozwijanie talentów i zainteresowań (np. muzycznych, plastycznych, teatralnych, naukowych), wolontariat na rzecz osób potrzebujących pomocy, itp.
- Organizowanie dla dzieci i młodzieży obozów profilaktyczno-wychowawczych – w trakcie pobytu na obozie młodzi ludzie uczą się współpracy, konstruktywnego rozwiązywania sytuacji konfliktowych, efektywnej komunikacji z rówieśnikami i osobami dorosłymi. Działania te mają na celu rozwijanie u młodzieży umiejętności społecznych, a poprzez to zapobieganie pojawieniu się zachowaniom dysfunkcyjnym.

- Zalecanym działaniem jest również rozwój lub tworzenie placówek wsparcia dziennego, które odgrywają istotną rolę w systemie pomocy zwłaszcza dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym i przemocą.

„[...] placówki wsparcia dziennego stanowią skuteczny instrument wspierania rodzin, szczególnie tych, które doświadczają trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych; placówki świadczą pomoc adekwatną do potrzeb dzieci. Mimo skromnych warunków, w jakich funkcjonują, realizują prawidłowo swoje zadania, a ich praca przynosi wymierne pozytywne efekty w zakresie rozwoju osobowości dziecka, postępów w nauce oraz kształtowania relacji społecznych, opartych na wzajemnej pomocy”. – Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2021 roku.

Bibliografia

1. Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021-2025.
2. <http://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przemoc-w-rodzinie/50863,Przemoc-wrodzinie.html>
3. <https://bdl.stat.gov.pl/>
4. <https://lubliniec.eu/index.php/ngo/baza-organizacji.html>
5. <https://mapa.wyniki.edu.pl/MapaEgzaminow/>
6. Jarosz E., Przemoc w wychowaniu – czas z tym skończyć! Raport Rzecznika Praw Dziecka, Uniwersytet Śląski 2017.
7. Kmiecik-Jusięga K., Profilaktyka zachowań ryzykownych w środowisku lokalnym, [w:] Tradycje i perspektywy optymalizowania profilaktyki społecznej oraz resocjalizacji, red. D. Kowalczyk, A. Szecówka, P. Kwiatkowski, Wrocław 2015.
8. Kwaśniewski J., Rola diagnozy w rozwiązywaniu problemów społecznych.
9. Miedzik M., Godlewska-Szurkowska J., Badania porównawcze oraz diagnoza skali występowania przemocy w rodzinie wśród osób dorosłych i dzieci, z podziałem na poszczególne formy przemocy wraz z opisem charakterystyki ofiar przemocy i sprawców. Raport częściowy, wyniki badań PSDB dla Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2014.
10. Ogólnopolska diagnoza skali i uwarunkowań krzywdzenia dzieci: raport z badań, Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę, Warszawa 2018.
11. Pietrzak S., Sukcesy i wyzwania w implementacji dobrej profilaktyki, Świat Problemów.
12. Przemoc i agresja w szkołach w Europie – sposoby przeciwdziałania, Polskie Biuro Eurydice, Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, Warszawa 2007.
13. Przewłocka J., CAWI- specyfika, wykorzystanie, perspektywa rozwoju.
14. Raport o stanie miasta Lubliniec za rok 2020.
15. Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2021 roku, Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Warszawa 2020.
16. Szatur – Jaworska B., Diagnoza i diagnozowanie w polityce społecznej.
17. Sztumski J., Wstęp do metod i technik badań społecznych.
18. Zachowania ryzykowne nastolatków, koncepcja: Jędrzejko Z. M, Sieroń B. R., Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, Warszawa-Milanówek 2017.

Spis tabel, wykresów i rysunków

Spis tabel

Tabela 1. Udział bezrobotnych mieszkańców Miasta Lubliniec zarejestrowanych w PUP w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci w latach 2018-2020 w porównaniu do powiatu lublinieckiego i województwa śląskiego (w procentach, stan na koniec grudnia)	16
Tabela 2. Liczba długotrwale bezrobotnych mieszkańców Miasta Lubliniec oraz ich udział w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Miasta w porównaniu do powiatu lublinieckiego oraz województwa śląskiego w latach 2018-2020 (stan na koniec grudnia).....	17
Tabela 3. Wykaz jednostek oświatowych wraz z liczbą uczniów, oddziałów oraz nauczycieli w roku szkolnym 2018/2019 i 2019/2020	19
Tabela 4. Dane na temat zasobów instytucjonalnych umożliwiających zapobieganie i rozwiązywanie problemu przemocy w rodzinie na terenie Miasta Lubliniec wraz z obszarami ich działania	25
Tabela 5. Jak często, w okresie 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i doświadczyć przemocy?	33
Tabela 6. Jakiego rodzaju przemocy Pan/i doznała w ciągu ostatnich 12 miesięcy?	33
Tabela 7. Kto stosował wobec Pana/i przemoc?.....	34
Tabela 8. Gdzie doświadczył/a Pan/i przemoc?.....	34
Tabela 9. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy doszło do sytuacji gdzie zastosował/a Pan/i przemoc wobec drugiej osoby?	35
Tabela 10. Jakiego rodzaju przemoc Pan/i zastosował/a w ciągu ostatnich 12 miesięcy?.....	35
Tabela 11. W stosunku do kogo zastosował/a Pan/i zachowanie przemocowe?	36
Tabela 12. Kto stosował wobec Ciebie przemoc?	48
Tabela 13. Jakiego rodzaju przemocy doznałeś/aś?.....	49
Tabela 14. Jakiego rodzaju przemoc zastosowałeś/aś?	50
Tabela 15. Wobec kogo zdarzyło Ci się stosować przemoc?.....	50
Tabela 16. Jak zareagowałeś/aś?.....	52
Tabela 17. Czy czujesz się bezpiecznie w swojej szkole?	54
Tabela 18. Jak oceniliby/aby Pan/i częstotliwość występowania poszczególnych rodzajów przemocy w rodzinie na terenie Miasta Lubliniec? W każdym wierszu należy zaznaczyć maksymalnie 1 odpowiedź. Do oceny proszę posłużyć się sześciopunktową skalą, na której: 0 oznacza „nie mam zdania”, 1 - „bardzo rzadko”, 2 - „rzadko”, 3 - „umiarkowanie”, 4 - „często”, 5 - „bardzo często”	63

Spis wykresów

Wykres 1. Liczba mieszkańców Miasta Lubliniec w latach 2018-2020	13
Wykres 2. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w Mieście Lubliniec w latach 2018-2020 (w procentach)	14
Wykres 3. Przyrost naturalny na 1000 ludności w Mieście Lubliniec w porównaniu do powiatu lublinieckiego i województwa śląskiego na przestrzeni lat 2018-2020	14
Wykres 4. Piramida wieku mieszkańców Miasta Lubliniec według stanu na 2020 rok.....	15
Wykres 5. Liczba osób pracujących na 1000 ludności w Mieście Lubliniec w porównaniu do powiatu lublinieckiego i województwa śląskiego w latach 2018 i 2019	16

Wykres 6. Liczba uczestników imprez kulturalnych na 1000 ludności w Mieście Lubliniec w porównaniu do powiatu lublinieckiego i województwa śląskiego na przestrzeni lat 2018-2020	18
Wykres 7. Wyniki egzaminu ósmoklasisty uczniów z terenu Miasta Lubliniec, powiatu lublinieckiego i województwa śląskiego w 2020 roku.....	19
Wykres 8. Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców w Mieście Lubliniec w porównaniu do powiatu lublinieckiego i województwa śląskiego na przestrzeni lat 2018-2020	21
Wykres 9. Liczba prowadzonych procedur „Niebieskie Karty” w latach 2018-2020.....	22
Wykres 10. Liczba posiedzeń grup roboczych i Zespołu Interdyscyplinarnego w latach 2018-2020.....	22
Wykres 11. Liczba wypełnianych formularzy Niebieska Karta z podziałem na płeć w stosunku do osób doznających przemocy w Lublińcu w latach 2018-2020	23
Wykres 12. Liczba wypełnianych formularzy Niebieska Karta z podziałem na płeć w stosunku do osób stosujących przemoc w Lublińcu w latach 2018-2020	23
Wykres 13. Liczba klientów Punktu Konsultacyjnego w Lublińcu w latach 2018-2020	23
Wykres 14. Liczba osób skazanych w Sądzie Rejonowym w Lublińcu zgodnie z art. 207 kk „kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku w zależności od sprawcy, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat” w latach 2018-2020	24
Wykres 15. Liczba popełnionych przestępstw związanych z przemocą domową dotyczącą znęcania nad rodziną art. 207 kk w latach 2018-2020	24
Wykres 16. Wiek:	27
Wykres 17. Wykształcenie:.....	28
Wykres 18. Miejsce zatrudnienia:	28
Wykres 19. Jak ocenia Pan/i swoją sytuację materialną?	29
Wykres 20. Stan cywilny:.....	29
Wykres 21. Które z wymienionych poniżej sytuacji są Pana/i zdaniem aktem przemocy?	31
Wykres 22. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu?	31
Wykres 23. Kim jest osoba, która doświadcza przemocy w swoim domu?.....	32
Wykres 24. Z czym Pana/i zdaniem związany jest problem przemocy domowej?	32
Wykres 25. Czy w Pana/i domu występuje problem przemocy?	36
Wykres 26. Czy Pana/i zdaniem stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci jest dobrą metodą wychowawczą?.....	37
Wykres 27. Czy Pana/i zdaniem istnieją okoliczności usprawiedliwiające stosowanie przemocy?	37
Wykres 28. Czy doznał/a Pan/i kiedykolwiek, któregoś z niżej wymienionych form cyberprzemocy?.....	38
Wykres 29. Kto wg Pani/Pana wiedzy jest najczęściej osobą doznającą przemocy w rodzinie na terenie Miasta Lubliniec?.....	38
Wykres 30. Kto wg Pani/Pana wiedzy jest najczęściej osobą stosującą przemoc w rodzinie na terenie miasta Lubliniec?.....	39
Wykres 31. Jak ocenia Pan/i poziom natężenia problemu przemocy w rodzinie na terenie miasta Lubliniec?	39
Wykres 32. Czy Pani/Pana zdaniem istnieje ryzyko nasilenia się problemu przemocy w rodzinie na terenie Miasta Lubliniec?.....	40

Wykres 33. Jakiego Pana/Pani zdaniem czynniki mogą mieć wpływ na postępowanie sprawców przemocy w rodzinie?	40
Wykres 34. Jak Pan/Pani zdaniem powinna zachowywać się ofiara przemocy w rodzinie?.....	41
Wykres 35. Do kogo zwrócił(a)by się Pan/i o pomoc w razie problemu przemocy w rodzinie?..	42
Wykres 36. Jak ocenia Pan/i stopień zaangażowania władz lokalnych, związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców?	43
Wykres 37. Czy zna Pan/i dane kontaktowe do instytucji pomocowych, gdzie można się zgłosić w razie problemów?	43
Wykres 38. Poniżej wymieniono różne formy działań, które z nich według Pana/i przyniosą najlepsze efekty w oddziaływaniach profilaktycznych?.....	44
Wykres 39. Wiek:	45
Wykres 40. Klasa:.....	46
Wykres 41. Które z wymienionych poniżej sytuacji są Twoim zdaniem aktem przemocy?.....	47
Wykres 42. Które z wymienionych poniżej sytuacji Twoim zdaniem prowokują przemoc wśród młodzieży?	47
Wykres 43. Czy zdarzyło Ci się doświadczyć przemocy?	48
Wykres 44. Czy kiedykolwiek doszło do sytuacji w której zastosowałeś/aś przemoc wobec drugiej osoby?	49
Wykres 45. Czy w Twoim domu członkowie rodziny stosują przemoc?	50
Wykres 46. Czy znasz kogoś w swojej szkole, kto wie, że doświadcza przemocy w swoim domu (ze strony mamy, taty lub innych członków rodziny?	51
Wykres 47. Czy w Twojej szkole występuje problem przemocy?	51
Wykres 48. Czy kiedykolwiek byłeś/aś świadkiem przemocy w swojej szkole?	51
Wykres 49. Jakiego według Ciebie są przyczyny przemocy szkolnej?.....	53
Wykres 50. Gdzie Twoim zdaniem najczęściej dochodzi do przemocy na terenie szkoły?	53
Wykres 51. Proszę ocenić, czy zgadzasz się z poniższymi stwierdzeniami. Proszę zaznaczyć X w wybranym polu.....	54
Wykres 52. Czy doznałeś/aś kiedykolwiek, którejś z niżej wymienionych form cyberprzemocy (czyli przemocy w Internecie)?	55
Wykres 53. Czy stosowałeś/aś kiedykolwiek, którejś z niżej wymienionych form cyberprzemocy	55
Wykres 54. Do kogo zwrócił(a)byś się o pomoc w razie problemu przemocy?	56
Wykres 55. Czy w Twojej szkole organizowane są prelekcje dotyczące przeciwdziałania przemocy?.....	57
Wykres 56. Jak myślisz, które z poniższych propozycji byłyby najskuteczniejsze w przeciwdziałaniu przemocy szkolnej?.....	57
Wykres 57. Jaka forma zajęć profilaktycznych jest wg Ciebie najciekawsza/najefektywniejsza? ..	58
Wykres 58. Czy Twoim zdaniem prowadzone zajęcia profilaktyczne spełniają swoje zadanie?..	58
Wykres 59. Pana/i wiek mieści się w przedziale:.....	59
Wykres 60. Od ilu lat pracuje Pan/i w instytucji?	60
Wykres 61. Jak oceniliby/aby Pan/i poziom natężenia problemu przemocy w rodzinie na terenie Miasta Lubliniec?.....	60
Wykres 62. Jak ocenia Pan/i zmianę natężenia problemu przemocy w rodzinie na terenie Miasta Lubliniec?	61
Wykres 63. Jak wielu uczniów w Pana/i szkole według Pana/i wiedzy doświadcza problemu przemocy w swoim domu?	61

Wykres 64. Kto wg Pana/i wiedzy jest najczęściej osobą doznającą przemocy w rodzinie na terenie Miasta Lubliniec?.....	62
Wykres 65. Kto wg Pani/Pana wiedzy jest najczęściej osobą stosującą przemoc w rodzinie na terenie Miasta Lubliniec?.....	62
Wykres 66. Jak Pani/i zdaniem czynniki mogą mieć wpływ na postępowanie osób stosujących przemoc w rodzinie?	63
Wykres 67. Jak oceniliby/aby Pan/i poziom natężenia problemu przemocy rówieśniczej w szkołach na terenie Miasta Lubliniec?.....	64
Wykres 68. Jak ocenia Pan/i zmianę natężenia problemu przemocy rówieśniczej na terenie Miasta Lubliniec?.....	64
Wykres 69. Jakie działania w Pana/i opinii poprawiłyby sytuację rodzin, w których występuje problem przemocy?	65
Wykres 70. Jakie działania w Pana/i opinii mogłyby być odpowiedzią na problem przemocy rówieśniczej w Mieście Lubliniec?.....	66
Wykres 71. Czy na terenie Miasta Lubliniec jest potrzeba poszerzenia oferty instytucji/miejsc wsparcia dla osób stosujących lub doznających przemocy?.....	67
Wykres 72. Jakie działania według Pana/i należy realizować na terenie Miasta Lubliniec w szerszym zakresie w celu przeciwdziałania przemocy w rodzinie?	67
Wykres 73. Jak często Pan/i bierze udział w szkoleniach/kursach mających na celu podnoszenie kwalifikacji zawodowych?.....	69
Wykres 74. Pana/i wiek mieści się w przedziale:.....	70
Wykres 75. Od ilu lat pracuje Pan/i w instytucji?	71
Wykres 76. Jak oceniliby/aby Pan/i poziom natężenia problemu przemocy w rodzinie na terenie Miasta Lubliniec?.....	71
Wykres 77. Jak ocenia Pan/i zmianę natężenia problemu przemocy w rodzinie na terenie Miasta Lubliniec?	72
Wykres 78. Kto wg Pani/Pana wiedzy jest najczęściej osobą doznającą przemocy w rodzinie na terenie Miasta Lubliniec?.....	72
Wykres 79. Kto wg Pani/Pana wiedzy jest najczęściej osobą stosującą przemoc w rodzinie na terenie Miasta Lubliniec?.....	73
Wykres 80. Jak oceniliby/aby Pan/i częstotliwość występowania poszczególnych rodzajów przemocy w rodzinie na terenie Miasta Lubliniec? W każdym wierszu należy zaznaczyć maksymalnie 1 odpowiedź. Do oceny proszę posłużyć się sześciopunktową skalą, na której: 0 oznacza „nie mam zdania”, 1 - „bardzo rzadko”, 2 - „rzadko”, 3 - „umiarkowanie”, 4 - „często”, 5 - „bardzo często”	73
Wykres 81. Jak Pani/i zdaniem czynniki mogą mieć wpływ na postępowanie osób stosujących przemoc w rodzinie?	74
Wykres 82. Jak oceniliby/aby Pan/i poziom natężenia problemu przemocy rówieśniczej (np. w szkołach) na terenie Miasta Lubliniec?	74
Wykres 83. Jak ocenia Pan/i zmianę natężenia problemu przemocy rówieśniczej na terenie Miasta Lubliniec?.....	74
Wykres 84. Jakie działania w Pana/i opinii poprawiłyby sytuację rodzin, w których występuje problem przemocy?	75
Wykres 85. Jakie działania w Pana/i opinii mogłyby być odpowiedzią na problem przemocy rówieśniczej w Mieście Lubliniec?.....	76
Wykres 86. Czy na terenie Miasta Lubliniec jest potrzeba poszerzenia oferty instytucji/miejsc wsparcia dla osób stosujących lub doznających przemocy?.....	76

Wykres 87. Jakie działania według Pana/i należy realizować na terenie Miasta Lubliniec w szerszym zakresie w celu przeciwdziałania przemocy w rodzinie?.....	77
Wykres 88. Co pomogłoby Panu/i w pracy na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie (np. większa liczba szkoleń, uczestnictwo w superwizjach, itd.)?	78
Wykres 89. Jak często Pan/i bierze udział w szkoleniach/kursach mających na celu podnoszenie kwalifikacji zawodowych?.....	78

Spis rysunków

Rysunek 1. Etapy procesu badawczego	6
Rysunek 2. Podsumowanie dotyczące obszarów tematycznych ujętych w diagnozie problemu przemocy na terenie Miasta Lubliniec	8
Rysunek 3. Informacje dotyczące próby badawczej.....	8
Rysunek 4. Informacje dotyczące metodologii badawczej	10
Rysunek 5. Wykorzystane do przeprowadzenia badań metody i techniki badawcze.....	10
Rysunek 6. Położenie Miasta Lubliniec na mapie województwa śląskiego	12
Rysunek 7. Płeć:	27
Rysunek 8. Płeć:	45
Rysunek 9. Płeć:	59
Rysunek 10. Co pomogłoby Panu/i w pracy na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie (np. większa liczba szkoleń, uczestnictwo w superwizjach, itd.)?	68
Rysunek 11. Płeć:	70
Rysunek 12. Przykładowe materiały profilaktyczne dla uczniów dotyczące hejtu i mowy nienawiści	92

Załączniki

Załącznik nr 1

DOROŚLI

KWESTIONARIUSZ OCENY RYZYKA WYSTĘPOWANIA PRZEMOCY W RODZINIE WOBEĆ DOROSŁEGO

**OCHRONA
ZDROWIA**

W przypadku wystąpienia czynników ryzyka proszę zaznaczyć X w kratce.
Na podstawie zaznaczonych punktów w kwestionariuszu możesz wykonać kroki według proponowanego algorytmu.

1. Pacjentka/Pacjent przejawia niechęć/obawę przed opuszczeniem placówki ochrony zdrowia..... ☐
2. U pacjentki/pacjenta bezpośrednio przed opuszczeniem placówki ochrony zdrowia pojawiają się/nasilają się objawy chorobowe (proszę właściwie podkreślić)..... ☐
3. Z powodu sytuacji domowej pacjentkę/pacjenta natchodzą myśli o tym, żeby zakończyć swoje życie..... ☐
4. Osoba dopuszczająca się przemocy groziła pacjentce/pacjentowi pozbawieniem jej/jego życia..... ☐
5. Osoba dopuszczająca się przemocy próbowała pacjentkę/pacjenta pozbawić życia..... ☐
6. Pacjentka/Pacjent boi się mówić (odpowiadać na pytania pracownika ochrony zdrowia)..... ☐
7. U pacjentki/pacjenta można zaobserwować nadmierne (nieadekwatne do sytuacji) wycofanie/lęk/poczucie winy (proszę właściwie podkreślić)..... ☐
8. Osoba towarzysząca pacjentce/pacjentowi nie dopuszcza jej/go do głosu, sama odpowiadając na pytania pracownika ochrony zdrowia..... ☐
9. Osoba towarzysząca nie chce zostawić pacjentki/pacjenta sam na sam z pracownikiem ochrony zdrowia..... ☐
10. Podczas badania pacjentki/pacjenta zauważono zmiany wskazujące na urazy nieprzypadkowe..... ☐
11. Historia pacjentki/pacjenta (w postaci dokumentacji medycznej i/lub wynikająca z przekazu ustnego) wskazuje na powtarzające się urazy mechaniczne..... ☐
12. Pacjentka/Pacjent jest (lub kiedykolwiek była/był) źle traktowana/traktowany przez osobę bliską..... ☐
13. Pacjentka/Pacjent została/został zraniona/zraniony fizycznie przez osobę bliską (raz, czy więcej razy?)..... ☐
14. Osoba stosująca przemoc grozi pacjentce/pacjentowi posiadaną bronią..... ☐
15. Osoba stosująca przemoc nadużywa alkoholu i/lub innych środków psychoaktywnych..... ☐
16. Osoba stosująca przemoc leczy się psychiatrycznie..... ☐
17. Pacjentka/pacjent próbowała/ próbował targnąć się na swoje życie z powodu sytuacji domowej..... ☐

Zaznaczenie jednego z punktów 1-3:
proszę rozważyć pozostawienie pacjentki/pacjenta w placówce ochrony zdrowia w celu dalszych badań (w przypadku placówki ambulatoryjnej proszę skierować do właściwego szpitala)

Zaznaczenie jednego z punktów 4-5:
proszę rozważyć zatrzymanie pacjentki/pacjenta w placówce ochrony zdrowia i wezwanie policji

Zaznaczenie dwóch lub więcej z punktów 6-9:
proszę zadbać o bezpieczne warunki do badania bez osób towarzyszących pacjentce/pacjentowi

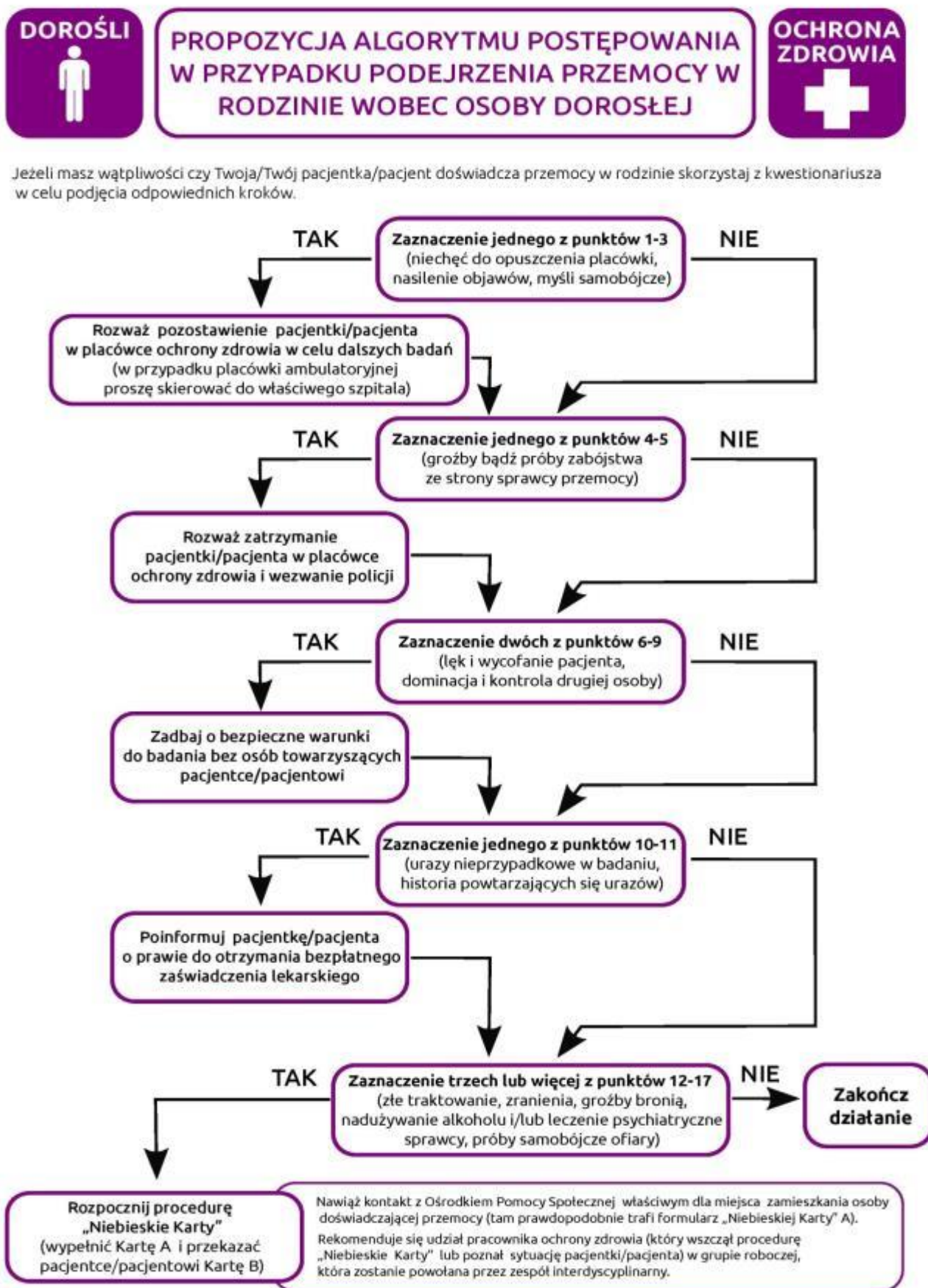
Zaznaczenie jednego z punktów 10-11:
proszę poinformować pacjentkę/pacjenta o prawie do otrzymania bezpłatnego zaświadczenia lekarskiego o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie

Zaznaczenie trzech lub więcej z punktów 12-17:
proszę rozpocząć procedurę „Niebieskie Karty” (wypełnić Kartę A i przekazać pacjentce/pacjentowi Kartę B)

Opracowanie:

Projekt realizowany w ramach programu Obywatele dla Demokracji Finansowanego z Funduszy EOG

KWESTIONARIUSZ OCENY RYZYKA WYSTĘPOWANIA PRZEMOCY W RODZINIE WOBEK DZIECKA

LISTA A

Kwestionariusza i algorytmu używa tylko pracownik oświaty!
Nie powinien być przekazywany dziecku lub rodzicom!

INFORMACJA OD DZIECKA LUB OSOBY, KTÓRA BYŁA BEZPOŚREDNIM ŚWIADKIEM PRZEMOCY

- A.1.** Ktoś w domu bije dziecko, popycha, szarpie, potrząsa, przytrzymuje, rzuca w nie przedmiotem, itp. ☐
- A.2.** Ktoś w domu używa wobec dziecka wulgarnych słów, obraża, poniża, straszy, szantażuje, izoluje w sposób ciągły i nieuzasadniony od kontaktu z innymi osobami, np. z rodziny lub z rówieśnikami, itp. ☐
- A.3.** Opiekunowie nie zaspokajają podstawowych potrzeb dziecka, takich jak: przynależności, bezpieczeństwa, pożywienia, snu, leczenia, rozwoju poznawczego, emocjonalnego, społecznego, pomimo wcześniejszej pracy z opiekunami w tym zakresie. ☐
- A.4.** Ktoś w domu narusza sferę seksualną dziecka, tj.: dotyka intymnych części ciała, namawia na dotykanie intymnych części ciała osoby dorosłej, zmusza do kontaktu seksualnego, podejmuje kontakty seksualne z inną osobą w obecności dziecka, prezentuje pornografię lub zmusza do tworzenia treści pornograficznych z udziałem dziecka, itp. ☐
- A.5.** Dziecko ma ślady przemocy fizycznej lub zaniedbania (opis A.10. i A.11.). ☐
- A.6.** Dziecko mówi, że boi się wrócić do domu ze względu na zagrożenie przemocą w rodzinie (wobec siebie lub innych członków rodziny). ☐
- A.7.** Dziecko mówi, że chce odebrać sobie życie ze względu na zagrożenie przemocą w rodzinie. ☐
- A.8.** Dziecko jest świadkiem przemocy w rodzinie (wobec rodzica, rodzeństwa lub innej osoby mieszkającej w jego domu). ☐

OBSERWACJA PRACOWNIKA SZKOŁY LUB PLACÓWKI DOTYCZĄCA RODZICA:

- A.9.** Rodzic zachował się agresywnie (słownie lub fizycznie) wobec dziecka na terenie placówki oświatowej lub w miejscu publicznym, np. popchnął, szarpnął, uderzył, poniżył, itp. ☐

OBSERWACJA PRACOWNIKA SZKOŁY LUB PLACÓWKI OŚWIATOWEJ DOTYCZĄCA DZIECKA:

- A.10.** Dziecko ma widoczne ślady przemocy fizycznej, np.: uszkodzenia ciała, siniaki, zadrapania, obrzęki, oparzenia, obrażenia ciała świeże i/lub w różnych stadiach gojenia się, rany na ciele, itp. ☐
- A.11.** Dziecko ma widoczne ślady zaniedbania, np.: brak dbałości o higienę ciała, nieadekwatność ubioru do pory roku, wieku, itp. Występują zaburzenia, opóźnienia rozwojowe, problemy emocjonalne, niepełnosprawność, a dziecko nie otrzymuje potrzebnej pomocy, np.: opieki lekarskiej, zabiegów medycznych, terapii, wsparcia, itp. Sytuacja ta występuje pomimo wcześniejszej pracy z opiekunami w tym zakresie ☐

LISTA B

OBSERWACJA PRACOWNIKA SZKOŁY LUB PLACÓWKI OŚWIATOWEJ DOTYCZĄCA DZIECKA:

- B.1.** Dziecko odtwarza doświadczaną przemoc – w relacjach rówieśniczych (lub zabawie), identyfikuje się z rolą ofiary i/lub sprawcy. ☐
- B.2.** Dziecko reaguje nieadekwatnie do sytuacji powstałej w placówce, np.: lękiem, izolacją, autoagresją, agresją itp. ☐
- B.3.** Dziecko zachowuje się autodestrukcyjnie, np.: gryzie, szczypie się, uderza głową. Dziecko jest od jakiegoś czasu lub stale apatyczne, ospałe, nie ma chęci do zabawy, eksploracji rozwojowej. ☐
- B.4.** Dziecko boi się powrotu do domu i/lub reaguje lękiem lub innymi trudnymi emocjami na kontakt z rodzicem/rodzicami i/lub na sytuację powrotu do domu. ☐
- B.5.** Dziecko często opuszcza zajęcia (dotyczy dzieci objętych obowiązkiem szkolnym) lub bez uzasadnionego powodu jest nieobecne bezpośrednio po rozmowach z rodzicami lub działaniach interwencyjnych placówki. ☐

INFORMACJE DOTYCZĄCE RODZICÓW:

- B.6.** Postawa i zachowanie rodziców zagraża dobru, rozwojowi i bezpieczeństwu dziecka. ☐
- B.7.** Rodzice nie współpracują z placówką przy udzielaniu pomocy dziecku. ☐
- B.8.** Dziecko rozdzielone z rodzicami na skutek emigracji lub innej sytuacji losowej, pozostające bez opieki osoby dorosłej i/lub wsparcia emocjonalnego ze strony rodziców lub innych osób z rodziny. ☐
- B.9.** Na terenie placówki rodzic jest pod wpływem środków zmieniających świadomość, np. alkoholu, narkotyków, itp. lub nie zgłasza się po odbiór dziecka. ☐
- B.10.** Którekolwiek dziecko z rodziny z powodu przemocy lub zaniedbania wymagało umieszczenia w pieczy zastępczej. ☐

LISTA C

OBSERWACJA PRACOWNIKA SZKOŁY LUB PLACÓWKI OŚWIATOWEJ LUB INFORMACJA OD OSÓB BĘDĄCYCH W KONTAKCIE Z DZIECKIEM I RODZICAMI:

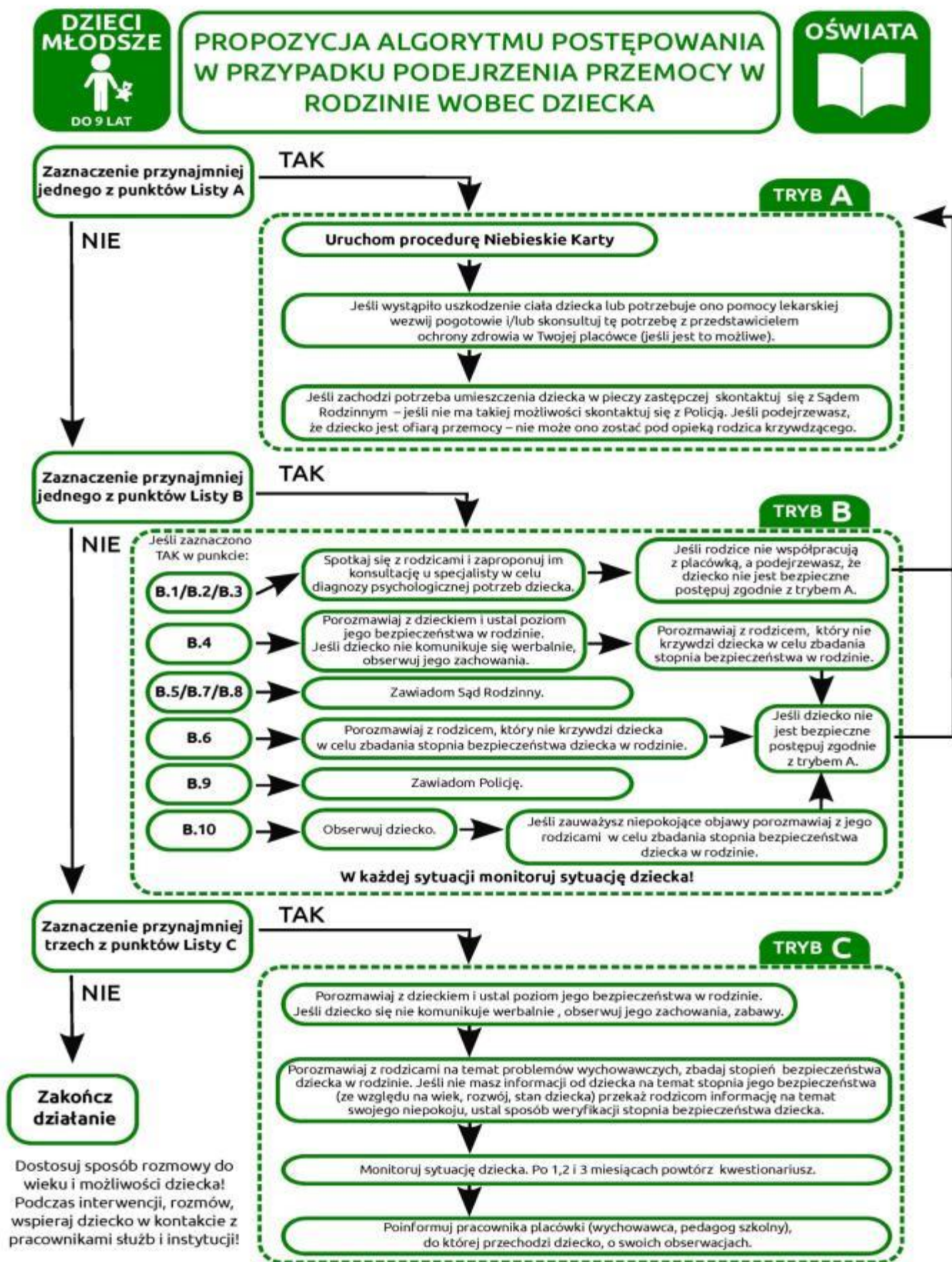
- C.1.** Karalność rodzica za przemoc lub przemoc w rodzinie. ☐
- C.2.** Wcześniejsze podejrzenie dotyczące przemocy wobec dziecka lub przemocy w rodzinie albo obecne podejrzenie przemocy w rodzinie dziecka. ☐
- C.3.** Rodzic nadużywający środków zmieniających świadomość – np.: alkoholu, narkotyków, leków, itp. ☐
- C.4.** Poważne problemy zdrowotne, emocjonalne, choroba psychiczna wśród osób zamieszkujących z dzieckiem. ☐
- C.5.** Rozwód, separacja rodziców, konflikt w rodzinie lub inna sytuacja kryzysowa. ☐
- C.6.** Dziecko o szczególnych wymaganiach wychowawczych, edukacyjnych i występuje 1 lub więcej spośród: problemy emocjonalne, problemy społeczne, zaburzenie rozwojowe, niepełnosprawność. ☐
- C.7.** Niskie kompetencje wychowawcze rodziców, niewydolność wychowawcza lub brak zainteresowania rodziców rozwojem dziecka. ☐
- C.8.** Matka i/lub ojciec byli poniżej 18 r.ż. w chwili narodzin dziecka. ☐
- C.9.** Ubóstwo i wynikające z tego stanu problemy rodziców. ☐

**Sprawdź, czy występują sygnały
ze wszystkich list: A, B i C, a następnie postępuj
zgodnie ze wskazówkami na drugiej stronie!**

Opracowanie:

Projekt realizowany w ramach programu
Obywatele dla Demokracji
finansowanego z Funduszy EOG

KWESTIONARIUSZ OCENY RYZYKA WYSTĘPOWANIA PRZEMOCY W RODZINIE WOBEĆ DZIECKA

LISTA A

Kwestionariusza i algorytmu używa tylko pracownik oświaty!
Nie powinien być przekazywany dziecku lub rodzicom!

INFORMACJA OD DZIECKA LUB OSOBY, KTÓRA BYŁA BEZPOŚREDNIM ŚWIADKIEM PRZEMOCY

- A.1.** Ktoś w domu bije dziecko, popycha, szarpie, potrząsa, przytrzymuje, rzuca w nie przedmiotem, itp. ☐
- A.2.** Ktoś w domu używa wobec dziecka wulgarnych słów, obraża, poniża, straszy, szantażuje, izoluje w sposób ciągły i nieuzasadniony od kontaktu z innymi osobami, np. z rodziny lub z rówieśnikami, itp. ☐
- A.3.** Opiekunowie nie zaspokajają podstawowych potrzeb dziecka, takich jak: przynależności, bezpieczeństwa, pożywienia, snu, leczenia, rozwoju poznawczego, emocjonalnego, społecznego, pomimo wcześniejszej pracy z opiekunami w tym zakresie. ☐
- A.4.** Ktoś w domu narusza sferę seksualną dziecka, tj.: dotyka intymnych części ciała, namawia na dotykanie intymnych części ciała osoby dorosłej, zmusza do kontaktu seksualnego, podejmuje kontakty seksualne z inną osobą w obecności dziecka, prezentuje pornografię lub zmusza do tworzenia treści pornograficznych z udziałem dziecka, itp. ☐
- A.5.** Dziecko ma ślady przemocy fizycznej lub zaniedbania (opis A.10. i A.11.). ☐
- A.6.** Dziecko mówi, że boi się wrócić do domu ze względu na zagrożenie przemocą w rodzinie (wobec siebie lub innych członków rodziny). ☐
- A.7.** Dziecko mówi, że chce odebrać sobie życie ze względu na zagrożenie przemocą w rodzinie. ☐
- A.8.** Dziecko jest świadkiem przemocy w rodzinie (wobec rodzica, rodzeństwa lub innej osoby mieszkającej w jego domu). ☐

OBSERWACJA PRACOWNIKA SZKOŁY LUB PLACÓWKI DOTYCZĄCA RODZICA:

- A.9.** Rodzic zachował się agresywnie (słownie lub fizycznie) wobec dziecka na terenie placówki oświatowej lub w miejscu publicznym, np. popchnął, szarpnął, uderzył, poniżył, itp. ☐

OBSERWACJA PRACOWNIKA SZKOŁY LUB PLACÓWKI OŚWIATOWEJ DOTYCZĄCA DZIECKA:

- A.10.** Dziecko ma widoczne ślady przemocy fizycznej, np.: uszkodzenia ciała, siniaki, zadrapania, obrzęki, oparzenia, obrażenia ciała świeże i/lub w różnych stadiach gojenia się, rany na ciele, itp. ☐
- A.11.** Dziecko ma widoczne ślady zaniedbania, np.: brak dbałości o higienę ciała, nieadekwatność ubioru do pory roku, wieku, itp. Występują zaburzenia, opóźnienia rozwojowe, problemy emocjonalne, niepełnosprawność, a dziecko nie otrzymuje potrzebnej pomocy, np.: opieki lekarskiej, zabiegów medycznych, terapii, wsparcia, itp. Sytuacja ta występuje pomimo wcześniejszej pracy z opiekunami w tym zakresie. ☐

LISTA B

OBSERWACJA PRACOWNIKA SZKOŁY LUB PLACÓWKI OŚWIATOWEJ DOTYCZĄCA DZIECKA:

- B.1.** Dziecko odtwarza doświadczaną przemoc – w relacjach rówieśniczych (lub zabawie), identyfikuje się z rolą ofiary i/lub sprawcy. ☐
- B.2.** Dziecko reaguje nieadekwatnie do sytuacji powstałej w placówce, np.: lękiem, izolacją, autoagresją, agresją itp. ☐
- B.3.** Dziecko zachowuje się autodestrukcyjnie, np.: bije, szczypie się, nacina sobie skórę, itp. lub występują zachowania ryzykowne dziecka, np.: ucieczki z domu, używanie substancji zmieniających świadomość, ryzykowne kontakty, itp. ☐
- B.4.** Dziecko boi się powrotu do domu i/lub reaguje lękiem lub innymi trudnymi emocjami na kontakt z rodzicem/rodzicami i/lub na sytuację powrotu do domu. ☐
- B.5.** Dziecko często opuszcza zajęcia (dotyczy dzieci objętych obowiązkiem szkolnym) lub bez uzasadnionego powodu jest nieobecne bezpośrednio po rozmowach z rodzicami lub działaniach interwencyjnych placówki. ☐

INFORMACJE DOTYCZĄCE RODZICÓW:

- B.6.** Postawa i zachowanie rodziców zagraża dobru, rozwojowi i bezpieczeństwu dziecka. ☐
- B.7.** Rodzice nie współpracują z placówką przy udzielaniu wsparcia dziecku. ☐
- B.8.** Dziecko rozdzielone z rodzicami na skutek emigracji lub innej sytuacji losowej, pozostające bez opieki osoby dorosłej i/lub wsparcia emocjonalnego ze strony rodziców lub innych osób z rodziny. ☐
- B.9.** Na terenie placówki rodzic jest pod wpływem środków zmieniających świadomość, np. alkoholu, narkotyków itp. ☐
- B.10.** Którąkolwiek dziecko z rodziny z powodu przemocy lub zaniedbania wymagało umieszczenia w pieczy zastępczej. ☐

LISTA C

OBSERWACJA PRACOWNIKA SZKOŁY LUB PLACÓWKI OŚWIATOWEJ LUB INFORMACJA OD OSÓB BĘDĄCYCH W KONTAKCIE Z DZIECKIEM I RODZICAMI:

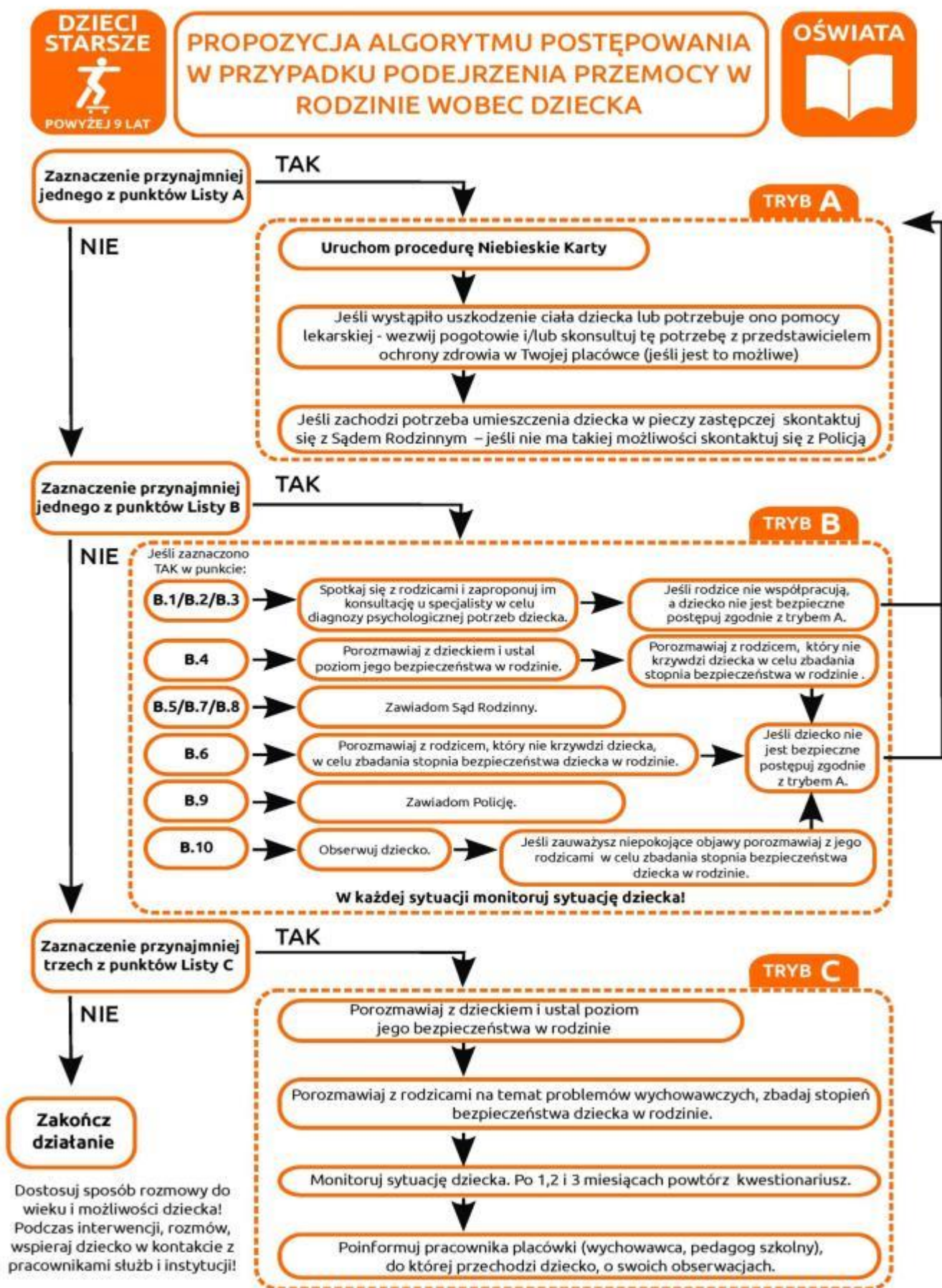
- C.1.** Karalność rodzica za przemoc lub przemoc w rodzinie. ☐
- C.2.** Wcześniejsze podejrzenie dotyczące przemocy wobec dziecka lub przemocy w rodzinie albo obecne podejrzenie przemocy w rodzinie dziecka. ☐
- C.3.** Rodzic nadużywający środków zmieniających świadomość – np.: alkoholu, narkotyków, leków, itp. ☐
- C.4.** Poważne problemy zdrowotne, emocjonalne, choroba psychiczna wśród osób zamieszkujących z dzieckiem. ☐
- C.5.** Rozwód, separacja rodziców, konflikt w rodzinie lub inna sytuacja kryzysowa. ☐
- C.6.** Dziecko o szczególnych wymaganiach wychowawczych, edukacyjnych i występuje 1 lub więcej spośród: problemy emocjonalne, problemy społeczne, zaburzenie rozwojowe, niepełnosprawność. ☐
- C.7.** Niskie kompetencje wychowawcze rodziców, niewydolność wychowawcza lub brak zainteresowania rodziców rozwojem dziecka. ☐
- C.8.** Matka i/lub ojciec byli poniżej 18 r.ż. w chwili narodzin dziecka. ☐
- C.9.** Ubóstwo i wynikające z tego stanu problemy rodziców. ☐

**Sprawdź, czy występują sygnały
ze wszystkich list: A, B i C, a następnie postępuj
zgodnie ze wskazówkami na drugiej stronie!**

Opracowanie:

Projekt realizowany w ramach programu
Obywatele dla Demokracji
finansowanego z Funduszy EOG

ul. Dworcowa 9a/19
30-556 Kraków
tel: 12 39 50 665
fax: 12 39 50 664
mail: biuro@oficyna-profilaktyczna.pl